

**มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษากรณีการฟอกเงิน
ในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม**

นางสาวศุภิสรา สุนทรวัฒนพงศ์

**วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต**

พ.ศ. 2551

**MEASURES FOR PREVENTION AND SUPPRESSION OF MONEY
LAUNDERING : STUDY ON MONEY LAUNDERING IN GOLD,
JEWELRY AND FINE ART TRADING BUSINESS**

MISS SUPITSARA SUNTHORNWATANAPONG

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School, Dhurakij Pundit University

2008

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ศึกษากรณีการฟอกเงิน ในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม
ชื่อผู้เขียน	ศุภิสรา สุนทรวัฒนพงศ์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโยภาส
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2550

บทคัดย่อ

ในการวิจัยเรื่องมาตรการการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ศึกษากรณีการซื้อขายทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรม ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศรวมทั้งมาตรการระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองรูปพรรณ หรือทองคำแท่ง อัญมณีและงานศิลปกรรม ทั้งนี้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มิได้บัญญัติให้ผู้ประกอบการทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมมีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมดังกล่าว เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถจะติดตามร่องรอยทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ดำเนินการอายัดทองรูปพรรณและอัญมณีเป็นจำนวนมากในช่วงระยะเวลา 4-5 ปีที่ผ่านมาถือเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าอาชญากรได้ใช้ทองคำและอัญมณีเป็นช่องทางในการฟอกเงิน ในขณะที่เดียวกันงานศิลปกรรมก็เป็นช่องทางในการฟอกเงินเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ กฎหมายของต่างประเทศต่างก็ได้บัญญัติให้ผู้ประกอบการเกี่ยวกับธุรกรรมค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมมีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ซึ่งได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย อิตาลี และอิน โดนีเซีย เป็นต้น นอกจากนี้ อนุสัญญาระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี ได้แก่ อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime 2000), อนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติเพื่อปราบปรามการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้าย (International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism) และข้อเสนอแนะของ Financial Action Task Force (FATF) เป็นต้น ต่างได้ให้ความสำคัญในการติดตามการฟอกเงินโดยการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม

ผลจากการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้
ควรบัญญัติให้ผู้ประกอบการเกี่ยวกับทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมมีหน้าที่ต้อง
รายงานการทำธุรกรรม แสดงตน และเก็บหลักฐานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงิน

Thesis Title	Measures for Prevention and Suppression of Money Laundering and Study on Money Laundering in Gold, Jewelry and Fine Art Trading Business.
Author	Supitsara Sunthornwatanapong
Thesis Advisor	Professor Viraphong Boonyobhas
Department	Law
Academic Year	2007

ABSTRACT

In research on the measures for prevention and suppression of money laundering and study of case of trading of gold, jewelry and fine art, the researcher has objective in studying legal measures of Thailand and foreign countries including international measures relating to transaction concerning gold ornament or gold ingot, jewelry and fine art. Anti-Money Laundering Act B.E. 2542 does not provide that entrepreneur of gold, jewelry and fine art has duty to report such transaction. For this reason, competent official is not able to effectively follow financial trace. However, from this study it has found that Anti-Money Laundering Office and the Narcotic Control Office have executed attachment of gold ornament and jewelry in large quantity during the period of passed 4-5 years. It is evidence to show that criminal law breaker had used gold and jewelry as way for money laundering. At the meantime fine art is also another way of money laundering.

However, laws of foreign countries have provided that entrepreneur relating to transaction of trading of gold, jewelry and fine art has duty to report on the transaction. Those countries are : United States of America, United Kingdom, Australia, Italy and Indonesia etc.

Moreover, international convention, of which Thailand is member, such as United Nations Convention Against Transitional Organized Crime, 2000, International Convention for Suppression of Financing of Terrorism and advice of the Financial Action Task Force (FATF) etc, have given importance in following money laundering by making transactions relating to gold, jewelry and fine art.

As result of study, the researcher has the following suggestion:

The law should have legislation that entrepreneur concerning gold, jewelry and fine art has duty

to report transaction, identify himself and collect evidences of transactions to the Anti-Money Laundering Office.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาของท่านอาจารย์ผู้มีพระคุณ ซึ่งผู้เขียนจะจดจำพระคุณของทุกๆ ท่านไว้มิรู้ลืม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส ที่สละเวลาอันมีค่าเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการทำวิทยานิพนธ์นี้ ที่ได้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นเรียบร้อย ซึ่งผู้เขียนขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อท่านอาจารย์อรรถพร ลิขิตจิตตะ ที่สละเวลาอันมีค่าเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งนอกจากจะให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและตรวจทานแก้ไข วิทยานิพนธ์แก่ผู้เขียนแล้ว ยังให้ความช่วยเหลือผู้เขียนในด้านต่างๆ เช่น ให้ความอนุเคราะห์ตำรา อันเป็นเหตุให้ผู้เขียน เขียนวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อท่านอาจารย์ ดร. พิระพันธ์ พาลุสุข ประธาน กรรมการ และท่านอาจารย์ ดร. อุทัย อาทิวา ที่ได้สละเวลาอันมีค่าเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ และได้กรุณาแนะนำแนวความคิดอันมีประโยชน์ยิ่งแก่ผู้เขียนทำให้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้เขียนหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงมีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อไปบ้าง และหากมีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ศุภิสรา สุนทรวัฒนพงศ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	8
1.3 สมมุติฐานของการศึกษา.....	8
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	9
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2. ความเป็นมา ความหมาย หลักการ และแนวความคิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน	
ในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมของประเทศไทย.....	10
2.1 ความเป็นมาของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542	10
2.2 ความหมายของการฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ	
ฟอกเงิน พ.ศ. 2542	12
2.2.1 วัตถุประสงค์ของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	12
2.2.2 ผลกระทบของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	13
2.2.3 รูปแบบและวิธีการฟอกเงิน.....	16
2.2.4 เทคนิคในการฟอกเงิน.....	17
2.3 สาระสำคัญของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542	20
2.3.1 ทฤษฎีที่ใช้ในการกำหนดความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการฟอกเงิน.....	20
2.3.2 การกำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินของประเทศไทย.....	21
2.3.3 ความผิดมูลฐาน.....	22
2.4 การฟอกเงิน โดยการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม.....	27
2.4.1 ทองคำ.....	27

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.4.2 อัญมณี.....	30
2.4.3 งานศิลปกรรม.....	34
2.5 หลักการและแนวคิดของการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม.....	36
2.5.1 หลักการและแนวคิดของการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม.....	36
2.5.2 ปัจจัยที่เป็นเหตุให้เกิดการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม.....	38
2.5.3 ลักษณะของการกระทำความผิดในส่วนของฟอกเงินในธุรกิจ การค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม.....	38
3. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ.....	39
3.1 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและ งานศิลปกรรมของประเทศไทย.....	39
3.1.1 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.....	39
3.1.2 พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. 2499.....	60
3.1.3 ประมวลรัษฎากร.....	61
3.1.4 กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.....	63
3.1.5 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต พ.ศ. 2542.....	69
3.2 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมของต่างประเทศ.....	70
3.2.1 สหรัฐอเมริกา.....	70
3.2.2 ประเทศอังกฤษ.....	81
3.2.3 ประเทศออสเตรเลีย.....	83
3.2.4 ประเทศอิตาลี.....	88

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2.5 ประเทศอินโดนีเซีย.....	90
3.3 มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินระหว่างประเทศ.....	91
3.3.1 อนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติเพื่อปราบปรามการให้เงินสนับสนุน แก่การก่อการร้าย ค.ศ. 1999.....	91
3.3.2 อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งใน ลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000.....	96
3.3.3 ข้อเสนอแนะของ Financial Action Task Force (FATF).....	101
4. วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ	
อัญมณีและงานศิลปกรรม.....	107
4.1 วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมของประเทศไทย.....	107
4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรายงานการทำธุรกรรม เกี่ยวกับทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ..	111
4.3 วิเคราะห์มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินระหว่างประเทศ.....	114
4.4 ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำอัญมณีและงานศิลปกรรม.....	116
4.5 วิเคราะห์การกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกำกับการฟอกเงินใน ธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรม.....	118
4.6 วิเคราะห์การฟอกเงินโดยการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายงานศิลปกรรม.....	122
4.7 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องสิทธิตามรัฐธรรมนูญ.....	123
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	125
5.1 สรุป.....	125
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	129
บรรณานุกรม.....	131
ภาคผนวก	136
ประวัติผู้เขียน	140

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 มูลค่าทองคำและอัญมณีที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินยึด/อายัด...	5
1.2 มูลค่าทองคำและอัญมณีที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดยึด/อายัด.....	6
4.1 เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายของไทยและต่างประเทศ.....	112

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของ ปัญหา

โดยที่การปกปิดซ่อนเร้นทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม เป็นวิธีพื้นฐานที่สุดที่ผู้กระทำความผิดจะป้องกันและหลีกเลี่ยงมิให้ถูกยึดทรัพย์นั้นคืน เพื่อที่ตนกับพวกพ้องจะได้บริโภคทรัพย์สินซึ่งได้มาโดยละเมิดผู้อื่นหรือที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจแต่การปกปิดซ่อนเร้นนี้ยังไม่ยากต่อการค้นพบ และทรัพย์สินของกลางยังจะเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดด้วย ผู้กระทำความผิดในสังคมที่เจริญขึ้นมีความสลับซับซ้อนในวิถีชีวิตและวิธีการประกอบอาชีพ จึงต้องมีวิธีหลีกเลี่ยงการลงโทษของกฎหมายที่แน่นอนกว่าเดิม การแปลงหรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินที่ได้มาให้เป็นทรัพย์สินอื่น จึงเกิดขึ้นรวมทั้งการเปลี่ยนตัวผู้ยึดถือครอบครองโดยให้แก่พวกพ้องเพื่อใช้สอยหรือถือแทนด้วย

ด้วยเหตุนี้ "การฟอกเงิน" จึงถือเป็นกระบวนการหนึ่งที่อาชญากรสร้างขึ้น มีระบบที่ซับซ้อนและยากต่อการตรวจสอบหาพยานหลักฐานของกระบวนการยุติธรรมของรัฐ การกระทำที่เรียกว่า "การฟอกเงิน" (Money laundering) หมายถึง การเปลี่ยนเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่สุจริตหรือพิสูจน์ไม่ได้ว่าสุจริต ให้เป็นเงินสะอาดสุจริตโดยชอบด้วยกฎหมายทุกวิธีการ อาทิเช่น การโอนเงินผ่านบัญชีธนาคารหรือสถาบันการเงินต่างๆ การจัดตั้งองค์กรหรือการจัดทำธุรกิจบังหน้าขึ้นมาเป็นต้น¹ นอกจากนี้การฟอกเงินโดยส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมร้ายแรงต่างๆ อาชญากรรมเศรษฐกิจ รวมทั้งการค้ายาเสพติด เพราะผู้กระทำความผิดหรืออาชญากรไม่ต้องการให้รัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตรวจสอบแหล่งที่มาของเงินได้ อีกทั้งอาชญากรยังสามารถใช้เงินดังกล่าวเป็นทุนในการขยายเครือข่ายอาชญากรรม และสร้างความมั่นคงให้กับองค์กรอาชญากรรมของตน

นอกจากนี้การฟอกเงินมีการพัฒนาจากการกระทำโดยบุคคลคนเดียว โดยวิธีการง่ายๆ ไปเป็นการกระทำโดยรวมตัวกันเป็นกลุ่ม องค์กร หรือขบวนการ เจตนาทำให้ดูซับซ้อน ยุ่งยากแก่การติดตามตรวจสอบ ปัจจุบันการฟอกเงินยังมีแนวโน้มในการนำความก้าวหน้าของเทคโนโลยีมาใช้ในการกระทำความผิด ทำให้การฟอกเงินสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ในกรณี

¹ นิกอร์ เกรีกูล. (2543). การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทฤษฎี กฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ.

ร่วมกันกระทำความผิดเป็นองค์กรนั้น จะมีการแบ่งแยกหน้าที่กันทำ รวมทั้งมีเครือข่ายโยงใยระหว่างประเทศ มีการพึ่งพาอาศัยโดยมีผลประโยชน์ร่วมกันสำคัญ ลักษณะของอาชญากรรมการฟอกเงินดังกล่าว ทำให้ประเทศต่างๆ ประสบปัญหาในการปราบปราม เนื่องจากการฟอกเงินดังกล่าวมีความซับซ้อน ยากต่อการติดตามตรวจสอบหาแหล่งที่มาทางการเงินหรือพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดหรืออาชญากร ยิ่งหากมีการใช้เทคโนโลยีในการเคลื่อนย้ายถ่ายโอนเพื่อหลบซ่อนหรืออำพรางเงินสกปรก ก็ยิ่งทำให้งานของเจ้าหน้าที่รัฐยุ่งยากมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การดำเนินการเป็นเครือข่ายแบบองค์กร ทำให้การใช้กระบวนการยุติธรรมแบบดั้งเดิมในการจับกุมหรือลงโทษผู้กระทำความผิดจำกัดอยู่แค่เพียงผู้กระทำความผิดเพียงบางบุคคลซึ่งมีพยานหลักฐานเด่นชัดมัดแน่นเท่านั้น โดยส่วนใหญ่จะไม่สามารถเอาผิดกับผู้บงการใหญ่อยู่เบื้องหลังได้ บุคคลที่ร่วมในขบวนการอาชญากรรมดังกล่าวจึงสามารถกระทำความผิดได้ต่อไปได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ข้อเท็จจริงที่ไม่อาจปฏิเสธได้ประการหนึ่งก็คือ อาชญากรรมในปัจจุบันได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นทั้งในด้านปริมาณและรูปแบบของการประกอบอาชญากรรม จากเดิมที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดแบบธรรมดา เป็นการกระทำโดยลำพังของปัจเจกชน หรือที่เรียกว่า "อาชญากรรมที่พบเห็นกันได้ทั่วไป" (Street Crime) ซึ่งเริ่มจากการฝ่าฝืนกฎหมายและมักใช้ความรุนแรงมาเป็นส่วนประกอบ เช่น การปล้นทรัพย์ การฆ่าคนตายโดยเจตนา การข่มขืนกระทำชำเรา เป็นต้น จากนั้นก็ได้มีการพัฒนาไปสู่รูปแบบของอาชญากรรมประเภทใหม่ ๆ เช่น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อาชญากรรมทางด้านเทคโนโลยีและองค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) ซึ่งมีการดำเนินการภายใต้ระบบการปกปิด การรักษาความลับในองค์กร มีโครงการบริหารงาน มีขั้นตอนในการควบคุม ดูแล และมีเป้าหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์จำนวนมหาศาลจากการกระทำความผิด จนทำให้มีลักษณะคล้ายกับองค์กรทางธุรกิจที่มีจุดประสงค์ในการแสวงหากำไร โดยมีการดำเนินการในลักษณะเป็นขบวนการ ที่มีเครือข่ายโยงใยครอบคลุมทั้งภายใน ประเทศและระหว่างประเทศ การประกอบอาชญากรรมในลักษณะขององค์กรแบบนี้ มีข้อได้เปรียบกว่าการประกอบอาชญากรรมแบบลำพังคือ

ประการแรก การรวมกันของอาชญากรในรูปขององค์กรอาชญากรรม ทำให้อาชญากรสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ง่ายและมักจะมีลักษณะตัวตายตัวแทนเกิดขึ้นเสมอ นอกจากนี้การจัดรูปแบบขององค์กรเป็นหน่วยย่อยในการดำเนินการ จะทำให้เกิดการคล่องตัวและสามารถติดต่อกันได้โดยตรง

ประการที่สอง ทำให้เกิดความสะดวกรวดในการควบคุมและจัดการรายได้ ตลอดจนการระดมทุนเพื่อหาผลประโยชน์จากรายได้ ซึ่งได้มาจากการประกอบอาชญากรรมของบรรดาสมาชิกในองค์กร

ประการที่สาม การจัดระบบองค์กร และการควบคุมตามลำดับชั้น ย่อมทำให้การประกอบอาชญากรรมมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น และสามารถนำเอาผลประโยชน์ซึ่งมีการนำไปแปรสภาพจากเงินได้ซึ่งมีที่มาอันไม่ชอบด้วยกฎหมายมาใช้ในการขยายองค์กร เพื่อแพร่ขยายอิทธิพลขององค์กรโดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น การครอบงำข้าราชการประจำด้วยการให้ผลประโยชน์ การขยายขอบเขตการกระทำความคิดไปยังต่างประเทศจนกลายเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ตลอดจนการให้ความร่วมมือช่วยเหลือ สนับสนุน การประกอบอาชญากรรมอื่น ๆ เพื่อขยายขอบเขตในการประกอบอาชญากรรมให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ด้วยเงินจำนวนมหาศาลที่ขบวนการอาชญากรรมข้ามชาติเหล่านี้ได้รับยังก่อให้เกิดอุปสรรคอย่างมากต่อการบังคับใช้กฎหมาย เพราะ

1. เงินได้จำนวนมากเหล่านี้ นำไปสร้างอำนาจ บารมีให้กับผู้กระทำความผิด และก็เป็นที่ยอมรับกันว่า ยังมีเงินมากเท่าใด การดำเนินคดีเพื่อพิสูจน์ความผิดก็ยิ่งยากมากขึ้นเพียงนั้น
2. เงินได้จำนวนมากเหล่านี้ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการคงอยู่ขององค์กรอาชญากรรม เพราะผู้กระทำความผิดเหล่านี้จะอยู่รวมกันก็เพราะเห็นแก่ประโยชน์เป็นสิ่งผูกพัน
3. ส่วนหนึ่งของเงินได้เหล่านี้ถูกนำย้อนกลับไปเป็นต้นทุน ในการกระทำความผิดครั้งต่อๆ ไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด อาชญากรรมที่มีต้นทุนได้แก่ อาชญากรรมยาเสพติด อาชญากรรมค้าหญิงค้าเด็ก เป็นต้น

การฟอกเงินมีวิธีการดำเนินการที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ ในอดีตหากนักฟอกเงินจะเป็นผู้กระทำการฟอกเงินด้วยตัวเอง จะมีวิธีการต่างๆ เช่น การนำเงินสดติดตัวออกนอกประเทศ การฝากเงินกับสถาบันการเงินในประเทศโดยอาศัยนามแฝงหรือชื่อปลอม เพื่อปิดบังไม่ให้รัฐสามารถสืบหาเจ้าของที่แท้จริงได้ การส่งเงินสดหรือโอนเงินออกนอกประเทศไปยังประเทศที่มีกฎหมายควบคุมการเปิดเผยความลับของลูกค้าอย่างเข้มงวด จากนั้นจึงโอนเงินกลับเข้ามาในประเทศซึ่งจะยากที่จะหาหลักฐานมาพิสูจน์เพื่อดำเนินการตามกฎหมาย

เมื่อเป้าหมายสำคัญของผู้ฟอกเงินก็คือการมิให้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวถูกริบและการปิดบังพฤติกรรมของตน² รวมทั้งการกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อทำลายอิทธิพลทางเศรษฐกิจขององค์กรอาชญากรรมเป็นหน้าที่ที่สำคัญยิ่งของรัฐ ทำให้ทราบข้อมูล

² มานิต วิทยาเด็ม. (2537, กรกฎาคม-สิงหาคม). “สำรวจกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน.” *ดุลพินิจ*, 41, 4. หน้า 28-29.

เกี่ยวกับเส้นทางการโอนย้ายเงิน และโครงข่ายขององค์กรอาชญากรรมได้ด้วย จากแนวคิดพื้นฐานที่ว่าเงินจำนวนมหาศาลจะไม่มีประโยชน์ใดๆ แก่ผู้เป็นเจ้าของเลย ถ้าไม่ได้นำมาจับจ่ายใช้สอย อาชญากรจะต้องนำเงินรายได้จากการค้ายาเสพติดซึ่งถือว่าเป็นเงินสกปรกมาจับจ่ายปรนเปรอความสุขหรือลงทุนในกิจการอื่นต่อไป จึงนำสู่การพัฒนารูปแบบและเทคนิคของการป้องกันและปราบปราม กล่าวคือ การจับจุดการโอนเงินสกปรกมาเป็นจุดเริ่มต้นสืบสวนสอบสวนค้นหาเส้นทางการโอนย้ายเงินเรื่อยไป จนถึงต้นตอของเงินเหล่านั้น ผลที่ได้รับก็คือ อาชญากรไม่สามารถใช้เงินสกปรกได้สะดวก และสามารถทำให้ค้นพบส่วนประกอบต่างๆ ของโครงข่ายอาชญากรรม³ การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงเป็นมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญเพื่อบังคับสำหรับการทำลายเศรษฐกิจของอาชญากร ทั้งนี้ นอกเหนือจากการดำเนินคดีกับบุคคลที่โอนรับโอน หรือ เปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิด หรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มาแหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ที่เกี่ยวข้องกับฟอกเงินแล้ว ยังมีการนำมาตรการในการที่อัยการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน (ต่อไปจะเรียกว่าการริบทรัพย์สิน) โดยมีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการขยายขอบเขตหลักเกณฑ์การริบทรัพย์สินให้มีขอบเขตกว้างขึ้น เพื่อให้สามารถริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้ทั้งหมด ไม่ว่าจะทรัพย์สินดังกล่าวจะมีการโอนแปรเปลี่ยนสภาพไปแล้วกี่ครั้ง หรือตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลอื่นแล้วก็ตาม ทั้งนี้การฟอกเงินไม่ใช่เป็นเพียงการกระทำความผิดกฎหมายภายในของรัฐใดรัฐหนึ่งเท่านั้น แต่การฟอกเงินเป็นปัญหาระหว่างประเทศและมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกในที่สุด⁴

การฟอกเงินโดยการซื้อขายทองคำรูปพรรณหรือทองคำแท่งและอัญมณี (gold and precious stones) เป็นวิธีการฟอกเงินวิธีหนึ่งซึ่งเป็นที่นิยมที่อาชญากรจะใช้เนื่องจากทองคำรูปพรรณและอัญมณีเนื่องจากประการแรก ราคาทองคำหรืออัญมณีไม่ได้ขึ้นอยู่กับเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจหรือการเมืองของประเทศใดประเทศหนึ่ง การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมตลอดจนผลประกอบการของบริษัทใดบริษัทหนึ่ง ประการที่สอง ทองคำหรืออัญมณีมีสภาพคล่องสูง โดยที่ทองคำและอัญมณีสามารถนำไปขายเพื่อแลกเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย ประการที่สาม ในกรณีที่อาชญากรมีความประสงค์ที่จะถือหรือครอบครองทองคำรูปพรรณหรือทองคำแท่ง และอัญมณีก็ย่อมได้รับผลตอบแทนจากการเปลี่ยนแปลงของราคา ซึ่งมีการเคลื่อนไหวเป็นอิสระจากผลตอบแทน

³ จิรนิติ หะวานนท์. (2542). “มาตรการป้องกันการฟอกเงิน.” รวมบทความและสารานุกรมเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน, หน้า 65

⁴ ปิยะพันธุ์ อุดมศิลป์. (2542). “มาตรการป้องกันมิให้สถาบันการเงินตกเป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน.” รวมบทความและสารานุกรมเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน. หน้า 112-125.

ของหลักทรัพย์ประเภทต่างๆ ดังจะเห็นได้ว่าในอดีตที่ผ่านมา นางชม้อย ทิพย์โตซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดพระราชบัญญัติการกู้ยืมเงิน อันเป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ก็ได้ฟอกเงินที่ได้มาจากการฉ้อโกงโดยการนำเงินไปซื้อทองรูปพรรณและอัญมณีเก็บไว้เป็นจำนวนมาก⁵

ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าการซื้อขายทองรูปพรรณหรือทองคำแท่งและอัญมณีในประเทศไทยนั้นสามารถซื้อขาย ณ ร้านค้าทองรูปพรรณและร้านค้าเพชรพลอยที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากทองคำ ทั้งทองคำแท่งหรือทองรูปพรรณสามารถนำไปขายเพื่อแลกเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่ายผ่านทางร้านค้าทองทั่วไปในราคารับซื้อซึ่งได้กำหนดไว้ในแต่ละวัน ซึ่งเป็นช่องทางที่อาชญากรสามารถฟอกเงินได้อย่างง่ายดาย ในรายงานของ FTAF (Financial Action Task Force on Money Laundering) ได้กล่าวถึงการฟอกเงินโดยการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองรูปพรรณหรือทองคำแท่งและอัญมณีว่าพ่อค้ายาเสพติดมักจะใช้การทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองรูปพรรณหรือทองคำแท่งและอัญมณีในประเทศทวีปอาฟริกาเป็นจำนวนมากรวมไปถึงการส่งเสริมการสนับสนุนการก่อการร้ายในต่างประเทศมักกระทำโดยผ่านการส่งออกในรูปแบบของทองรูปพรรณหรือทองคำแท่ง และอัญมณี ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายฉบับใดที่กำหนดมาตรการทางกฎหมาย ในการควบคุมการทำธุรกรรมเกี่ยวกับเกี่ยวกับทองรูปพรรณหรือทองคำแท่งและอัญมณีแต่อย่างใด และหากพิจารณาสถิติซึ่งรวบรวมจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ได้ดำเนินการยึดหรืออายัดทองคำและอัญมณีที่อาชญากรนำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐานไปซื้อ เพื่อฟอกเงินนั้น นับว่ามีจำนวนไม่น้อย ดังนี้

ตารางที่ 1.1 มูลค่าทองคำ อัญมณี ที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินยึด/อายัด

ปี	มูลค่า/บาท
2548	13,942,232.23 บาท
2549	8,643,439.- บาท
2550	6,179,190.-บาท

ที่มา: จากฝ่ายบริหารทรัพย์สิน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

นอกจากนี้ยังมีจำนวนหรือมูลค่าทองคำและอัญมณีที่ยึดหรืออายัด จากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ดังนี้

⁵ สนธิ ลิ้มทองกุล. (2548). เจ้าพ่อ. หน้า 132.

ตารางที่ 1.2 มูลค่าทองคำ อัญมณีที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดยึด/อายัด

ปี	จำนวนรายการ	มูลค่า/ล้านบาท
2547	1603	16.3
2548	2957	40.9
2549	2540	34.2
2550	2165	26.1
2551(มกราคม-มีนาคม 2551)	339	6.1

ที่มา: ฝ่ายตรวจสอบทรัพย์สิน สำนักงานงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

สถิติที่กล่าวนี้เป็นเพียงสถิติของทองคำและอัญมณีที่ทางราชการยึดหรืออายัดไว้ได้เท่านั้น แต่ในความเป็นจริงยังมีทองคำ อัญมณีที่ถูกใช้ในการฟอกเงินแต่ยังไม่ถูกยึดหรืออายัดอีก ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีมาตรการควบคุมหรือตรวจสอบการซื้อขายทองคำ อัญมณีของธุรกิจค้าทองคำและอัญมณี ทำให้ไม่ทราบความเคลื่อนไหวเส้นทางการเงินของอาชญากร จึงทำให้การติดตามทรัพย์สินเป็นไปได้ยากและง่ายต่อการซุกซ่อน และจากข้อมูลพบว่าร้านค้าทองคำและอัญมณี เป็นอีกแหล่งหนึ่งที่ใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงิน

และในขณะที่องค์การการเงินระหว่างประเทศ(IMF) ได้มีรายงานระบุว่าได้มีการขนเพชรที่ลักลอบโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจากประเทศไทยไปยังฮ่องกงมีมูลค่าถึง 175 ล้านดอลลาร์⁶

นอกจากนี้การฟอกเงินโดยการซื้องานศิลปกรรมก็เป็นวิธีการฟอกเงินอีกประการหนึ่งซึ่งมักปรากฏว่าการซื้องานประติมากรรมเขียนของศิลปินซึ่งเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ ได้แก่ วัลลย์ ธรรมณี เกลิมชัย โฆสิตพิพัฒน์ เป็นต้น โดยอาชญากรที่ซื้อภาพเขียนเหล่านี้แล้วนำไปขายในตลาดงานศิลปกรรมทั้งในและต่างประเทศก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งซึ่งสามารถฟอกเงินได้ครั้งละมากๆ จากการสัมภาษณ์นายมานิตย์ นิเวศน์ศิลป์ ตำแหน่ง อุปนายกสมาคมสีน้ำแห่งประเทศไทย ให้ความเห็นว่าทราบว่าประเทศไทยมีการฟอกเงินโดยการซื้อภาพวาดจริง แม้ไม่มีสถิติก็ตาม เนื่องจากศิลปินไทยที่มีชื่อเสียงและผลงานเป็นที่นิยมทั้งในและต่างประเทศนั้นมีมาก และภาพวาดสามารถขายเป็นเงินได้โดยเฉพาะภาพวาดของศิลปินที่มีชื่อเสียงนั้น มีมูลค่าหลายล้านบาท⁷ แต่เหตุที่ไม่สามารถเก็บสถิติได้อาจเป็นเพราะประเทศไทยยังไม่มีมาตรการควบคุมและตรวจสอบการทำ

⁶ IMF, DETAILED ASSESSMENT REPORT ANTI-MONEY LAUNDERING AND COMBATING THE FINANCING OF TERRORISM. June 9, 2008. p.23.

⁷ นายมานิตย์ นิเวศน์ศิลป์. อุปนายกสมาคมสีน้ำแห่งประเทศไทย. สัมภาษณ์ 27 มีนาคม 2551.

ธุรกรรมผ่านแหล่งค้างานศิลปกรรมดังกล่าว ในขณะที่ในประเทศเองก็ไม่มีระบบการจ่ายตอบแทนศิลปินผู้สร้างสรรค์งานในต่างประเทศทำให้ไม่อาจรู้ว่าภาพเขียนหรืองานศิลปกรรมถูกขายเปลี่ยนมือไปอย่างไร ทำให้เป็นช่องว่างของการตรวจสอบการฟอกเงิน

โดยตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ยังมีได้กำหนดให้ผู้ประกอบการเกี่ยวกับการค้าทองคำ อัญมณี และศิลปกรรมจะต้องรายงานการทำธุรกรรมดังกล่าวแต่อย่างไร อย่งไรก็ตาม หากพิจารณาตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention Against Transitional Organized Crime, 2000) ในข้อ 7 กำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐ

"(ก) กำหนดระบบการควบคุม และกำกับดูแลภายในประเทศอย่างสมบูรณ์สำหรับธนาคารและสถาบันการเงินที่มีใช้ธนาคาร และในกรณีที่เหมาะสมสำหรับหน่วยงานอื่น โดยเฉพาะที่อาจเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินภายในอำนาจหน้าที่ของตนเอง เพื่อป้องปรามและตรวจจับการฟอกเงินทุกรูปแบบ ซึ่งระบบดังกล่าวต้องเน้นข้อกำหนดเรื่องการแสดงตนของลูกค้า การเก็บรักษาบันทึกทางการเงินและการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย" ซึ่งจะเห็นได้ว่าในส่วนของการรายงานธุรกรรมในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมยังมีได้ดำเนินการให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าวแต่อย่างไร

ในขณะที่ในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกาถือได้ว่าเป็นประเทศแรกในการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินออกมามากมาย โดยได้เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 และต่อมาสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (Money Laundering Control Act of 1986-MLCA) และกฎหมายอื่นอีกหลายฉบับเพื่อต่อต้านการฟอกเงินของอาชญากรต่างๆ อีกหลายฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีมาตรการในการควบคุมการทำธุรกรรมเกี่ยวกับเกี่ยวกับทองรูปพรรณหรือทองคำแท่งและอัญมณีรวมทั้งงานศิลปกรรมของร้านจำหน่าย โดยต้องแจ้งการทำธุรกรรมที่มีราคาตั้งแต่ซื้อขายอย่างน้อย 50,000 ดอลลาร์ เป็นต้นไป⁸ ทั้งนี้ในต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นอังกฤษ ออสเตรเลีย อิตาลี รวมทั้งอินโดนีเซียต่างก็มีมาตรการทางกฎหมายในลักษณะดังกล่าว

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาบังคับใช้แล้ว แต่เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสามารถดำเนินการได้อย่างสัมฤทธิ์ผล จึงควรพัฒนามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมธุรกรรมเกี่ยวกับ

⁸ John Bullock. (2003). *Something Old, Something New : Money Laundering and Precious Metals*, San Juan ,Puerto Rico, p. 6

การซื้อขายทองรูปพรรณหรือทองคำแท่งและอัญมณีรวมทั้งงานศิลปกรรมเพื่อเพิ่มความสามารถในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึง สภาพปัญหา กระบวนการในการฟอกเงิน โดยการนำธุรกรรมเกี่ยวกับทอง รูปพรรณหรือทองคำแท่ง อัญมณีและงานศิลปกรรม
2. เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรม
3. เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรม
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์กฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบันในการควบคุมการทำธุรกรรมอันเป็นการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม โดยศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ
5. เพื่อกำหนดมาตรการและข้อเสนอแนะการควบคุมการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองรูปพรรณหรือทองคำแท่ง อัญมณี และงานศิลปกรรม ในการแก้ไขปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้สถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และผู้ดำเนินการ หรือให้คำแนะนำในการลงทุนมีหน้าที่รายงานธุรกรรมที่ใช้เงินสด ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน หรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อให้ปรากฏร่องรอยทางการเงินหรือร่องรอยทางเอกสารขึ้น ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถตรวจสอบและติดตามเงินสกปรกซึ่งอาชญากรได้มาจากการกระทำความผิดได้ ในขณะที่ร้านค้าทอง อัญมณี และร้านจำหน่ายงานศิลปกรรมมิได้มีการควบคุมการทำธุรกรรมอันเป็นช่องทางที่อาชญากรใช้ในการฟอกเงินได้ ดังนั้นจำเป็นต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายอื่นใดเพื่อเสริมให้สามารถป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้มีขอบเขตที่กว้างมากขึ้น

1.4 ขอบเขตการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงสภาพปัญหาในการฟอกเงิน โดยอาศัยการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองรูปพรรณ หรือทองคำแท่ง อัญมณีและงานศิลปกรรมโดยศึกษาจาก ในส่วนสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในต่างประเทศต่อกรณีดังกล่าว โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เพื่อหามาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษาค้นคว้าจากตำรา หนังสือ บทความในวารสาร เอกสารวิจัย กฎหมายที่เกี่ยวข้องและคำวินิจฉัยของศาลและของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตลอดจนการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต รวมทั้งสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลที่เกี่ยวข้องได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเจ้าหน้าที่ของสมาคมค้าทองคำแห่งประเทศไทย เจ้าหน้าที่สมาคมค้าอัญมณีไทยและเครื่องประดับ และสมาคมที่เกี่ยวกับศิลปกรรม

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาในการฟอกเงิน โดยการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองรูปพรรณ หรือทองคำแท่ง อัญมณีและงานศิลปกรรม
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรม
3. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรม
4. ทำให้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบและวิเคราะห์กฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบันในการควบคุมการทำธุรกรรมอันเป็นการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมโดยศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ
5. ทำให้ทราบถึงมาตรการ และข้อเสนอแนะการควบคุมการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองรูปพรรณหรือทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรม เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินในประเทศไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

ความเป็นมา ความหมาย หลักการ และแนวความคิดเกี่ยวกับการฟอกเงินใน ธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมของประเทศไทย

ในบทที่ 2 จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมา ความหมาย หลักการ และแนวความคิดเกี่ยวกับการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมของประเทศไทยเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาในบทที่ 3 ต่อไป

2.1 ความเป็นมา ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

ปัจจุบันนานาอารยประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้มีการพัฒนาในด้านต่างๆมากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารซึ่งมีผลทำให้เกิดความสะดวกสบาย แต่ในขณะเดียวกันการพัฒนาดังกล่าวก็มีผลเสียเช่นกันถ้าอาชญากรนำมาใช้ในทางที่จะเกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชญากรรม ความเจริญและเทคโนโลยีเหล่านี้ มีผลทำให้รูปแบบอาชญากรรมมีความซับซ้อนขึ้นไป เปลี่ยนแปลงจากที่เป็นอาชญากรรมธรรมดาที่เกิดขึ้นภายในประเทศ และเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินเป็นจำนวนมากหรือจากอาชญากรรมพื้นฐาน ไปสู่อาชญากรรมข้ามชาติ และมุ่งหวังผลตอบแทนมหาศาลมีการดำเนินงานร่วมกันในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม กล่าวคือมีการรวมตัวกันของอาชญากรรมหลายอย่าง มีการแบ่งงานแบ่งหน้าที่รับผิดชอบมีเครือข่ายเพื่อการติดต่อประสานงานกันในหลายๆประเทศ เพื่อก่ออาชญากรรมที่เกี่ยวกับสิ่งผิดกฎหมายการก่ออาชญากรรมประเภทนี้จะมุ่งหวังให้ได้เงินจำนวนมากมหาศาลเป็นผลตอบแทนเงินเหล่านี้จะถูกนำไปผ่านกระบวนการเปลี่ยนสภาพในหลาย ๆ ลักษณะเพื่ออำพรางที่มาของเงินได้นั้นๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะอาศัยสถาบันการเงินหรือการประกอบธุรกิจในรูปแบบต่างๆ ในการดำเนินการ และเงินได้จากการดำเนินการเหล่านั้น จะย้อนกลับไปเป็นเงินทุนเพื่อประกอบอาชญากรรมขึ้นมาอีก เป็นวงจรการประกอบอาชญากรรม ที่ยากต่อการจับกุมปราบปราม ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายเพื่อทำลายการประกอบอาชญากรรมจึงถูกสร้างขึ้นมาเพื่อจัดการกับทรัพย์สิน หรือเงินได้ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ซึ่งกระบวนการยุติธรรมในอดีตไม่อาจประสบความสำเร็จในการบังคับใช้กฎหมายกับทรัพย์สินที่หมุนเวียนอยู่ในวงจรนี้ได้ เนื่องจากทรัพย์สินเหล่านั้นได้ถูกโอนแปรสภาพ หรือเปลี่ยนรูปไปแล้ว

การเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น ถูกแปรสภาพเปลี่ยนรูปหรือถูกแปลงให้เป็นทรัพย์สินใหม่เปรียบเสมือนการทำทรัพย์สินที่สกรปรกให้กลายเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบหรือเป็นทรัพย์สินที่สะอาด จึงเรียกกระบวนการนี้ว่า “การฟอกเงิน” หมายความว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงเกิดขึ้น เพื่อสกัดกั้นมิให้มีการนำเงินได้จากการกระทำความผิดไปฟอก โดยมีมาตรการการจัดการกับเงินหรือทรัพย์สินทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเป็นการทำลายวงจรอาชญากรรมทำให้อาชญากรไม่สามารถดำเนินการต่างๆ กับเงินหรือทรัพย์สินเหล่านั้นได้ปัญหาการฟอกเงินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรมนี้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยกำลังประสบอยู่โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมยาเสพติด

เนื่องจากในปลายปี พ.ศ.2531 องค์การสหประชาชาติได้ประกาศใช้อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (Vienna Convention) ซึ่งในอนุสัญญานี้ ได้มีมาตรการต่างๆ ใช้ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เช่น การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม การริบทรัพย์สิน การสมรู้ร่วมคิด ความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกัน ตลอดจนกฎหมายฟอกเงิน เป็นต้น มาตรการต่างๆ เหล่านี้เป็นเงื่อนไขที่ประเทศต่างๆ ที่ประสงค์จะเข้าเป็นภาคีต้องมีกฎหมายรับรองก่อน¹

โดยที่ประเทศไทยได้มีกฎหมายรองรับมาตรการต่างๆ ตามที่อนุสัญญาฯ ได้กำหนดไว้เป็นหลักเกณฑ์ให้แก่ประเทศที่ประสงค์จะเข้าเป็นภาคีสมาชิกแล้วคงเหลือแต่เพียงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเท่านั้นที่แต่เดิมประเทศไทยยังไม่มี แต่ในปัจจุบันประเทศไทยได้ตรากฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้นมาบังคับใช้แล้ว คือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 โดยกำหนดความผิดมูลฐานในครั้งแรกไว้รวมทั้งสิ้น 7 มูลฐานความผิดประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2542 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2542 และต่อมากฎกระทรวงระเบียบ และประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้ออกมา มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2543 อันมีผลทำให้กฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทย มีสภาพบังคับใช้โดยสมบูรณ์ และปัจจุบันความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามมี 11 มูลฐาน ซึ่งรวมเอาความผิดตามกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานด้วย คือความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 และความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 (มาตรา 54 วรรคสอง)

¹ อรรถพ ลิขิตจิตถะ. (2542). งาม-ตอบ เกี่ยวกับการกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. หน้า 12.

2.2 ความหมาย ของการฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

พ.ศ. 2542

การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยน แปรสภาพเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยความผิดมูลฐาน ตามกฎหมายฟอกเงิน หรือ โดยมีชอบด้วยกฎหมายให้เสมือนหนึ่งว่าเป็นเงินที่ได้มาโดยชอบ หรือ อาจจะถูกกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การฟอกเงินเป็นกระบวนการซึ่งกระทำ โดยบุคคลต่อทรัพย์สิน เพื่อปกปิดแหล่งที่มาของรายได้ที่ผิดกฎหมาย และทำให้รายได้นั้นมีที่มาโดยชอบด้วยกฎหมาย และยังหมายรวมไปถึง การเปลี่ยนเงิน หรือ ทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือ ไม่สุจริต ให้กลายเป็นเงินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1988 ได้กำหนดให้การกระทำ ต่อทรัพย์สินในลักษณะอย่างใด อย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ เป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายภายในของประเทศภาคีกล่าวคือ

1. การกระทำต่อตัวทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด ประกอบด้วย การแปรสภาพ หรือ โอนทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเพื่อปกปิด แหล่งที่มา หรือ เพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิดมิให้ถูกดำเนินคดี (ข้อ 3 วรรค 1 (ข) (1))

2. การปกปิด หรือ อำพรางสถานะ หรือ แหล่งที่มาเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการ กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด [ข้อ 3 วรรค 1 (ข) (2)]

3. การครอบครองหรือใช้ทรัพย์สินนั้น โดยรู้ในขณะได้มาว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มา จากการกระทำความผิด [ข้อ 3 วรรค 1 (ค)(1)]

จากหลักการที่กำหนดไว้ใน อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบ ค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1988 แต่ละประเทศจึงได้นำมาเป็นแนวทาง ในการกำหนดกฎหมายอาญาภายในของแต่ละประเทศ เพื่อดำเนินการกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่ ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด สำหรับประเทศไทยได้นำแนวทางดังกล่าวมา กำหนดเป็นความผิดทางอาญาโดยได้มีการตรากฎหมายออกมาบังคับใช้ คือ พระราชบัญญัติป้องกัน และ ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

2.2.1 วัตถุประสงค์ของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

เนื่องจากการกระทำความผิดของอาชญากรในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งมุ่งให้ได้ผลตอบแทน ในลักษณะที่เป็นเงินหรือทรัพย์สิน โดยเฉพาะอาชญากรรมบางประเภทอาทิ เช่น อาชญากรรมทาง เศรษฐกิจ อาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นต้น สามารถอำนวยความสะดวกให้ได้ผลตอบแทนเป็น มูลค่ามหาศาล อีกทั้งกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบัน ไม่อาจประสบความสำเร็จในการบังคับใช้

กฎหมายต่ออาชญากรรมในลักษณะเช่นว่านี้ ทั้งนี้ ผลประโยชน์ที่ได้จากการประกอบอาชญากรรมดังกล่าวจะถูกนำไปใช้ในการทำธุรกิจอาชญากรรม ส่วนที่เหลือก็จะนำไปเป็นทุนในการประกอบธุรกิจต่างๆ และจะถูกนำ กลับมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนกลับเข้ามาใช้ในวงจรของการกระทำผิดอีก จึงก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศเป็นอย่างมาก

การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นมาตรการทางกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้เพื่อทำลายเศรษฐกิจของอาชญากร ทั้งนี้ นอกเหนือจากการดำเนินคดีกับบุคคลที่โอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิด หรือกระทำ ด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิด หรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิด ซึ่งถือว่า เป็นการฟอกเงินแล้วยังมีการนำมาตรการเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินมาใช้ โดยกฎหมายได้ขยายหลักเกณฑ์การยึดทรัพย์สิน ให้มีขอบเขตกว้างขวางขึ้นกว่าการยึดทรัพย์สินตามกฎหมายที่มีอยู่เดิม โดยให้สามารถยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดได้ทั้งหมด โดยไม่คำนึงว่า ทรัพย์สินดังกล่าว จะมีการโอน แปร เปลี่ยนสภาพไปแล้วหลายครั้ง หรือตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลอื่นแล้วก็ตาม

นอกจากนี้ สำหรับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 40-41/2546 ลงวันที่ 16 ตุลาคม 2546 ซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญลงมติเป็นเอกฉันท์ วินิจฉัยว่า พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรา 48-59 ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 32 และ 235 ซึ่งเป็นหลักที่รับรองห้ามใช้กฎหมายอาญาอันหลังกับบุคคลในความผิดทางอาญา

2.2.2 ผลกระทบของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การตรากฎหมายฟอกเงินก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในด้านบวกและด้านลบ² ดังนี้

ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ

ผลดี

1. สามารถเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988
2. สร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุน ทำให้เกิดการไหลเข้าของเงินทุน
3. การแข่งขันของธุรกิจเป็นไปอย่างเสรี
4. อัตราเงินเฟ้อลดลง

---

² สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). เอกสารประกอบการสัมมนาการเตรียมการปฏิบัติเพื่อรองรับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. .... วันศุกร์ที่ 9 เมษายน 2542.

5. ป้องกันและกีดกันทางการค้า

6. ลดภาระค่าใช้จ่ายในด้านการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเนื่องจาก
อาชญากรรมลดลง

ผลเสีย

ในระยะสั้นอาจจะส่งผลกระทบต่อทำให้ปริมาณเงินไหลเข้ามาเพื่ออาศัยประเทศไทยเป็น
แหล่งฟอกเงินลดลง

ผลกระทบต่อภาครัฐ

ผลดี

1. สามารถลดการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินในระยะยาวในการป้องกันและปราบ
ปรามอาชญากรรมและปัญหาสังคม

2. สามารถเพิ่มรายได้จากรัฐจากการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้กระทำผิดได้

ผลเสีย

รัฐมีค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)
รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการพัฒนาระบบข้อมูลและการฝึกอบรมบุคลากร เพื่อรองรับการปฏิบัติงานตาม
กฎหมายฟอกเงินให้มีประสิทธิภาพ

ผลกระทบต่อสถาบันการเงิน

ผลดี

1. สร้างการแข่งขันที่เป็นธรรมในการประกอบธุรกิจ

2. สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสถาบันการเงินในการไม่ถูกกล่าวหาว่าเป็นแหล่งสำคัญที่
ใช้ในการฟอกเงิน

ผลเสีย

1. ภาระในด้านค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเนื่องจาก

การจัดทำรายงานธุรกรรม

การจัดเก็บข้อมูลของลูกค้า

การฝึกอบรมบุคลากร

2. ต้องใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติงานมากขึ้นเนื่องจากขั้นตอนที่เพิ่มขึ้นในการทำ
ธุรกรรม

3. ปริมาณการประกอบธุรกรรมลดลง เนื่องจากมีขั้นตอนในการทำธุรกรรมเพิ่มขึ้น

4. รายได้ของสถาบันการเงินลดลง

ผลกระทบด้านสังคม

ผลดี

1. ก่อให้เกิดความมั่นคงในประเทศ เนื่องจากอาชญากรรมที่เกี่ยวกับความผิดมูลฐานลดลง
2. คุณภาพชีวิตและความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน และเสรีภาพของประชาชนได้รับความคุ้มครองมากยิ่งขึ้น
3. ทำให้ประชาชนรู้สึกต่อต้านการฟอกเงินและเพิ่มจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น
4. อารยประเทศให้การยอมรับประเทศไทยมากขึ้น ในฐานะเป็นประเทศที่มีนโยบายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอย่างจริงจัง

ผลเสีย

1. กระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานบางประการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 บัญญัติรับรองไว้
2. กระตุ้นให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคมบางกลุ่มพัฒนาการเชิงต่อต้านโดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกระทำความผิดหรืออาศัยช่องว่างของกฎหมาย

ผลกระทบด้านการเมือง

ผลดี

1. การปราบปรามความผิดในลักษณะที่เป็นการทุจริต หรือประพฤติมิชอบในวงราชการมีประสิทธิวิธภาพมากขึ้น
2. สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับรัฐบาล
3. ลดการนำเงินที่ได้จากการฟอกเงินไปใช้ในการดำเนินการทางการเมืองที่สร้างความเป็นธรรมแก่คู่แข่ง
4. สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับระบบการเมืองและนำไปสู่ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบการเมืองไทยมากขึ้น

ผลเสีย

1. หากพนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจในทางมิชอบจะทำให้ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรม และส่งผลต่อความเชื่อมั่นในรัฐบาล
2. อาจเกิดผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดในวงกว้าง ซึ่งอาจพัฒนาเป็นความขัดแย้งทางการเมืองได้

ผลกระทบด้านกฎหมาย

ผลดี

1. สามารถดำเนินการทางกฎหมายกับทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เปิดช่องให้สามารถนำบทบัญญัติในกฎหมายนี้ไปบังคับใช้กับทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในกฎหมายอื่นๆ ได้
3. เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดมูลฐาน
4. พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายได้รวดเร็วยิ่งขึ้น
5. สร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา เนื่องจากสามารถเข้าร่วมเป็นภาคี ในอนุสัญญาสหประชาชาติฯ ค.ศ. 1988

ผลเสีย

1. กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งอาจสร้างความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน อาจทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพได้
2. ประชาชนผู้บริสุทธิ์อาจไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินเท่าที่ควร เนื่องจากกฎหมายนี้ผลักภาระการพิสูจน์ไปยังผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง
3. ประชาชนอาจได้รับความเสียหายจากการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในทางมิชอบ เนื่องจากกฎหมายได้ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือฝ่ายบริหารมาก
4. อาจเกิดความซ้ำซ้อนในการใช้กฎหมาย หากไม่มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ

2.2.3 รูปแบบและวิธีการฟอกเงิน

รูปแบบการฟอกเงินมีหลายกรณี ได้แก่³

1. การนำเงินสดติดตัวออกนอกประเทศ
เป็นการนำเงินสดที่ได้มาโดยไม่สุจริตติดตัวหรือนำไปใช้จ่ายในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ไม่เข้มงวดในการใช้เงินสด
2. การส่งเงินสดหรือการโอนเงินออกนอกประเทศ ไปฝากไว้ในประเทศที่ไม่มีการควบคุมระบบธนาคารหรือสถาบันการเงินอย่างเข้มงวด ต่อการเปิดเผยชื่อที่แท้จริงของเจ้าของธุรกิจหรือเจ้าของบัญชี รวมทั้งรายงานการทำธุรกรรม

³ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ. เล่มเดิม. หน้า 3.

3. การฝากเงินกับสถาบันการเงินในประเทศ ที่ไม่มีระบบการควบคุม หรือตรวจสอบการทำธุรกรรมเงินสดที่เข้มงวด

4. การจัดตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้นบังหน้า

เป็นการที่ผู้ค้ายาเสพติดหรืออาชญากรปกปิดแหล่งที่มาและความเป็นเจ้าของเงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย ด้วยการจัดตั้งหรือซื้อกิจการในประเทศ เช่น ในประเทศที่เป็นเขตปลอดภาษี เป็นต้น แล้วให้กิจการตนในประเทศกักขังเงินหรือซื้อสินค้าจากกิจการในต่างประเทศดังกล่าวในราคาแพงกว่าปกติ ทั้งนี้ เพื่อให้เงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายถูกใช้จ่ายหมุนเวียนระหว่างกิจการทั้งสองแห่ง

5. การดำเนินธุรกรรมอื่นๆ เช่น การซื้อกิจการที่มีผลขาดทุน การนำเงินสดไปซื้อตราสารการเงินที่เปลี่ยนมือได้ การซื้ออสังหาริมทรัพย์ การซื้อทรัพย์สินที่มีค่า การซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ การแลกเปลี่ยนเงินตรา การลงทุนประกอบธุรกิจขนาดเล็กที่สามารถทำให้มูลค่าเพิ่มขึ้นมาได้ อาทิเช่น ธุรกิจแกลเลอรีขายภาพ ธุรกิจร้านอาหาร⁴

2.2.4 เทคนิคในการฟอกเงิน

ในการฟอกเงิน อาชญากรมักจะใช้วิธีการดังต่อไปนี้ในการดำเนินการฟอกเงิน กล่าวคือ

2.2.4.1 ธนาคารหรือสถาบันรับฝากเงิน (Deposit-Taking Institutions)

เนื่องจากนักฟอกเงินมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการกำจัดเงินสด สถาบันรับฝากเงินจึงเป็นสถานที่ที่นักฟอกเงินต้องเข้าไปใช้บริการ การต่อต้านการฟอกเงินจึงมีความพยายามมุ่งเน้นไปที่กระบวนการที่ผู้รับฝากเงินใช้ในการให้บริการแก่ลูกค้า หนึ่งในบรรดามาตรการที่ใช้ในการหยุดยั้งกระบวนการฟอกเงิน คือการวางแผนปฏิบัติให้สถาบันการเงินเหล่านี้ โดยเฉพาะธนาคารมีหน้าที่ที่สำคัญคือ การบังคับให้ลูกค้าแสดงตน (Customer Identification) การเก็บรักษาข้อมูล (Record keeping) และการให้รายงานธุรกรรมการเงินที่ต้องสงสัย (Reporting of Suspicious Transactions) มาตรการเหล่านี้เป็นกระบวนการเพื่อประกันให้เกิดร่องรอยทางเอกสาร (Paper Trail) หรือร่องรอยเพื่อการตรวจสอบ (Audit Trail) ที่จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายนั่นเอง

2.2.4.2 สถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร (Non – bank Institutions)

รัฐบาลของประเทศจำนวนมากพบว่าเมื่อมีการออกมาตรการเพื่อบังคับให้สถาบันการเงินแบบดั้งเดิม เช่น ธนาคารให้มีหน้าที่ในการตรวจสอบสถานะบุคคลของลูกค้าอย่างเข้มงวด นักฟอกเงินก็จะมองหาช่องทางในการใช้สถาบันการเงินประเภทอื่นที่ให้บริการคล้ายธนาคาร

⁴ สีหนาท ประยูรรัตน์. (2542). คำอธิบาย พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. หน้า 63.

หากแต่ไม่มีการกำกับดูแลที่เข้มงวดจากหน่วยงานกลางของประเทศนั้นๆ เท่ากับธนาคารทั่วไป สถาบันการเงินในประเภทนี้ ได้แก่ สำนักงานแลกเปลี่ยนเงินตรา (Bureau Change) หรือสถาน ให้บริการขึ้นเงินสดจากเช็คหรือรับส่งเงิน บริษัทนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์หรือพันธบัตร บริษัท ประกันภัย รวมทั้งธนาคารใต้ดิน (Underground Bank) หรือธนาคารคู่ขนาน (Parallel Banks) บ่อน การพนันที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย สินทรัพย์มีค่าทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นอัญมณีต่างๆ รวมทั้งการ แลกเปลี่ยนเป็นเงินสดต่างๆ⁵

ตัวอย่างการฟอกเงินที่ใช้สถานที่เหล่านี้เป็นเครื่องมือ ได้แก่

- นำเงินสดที่ได้จากการกระทำผิดกฎหมายไปซื้ออัญมณีหรือทองคำที่เป็น แหล่งเงินสำหรับ ฟอกเงิน เพื่อปกปิดแหล่งที่มาและสร้างความซับซ้อนในการตรวจสอบ

- นำเงินสดไปซื้อกรมธรรม์ประกันภัยแบบจ่ายเบี้ยประกันครั้งเดียว (Premium) ซึ่งอาจนำไปขายหรือเปลี่ยนไปลงทุนในรูปแบบอื่นๆ ได้

- การลงทุนเกี่ยวกับหุ้น และพันธบัตร การซื้อขายเหล่านี้มีลักษณะเป็น ธุรกิจระหว่างประเทศ บริษัทนายหน้ามักมีสาขาอยู่ทั่วโลก ซึ่งมักมีการโอนเงินทางสาย (Wire Transfer) เข้าออกไปมาหลายประเทศ การซื้อขายกระทำกันอย่างในระยะเวลาสั้นและรวดเร็ว นอกจากนี้ในบางประเทศ นายหน้าอาจเป็นผู้รักษาดูแลบัญชีหุ้นในนามของลูกค้า ซึ่งหมายถึงเปิด โอกาสให้มีการปิดบังชื่อผู้รับประโยชน์ได้นั่นเอง

- การใช้บริการจากธนาคารนอกระบบ หรือธนาคารใต้ดินซึ่งมักเป็นที่รู้จักกัน ในกลุ่มเชื้อชาติ ตามข้อมูลของตำรวจสากลระบุว่ามียู่ 2 รูปแบบใหญ่ๆ ได้แก่ Hundi/Hawala ที่มี ต้นกำเนิดมาจากตะวันออกกลางและประเทศอินเดีย อีกระบบหนึ่งเรียกว่า Chop Shop/Chitti ที่มี ที่มาจากประเทศจีน ส่วนของไทยได้แก่ โปยก๊วน ซึ่งใช้กันมากในกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีน ธุรกิจดังกล่าวมีข้อดีคือจะไม่ทิ้งร่องรอยทางเอกสาร หรือร่องรอยเพื่อการตรวจสอบเอาไว้ เนื่องจากธุรกรรมนอกระบบดังกล่าวมีประสิทธิภาพสูงและติดตามตรวจสอบได้ยาก นักฟอกเงิน อาจหันมาใช้บริการธนาคารใต้ดินเช่นว่านี้มากขึ้นในอนาคต

2.2.4.3 ธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non – financial Institutions)

- การใช้บริษัททำธุรกิจบังหน้า การใช้บริษัทบังหน้าอาจใช้บริษัทที่ดำเนิน ธุรกิจจริงๆ หรือบริษัทที่ตั้งแต่เพียงในนาม ขบวนการฟอกเงินจะก่อตั้งหรือซื้อกิจการชนิดที่มีการ ไหลเวียนของเงินสดสูง เช่น ร้านค้าปลีก ร้านล้างรถ กิจการตู้หยอดเหรียญ ภัตตาคาร และกิจการ บาร์ เป็นต้น หลังจากนั้นจะนำเงินที่ได้จากอาชญากรรมต่างๆเข้าไปปะปนกับเงินที่ได้จากธุรกิจนั้น จริงๆ สำหรับการ ใช้บริษัทแต่เพียงในนามที่เรียกกันว่า Shell Company หรือ Ghost Company หรือ

⁵ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ. เล่มเดิม. หน้า 10

Front Company จะปรากฏว่ามีการจัดตั้งบริษัทถูกต้องตามกฎหมาย แต่ไม่มีการประกอบธุรกิจจริงๆ เพราะมีวัตถุประสงค์เปิดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการฟอกเงินเท่านั้น จากหลักฐานมักจะเป็นบริษัทที่จัดตั้งในประเทศศูนย์กลางการเงินที่ปลอดภัย ซึ่งมีองค์ประกอบที่ดึงดูดใจแก่นักฟอกเงินคือสามารถก่อตั้งบริษัทได้ง่าย โดยเฉพาะเจ้าของสามารถให้ผู้อื่นยึดถือในนามของตนได้ หรือมีหุ้นผู้ถือได้ หรือสามารถซื้อขายบริษัทได้โดยง่าย

- การลงทุนจากเงินที่ฝากในธนาคารศูนย์กลางการเงินระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนโดยตรง หรือโดยใช้เทคนิคการกู้เงินตนเอง ซึ่งอาชญากรจะนำเงินที่ชอบด้วยกฎหมายส่วนหนึ่งจ่ายเป็นเงินคาวน ส่วนที่เหลือจะมาจากเงินกู้ 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเป็นการกู้ที่ชอบด้วยกฎหมาย อีกส่วนกู้จากธนาคารต่างประเทศที่มีบัญชีเงินฝากของอาชญากรเอง หลังจากนั้นก็จะจ่ายเงินกู้และดอกเบี้ยเสมือนกับว่าเป็นสิ่งถูกต้องกฎหมายทั้งคู่ ในการจ่ายเงินกู้ บางครั้งอาจนำไปหักภาษีได้ด้วย

- การฉ้อฉลใบเรียกเก็บเงินซึ่งอาจจะเป็นการกระทำธุรกรรมจอมปลอมขึ้นมาทั้งหมด เพื่อให้บริษัทแต่ในนาม ซึ่งอยู่ในประเทศศูนย์กลางทางการเงินจ่ายเงินแก่บริษัทของตนเองในประเทศ หรือกรณีที่นักฟอกเงินมีธุรกิจที่ชอบด้วยกฎหมายทั้งประเทศที่เป็นบ่อเกิดแห่งเงินผิดกฎหมาย และประเทศที่จะนำเงินไปผ่านขั้นตอนวางฐานของกระบวนการฟอกเงิน การโอนเงินอาจซ่อนเร้นอยู่ในรูปของใบเรียกเก็บเงินที่สูงกว่าราคาสินค้าอย่างไม่ได้สัดส่วน

- การฟอกเงินในสถานการณ์นั้น โดยที่การพนันในบางประเทศเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย และมักจะไม่มีการกำกับดูแลเข้มงวดเท่าธนาคาร สถานการณ์เหล่านี้จะให้บริการแบบเดียวกับธนาคาร เช่น การขายเช็ค การรับขึ้นเงินสดจากเช็ค และการโอนเงินทางสายระหว่างประเทศ เนื่องจากอุตสาหกรรมการพนันเกี่ยวข้องกับเงินสดอย่างมาก จึงถูกใช้เป็นที่แลกเปลี่ยนเงินย่อยเป็นธนบัตรใหญ่หรือที่เรียกว่า Refining ได้ ในระดับที่ซับซ้อนขึ้นอาชญากรฟอกเงินจะซื้อ Chip หรือเปิดบัญชี เพื่อเล่นการพนันด้วยเงินสดสกรปรกจำนวนมาก แล้วจะเบิกเงินคืนหรือปิดบัญชีโดยจะขอรับเป็นเช็คในชื่อของตนเองหรือบุคคลที่สาม

- การซื้อทองแท่ง นักฟอกเงินจะนำเงินสดไปซื้อทองแท่งแล้วนำไปฝากเก็บที่ตู้นิรภัย แล้วค่อยๆ นำออกมาขายในธนาคาร แล้วนำเงินสดที่ได้โอนไปยังบัญชีของบริษัทแต่ในนาม

2.2.4.4 เทคนิควิธีใหม่ๆ ในการฟอกเงิน

จะเห็นได้ว่าขอบเขตความซับซ้อนของรูปแบบวิธีการฟอกเงิน ทำให้ประเทศต่างๆ มีภาระหนักในการติดตามตรวจสอบรวมทั้งจะต้องมีการประชุมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยน

ประสบการณ์และหาวิธีการในการต่อต้านการฟอกเงินซึ่งมีวิธีการใหม่ๆเพื่อหลบหลีกการจับกุมของเจ้าหน้าที่รัฐอยู่เสมอ ได้แก่

- การเคลื่อนไหวเสรี และความสะดวกในการพกพาของเงินสกุลยูโร (EURO Denomination Banknote) ทำให้อาชญากรนำเงินตราสกุลอื่นมาแลกเป็นเงินยูโร เพื่อให้เคลื่อนย้ายหลบหนีการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ได้อย่างสะดวก

- การพัฒนาเทคโนโลยีการชำระเงิน 2 ประเภท อันได้แก่บัตร Smart Cards และ E-Money ลักษณะของเทคโนโลยีการชำระเงินแบบนี้ทำให้สามารถโอนเงินผ่านจากที่หนึ่งสู่อีกที่หนึ่งโดยไม่ต้องอาศัยคนกลาง นอกจากนี้สามารถใช้เงินต่างสกุลได้และอาจไม่มีวงเงินจำกัด การตรวจสอบร่องรอยจึงแทบจะเป็นไปไม่ได้

2.3 สารสำคัญของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

2.3.1 ทฤษฎีที่ใช้ในการกำหนดความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการฟอกเงิน

นอกจากการที่กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา ซึ่งถือว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจแล้ว นักกฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้เสนอแนวความคิดว่าด้วยการสมคบกันกระทำการฟอกเงิน โดยให้นำทฤษฎีการสมคบกัน (Conspiracy Theory) และทฤษฎีการช่วยเหลือและสนับสนุน (Aiding and Abetting Theory) อันเป็นมาตรการในการลงโทษทางอาญาแก่ผู้ฟอกเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุนช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน ซึ่งเป็นไปตามแนวทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีการสมคบกัน (Conspiracy Theory) ทฤษฎีนี้ได้เป็นไปตามหลักกฎหมายความผิดพื้นฐานของการสมคบกันกระทำความผิดทางอาญาที่ว่า “บุคคลที่ร่วมในการสมคบกันจะต้องมีความรับผิดเช่นเดียวกับตัวการ” โดย Pinkerton Rule วางหลักไว้ให้ถือว่าผู้ร่วมสมคบกันร่วมกระทำความผิดต่อการกระทำของผู้ร่วมสมคบกันอย่างไม่จำกัด และการให้ความช่วยเหลือในการสมคบยอมจะทำให้กลายเป็นกลุ่ม ทั้งนี้ ตามข้อตรรกวิทยาที่ว่า การก่อตั้งมีที่มาจากการตกลงและการตกลงนำไปสู่การสมคบกัน และการสมคบกันก่อให้เกิดความรับผิดเช่นเดียวกับตัวการ

นอกจากนี้ ยังมีความคิดเพิ่มเติมที่ว่า การกระทำความผิดเกิดขึ้นเมื่อบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปสมคบกันกระทำความผิดหรือฉ้อฉลต่อสหรัฐ โดยให้ถือว่าสหรัฐเป็นผู้เสียหาย และเพื่อพิสูจน์ความผิดต้องแสดงให้เห็นว่า

- (1) มีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปสมคบกัน หรือตกลงจะกระทำความผิดหรือฉ้อฉลต่อสหรัฐและ

(2) ต้องมีลักษณะที่ผู้สมคบกันมีการกระทำอันแสดงออก เพื่อจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการสมคบกัน

ด้วยเหตุนี้ การสมคบกันต้องมีการตกลงกันที่จะกระทำความผิด โดยการกระทำนั้นต้องมีการแสดงออกอันไปสู่การบรรลุข้อตกลง ถ้าหากไม่สามารถฟ้องร้องในความผิดฐานฟอกเงิน ก็อาจฟ้องในข้อหาสมคบกันกระทำความผิด ตลอดจนการสมคบกันไม่ต้องการการกระทำถึงขั้นสำเร็จแต่ต้องการการกระทำอันเป็นความผิด

2. ทฤษฎีการช่วยเหลือและสนับสนุน (Aiding and Abetting Theory) การที่น่าทฤษฎีนี้มาใช้ในคดีฟอกเงิน เนื่องจากการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ถือว่าเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุนอาชญากร ไม่ว่าจะป็นองค์กรอาชญากรรมหรือไม่ก็ตาม ในการใช้เงินที่ได้มาเพื่อขยายอิทธิพลสำหรับการประกอบกระทำความผิดและผู้กระทำได้ทำการฟอกเงินโดยมีเจตนาที่จะช่วยให้มีการกระทำความผิดต่อไป⁵

2.3.2 การกำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินของประเทศไทย

ในการที่กำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินขึ้นนั้นก็เพื่อขัดขวางการขยายเครือข่ายขององค์กรอาชญากรรม เมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งกฎหมายของประเทศไทย ซึ่งบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันแล้ว ความผิดฐานต่าง ๆ ตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญา เช่น ความผิดฐานเป็นอั้งยี่และความผิดฐานเป็นช่องโจร เป็นต้น การปรับใช้ความผิดเหล่านี้ยังไม่ตรงตามหลักการที่จะดำเนินการตามกฎหมายได้โดยตรง เนื่องจากความผิดฐานอั้งยี่อันกำหนดไว้ในมาตรา 209 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดเป็นสมาชิกของคณะบุคคลซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการ และมีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นอั้งยี่ ต้องระวางโทษ.....” ดังกล่าวนี้อาจขัดขอบเขตในเรื่องตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เฉพาะกรณีที่มีการ ตกลงว่าจะกระทำความผิดใดๆ กันไว้แล้วในระหว่างผู้เป็นสมาชิกของคณะบุคคลดังกล่าวเท่านั้น และเป็นหลักกฎหมายซึ่งบัญญัติขึ้น โดยมีเจตนารมณ์เพื่อใช้ในการปราบปรามการก่อความไม่สงบของชนบางกลุ่มในอดีต จึงถ้าสมัยไม่มีการนำมาใช้แล้ว

ส่วนความผิดฐานสมคบกันเป็นช่องโจรอันกำหนดไว้ในมาตรา 210 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดสมคบกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในภาค 2 นี้ และความผิดนั้นมีกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นช่องโจร ต้องระวางโทษ.....” นั้น มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสมคบกันที่ไม่ชัดเจนว่า ลักษณะการกระทำ

⁵ ปิยะพันธ์ สารากรบริรักษ์. (2543). การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน.

อย่างไรจะถือได้ว่ามีการแสดงออกว่าเป็นการสมคบกัน และไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานเป็นอั้งยี่หรือฐานสมคบกันเป็นช่องโหว่ ต่างมุ่งเฉพาะเจาะจงไปที่ฐานความผิดแต่ละฐาน

การกำหนดความผิดฐานฟอกเงิน ลักษณะของการฟอกเงิน ได้แก่ การนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด มาทำการแปรสภาพให้กลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย การฟอกเงินจึงคล้ายกับการรับของโจร และเงินสกปรกที่ได้มาจากการกระทำความผิดเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดซึ่งอาจจับได้ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาหลักกฎหมายอาญาไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานรับของโจร หรือการรับทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือได้มาโดยการกระทำความผิดแล้ว จะเห็นได้ว่าอาจนำมาปรับใช้กับการฟอกเงิน เพราะความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 บัญญัติว่า “ผู้ใดช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับ จำนำหรือรับไว้โดยประการใดซึ่งทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิด ถ้าความผิดนั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานรับของโจร...” ดังนั้นการรับของโจรจึงมุ่งไปยังการกระทำต่อทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินบางฐานอันกฎหมายอาญากำหนดไว้โดยเฉพาะ และไม่สามารถขยายไปลงโทษต่อผู้กระทำใดๆ ต่อทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดในลักษณะอื่น ๆ

ส่วนการรับทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 (2) มีหลักเกณฑ์ที่แคบจนไม่อาจตีความให้รวมถึงการรับทรัพย์สินในการฟอกเงิน เพราะในกรณีที่มีการฟอกเงินสำเร็จย่อมทำให้ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นทรัพย์สินอื่นหรือปะปนกับทรัพย์สินอื่น นอกจากนี้ในการรับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดนั้น ผู้ฟอกเงินเป็นเพียงตัวแทนของผู้กระทำความผิดและไม่ได้เป็นผู้ลงมือกระทำความผิดอันเป็นที่มาแห่งเงินสกปรกที่นำมาฟอกแต่ประการใด ส่วนมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 เป็นเพียงมาตรการในทางแพ่งที่ใช้ตรวจสอบและยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ไม่ได้กำหนดความผิดทางอาญาแก่การกระทำอันมีลักษณะเป็นการฟอกเงินไว้

2.3.3 ความผิดมูลฐาน

ความผิดมูลฐาน (Predicate offences) คือ ความผิดที่เป็นฐานที่ทำให้เกิดรายได้นำไปสู่การฟอกเงิน ซึ่งตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภาแล้ว เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2542 ก็ไม่ได้กำหนดนิยามหรือความหมายของ

ความผิดมูลฐานไว้ แต่มีมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้กำหนดเกี่ยวกับความผิดมูลฐานไว้ ซึ่งรวมทั้งความผิดตามกฎหมายฉบับอื่นที่ให้ถือว่าเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ปัจจุบันความผิดมูลฐานมีจำนวนทั้งสิ้น 11 มูลฐานความผิดได้แก่

(1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(2) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไป เพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

(3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

(4) ความผิดเกี่ยวกับการชักยอก หรือฉ้อโกง หรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งกระทำโดยกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน นั้น

(5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

(6) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชกหรือรีดเอาทรัพย์สิน ที่กระทำโดยอ้างอำนาจอั้งยี่ หรือช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา

(7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

(8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

(9) ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนัน โดยไม่ได้รับอนุญาต และมีจำนวนผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันในการ

เล่นแต่ละครั้งเกินกว่าหนึ่งร้อยคน หรือมีวงเงินในการกระทำความผิดรวมกันมีมูลค่าเกินกว่าสิบ ล้านบาทขึ้นไป

(10) ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

(11) ความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2550 (มาตรา 54 วรรคสอง)

จากการศึกษากฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งของไทยสามารถให้ความหมายหรือคำจำกัดความของความผิดมูลฐาน (Predicate offences) หมายความว่า ฐานความผิดทางอาญาที่รัฐได้บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยกำหนดมาตรการการลงโทษทางอาญาแก่ผู้ที่ฟอกเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดทางอาญาตามฐานความผิดที่กำหนดไว้

ความผิดมูลฐาน คือ ความผิดทางอาญาที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยมีการกำหนดมาตรการในการลงโทษทางอาญากับผู้ฟอกเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุน ช่วยเหลือ การกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐาน⁶

ความผิดมูลฐาน คือ ความผิดที่เป็นฐานที่ทำให้เกิดรายได้ที่นำไปสู่การฟอกเงิน⁷ ส่วนการที่รัฐหนึ่ง ๆ จะบัญญัติความผิดมูลฐานไว้ในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้มีจำนวนฐานความผิดมากหรือน้อยเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของอาชญากรรมนั้น ๆ จะมีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้ แต่ละรัฐก็มีปัจจัยพื้นฐานแตกต่างกันไปตามโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม สภาพทางภูมิศาสตร์ และทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นการกำหนดความผิดมูลฐานในประเทศหนึ่งจึงไม่อาจนำไปใช้กำหนดความผิดทางมูลฐานในอีกประเทศหนึ่งได้ แต่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดความผิดมูลฐานได้ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีความผิดมูลฐานประมาณ 130 ความผิดมูลฐาน ซึ่งเงื่อนไขในการพิจารณาจะดูจากความผิดที่เงินเป็นปัจจัยสำคัญ คือ เป็นความผิดทางเศรษฐกิจ และผลร้ายของความผิดดังกล่าวจะมีส่วนทำลายสังคม เศรษฐกิจตลอดจนมนุษยชาติเป็นอย่างมาก⁸ การกำหนดความผิดมูลฐานให้มีจำนวนฐานความผิดเท่าใดจึงจะรักษาความมั่นคง

⁶ สีหนาท ประยูรรัตน์. (2542). “เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง การดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.” หน้า 1.

⁷ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ. เล่มเดิม. หน้า 65.

⁸ จรัญ ภัคดิธนากุล. (2540). บันทึกการประชุมคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. .... สภาผู้แทนราษฎร. ครั้งที่ 10, วันที่ 10 พฤศจิกายน 2540.

ของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศไว้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องอาศัยการศึกษาเปรียบเทียบกับ การกำหนดความผิดมูลฐานของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่เป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษากฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามของต่างประเทศและพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 สามารถกำหนดลักษณะของความผิดมูลฐานซึ่งได้มีการกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังนี้

1. ความผิดที่มีลักษณะของความผิดเป็นองค์กรอาชญากรรม

ปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกประเทศและเป็นปัญหาที่ยิ่งทวีความรุนแรงก่อให้เกิดความเสียหายนานับประการ ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน การประกอบอาชญากรรมก็มีจำนวนเพิ่มขึ้น แม้ว่าจะมีกฎหมายบัญญัติลงโทษอย่างเด็ดขาดก็ตาม แต่ผู้ประกอบอาชญากรรมดังกล่าวก็ได้ผลตอบแทนที่สูงคุ้มค่าน่าเสี่ยง ก็เกิดเป็นขบวนการประกอบอาชญากรรมในรูปแบบที่เรียกว่า “องค์กรอาชญากรรม” (Organized Crime) ยิ่งไปกว่านั้น ยังพัฒนาไปในรูปแบบของ “องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” ซึ่งเป็นความร่วมมือกันในการประกอบอาชญากรรมมีวิธีการกระทำความผิดที่สลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นมีการวางแผนจัดเตรียมการปกป้องผู้อยู่เบื้องหลัง ขบวนการประกอบอาชญากรรม จนกฎหมายยากที่จะเอื้อมมือถึงได้ องค์กรอาชญากรรมเป็นกลุ่มชนซึ่งประสานงานกันและควบคุมกันโดยกฎหมายของตน เป็นที่รวมของอาชญากรรมซึ่งทำงานภายใต้โครงสร้างที่สลับซับซ้อน กฎที่ใช้บังคับเข้มงวดและวิธีการบังคับบัญชาเป็นความลับ กิจกรรมองค์กรจะไม่ใช้การกระทำที่รุนแรงในฉับพลัน โดยไม่คาดหวังถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับ แต่จะเป็นผลมาจากการสมคบกัน โดยยากแก่การสืบสวนต่อเนื่องกันไปเป็นเวลาหลายปี มีวัตถุประสงค์ที่จะควบคุมกิจการทั้งปวงที่จะทำกำไรมหาศาล

สาระสำคัญขององค์กรอาชญากรรม คือ กิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการในบริการและสินค้าที่ผิดกฎหมายและรวมถึงการประกอบในธุรกิจที่ถูกกฎหมาย

กิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมที่เห็นได้ชัด คือ การค้ายาเสพติด การค้าอาวุธสงคราม ซึ่งเป็นการประกอบการเช่นเดียวกันกับกิจการส่งสินค้าเข้า ขายส่งขายปลีก มีการส่งมอบกันเป็นทอดๆ

ความผิดลักษณะนี้มักจะเป็นคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมที่มีผู้กระทำความผิดตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปกระทำเป็นขบวนการ มีการวางแผนการกันล่วงหน้า ตัวการใหญ่หรือผู้บงการอยู่เบื้องหลังมักจะ หลุดรอดจากกฎหมาย เนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะสาวเชื่อมโยงไปถึงบุคคลที่ถูกจับได้มักจะเป็นผู้ปฏิบัติการซึ่งจะเป็นลูกน้องระดับล่างความผิดลักษณะนี้ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการค้า

ยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็ก ความผิดเกี่ยวกับการค้าอาวุธสงคราม ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ เหมืองแร่ และน้ำมัน เป็นต้น

2. ความผิดที่ลักษณะของอาชญากรรมมีผลตอบแทนในวงเงินที่สูง

ปัจจุบันคนที่สร้างความร่ำรวยจากการประกอบอาชญากรรมทางธุรกิจได้ทวีมากขึ้นตลอดเวลา เพราะอิทธิพลการเงินได้ช่วยให้คนเหล่านั้นได้รับค่าตอบแทนในวงเงินที่สูงและมีส่วนช่วยให้คนเหล่านั้นไม่ต้องถูกลงโทษเมื่อถูกจับกุม หรือถึงแม้ถูกจับกุมและลงโทษเงินที่สะสมไว้ก็จะเป็นทุนสำรองเพื่อเลี้ยงตัวหรือกลับมากระทำความผิดอีกเมื่อพ้นโทษ บางรายถึงแม้ยังอยู่ระหว่างการถูกลงโทษ ข่ายงานการประกอบอาชญากรรมของผู้ต้องหาก็ยังคงดำเนินการต่อไป เพราะยังมีเงินทุนหมุนเวียน การขาดคนเพียงคนเดียวก็สามารถมีคนมาทดแทนได้ รัฐบาลจึงเล็งเห็นความสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการปราบปรามอาชญากรรมตามความผิดมูลฐานดังกล่าว เพื่อให้การปราบปรามให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงได้กำหนดการนำกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับกับความผิดมูลฐานดังกล่าว เพื่อเป็นการทำลายแรงจูงใจในการกระทำความผิด

ความผิดลักษณะนี้มักจะเป็นคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ผู้กระทำอาจเป็นผู้ที่มีการศึกษาคดี ทำงานในระดับสูง หรือที่เรียกกันว่า “White collar crime” มักจะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการขกขออกหรือฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งกระทำโดยผู้แทนกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น ความผิดเกี่ยวกับการขกขออกหรือฉ้อโกงตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน หลักทรัพย์และเครดิตฟองซิเอร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งกระทำโดยกรรมการผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์ในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น

3. ความผิดที่เป็นการกระทำที่สลับซับซ้อนมีลักษณะยากแก่การปราบปราม

การประกอบอาชญากรรมที่ยากแก่การปราบปราม ได้มีการพัฒนารูปแบบของการประกอบอาชญากรรมและขยายหน่วยงานซึ่งยากต่อการปราบปรามมากยิ่งขึ้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เว้นแต่จะมีกฎหมายฉบับอื่นได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษ เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ได้บัญญัติการรับทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดไว้โดยเฉพา ซึ่งจะเห็นว่า อาชญากรรมทางธุรกิจนั้นเป็นอาชญากรรมที่มีแรงจูงใจ แต่มาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ไม่สามารถที่จะทำลายแรงจูงใจได้ จึงเป็นการยากที่จะปราบปราม ซึ่งปัจจุบันนี้กฎหมายเราพัฒนาไปมากจึงไม่ควรยึดติดกับการรับทรัพย์สินตามกฎหมายอาญา ซึ่งผู้เขียนเองก็เห็นว่า มาตรการทางกฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญที่มีผลอย่างมากต่อการป้องกันและปราบปราม

อาชญากรรม เพราะกฎหมายจะเป็นตัวกำหนดขอบเขตและอำนาจหน้าที่ของพนักงาน เจ้าหน้าที่ตลอดจนแนวทางและวิธีการดำเนินการกับปัญหา

ความผิดลักษณะนี้ในประเทศไทยจะพบมากเป็นพิเศษเนื่องจากเศรษฐกิจของประเทศไม่ดี ภาวะเงินเฟ้อมีมาก สถานประกอบการไม่อยู่ในฐานะที่จะจ้างงานได้ ประชาชนมีความยากจน มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายในครอบครัว จึงก่อให้เกิดการทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการซึ่งยากแก่การปราบปราม ความผิดลักษณะนี้ เป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากร ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เป็นต้น

4. ความผิดที่มีลักษณะเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐไม่ว่าในทางเศรษฐกิจหรือสังคม

ความผิดลักษณะนี้มักจะเป็นคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หรือเป็นคดีอาชญากรรมทั่วไป ก็ได้ที่เป็นภัยต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายว่าด้วยแร่ กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ หรือกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม ความผิดฐานกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการกระชากหรือรีดเอาทรัพย์สิน ความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลงเงินตรา ความผิดเกี่ยวกับการหลบเลี่ยงภาษีอากรตามประมวลกฎหมายรัษฎากรหรือกฎหมายอื่น เป็นต้น

5. ความผิดที่ยากที่จะนำกฎหมายทั่วไปมาใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดได้

2.4 การฟอกเงินโดยทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม

2.4.1 ทองคำ

ทองคำ มีความหมายถึง ความร่ำรวยมั่งคั่ง ความอบอุ่น จัดอยู่ในกลุ่มโลหะมีค่า มีสัญลักษณ์ทางเคมี คือ Au มาจากภาษาละติน คือ Aurum เป็นโลหะมีค่าที่มีความเหนียว (Ductility) และความสามารถในการขึ้นรูป (Malleability) คือ จะยืดขยาย (Extend) เมื่อถูกตีหรือรีดในทุกทิศทางโดยไม่เกิดการปริแตก สูงสุด กล่าวคือ ทองคำบริสุทธิ์ หนัก 1 ออนซ์ สามารถดึงเป็นเส้นลวดยาวได้ถึง 35 ไมล์ และตีเป็นแผ่นได้บางเกินกว่า 1/300,000 นิ้ว นอกจากนี้ทองคำบริสุทธิ์จะไม่ทำปฏิกิริยาทางเคมี (Chemical inactive) ได้ง่ายจึงทนต่อการผุกร่อนและไม่เกิดออกซิไดส์กับอากาศ ซึ่งสมบัติเหล่านี้ประกอบกับลักษณะภายนอกที่เป็นประกาย ทำให้ทองคำเป็นที่หมายปองของผู้คนมากที่สุดมาเป็นเวลาช้านาน คนนำทองคำมาตีมูลค่าสำหรับการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศและใช้

⁹ นิกอร์ เกรีกูล. (2543). การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. (Translator at law com).

เป็นวัตถุดิบสำคัญ สำหรับทำเครื่องประดับ เมื่อเทคโนโลยีก้าวไปข้างหน้ามากขึ้น ทองคำจึงถูกนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันหลากหลายขึ้น อาทิเช่น วงการแพทย์ ทันตกรรม การสื่อสาร โทรคมนาคม คอมพิวเตอร์ เครื่องคิดเลข แต่เหนือสิ่งอื่นใด ทองคำกลับได้รับความนิยมอย่างสูงสุดในฐานะเครื่องประดับ

ในบรรดาโลหะมีค่าทุกชนิดในโลก ทองคำเป็นโลหะมีค่าชนิดเดียวที่มีคุณสมบัติพื้นฐาน 4 ประการซึ่งช่วยให้ทองคำโดดเด่นและเป็นที่ต้องการเหนือโลหะมีค่าชนิดอื่นๆ คุณสมบัติดังกล่าวได้แก่

1. ความมั่งคั่งเป็นมั่นวาวสีส้มที่สวยงามตามธรรมชาติผสมกับความมั่งคั่ง ก่อให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์และความงามที่เป็นอมตะแก่ทองคำ การเปลี่ยนเจดสีทองคำด้วยการนำทองคำไปผสมกับโลหะมีค่าอื่นๆเป็นวิธีที่ช่วยเพิ่มความมั่งคั่งให้แก่ทองคำได้อีกทางหนึ่ง

2. ความหายากแม้ว่าเราจะพบเห็นทองคำได้ทั่วไปแต่กว่าที่จะได้ทองคำมาสัก 1 ออนซ์ จะต้องถลุงก้อนแร่ที่มีทองคำอยู่เป็น จำนวนหลายตัน ดังนั้นด้วยค่าใช้จ่ายที่สูงประกอบกับความยากในการได้มาจึงส่งผลให้ทองคำกลายเป็นโลหะมีค่าซึ่งไม่มีโลหะ มีค่าชนิดใดในโลกสามารถเทียบเคียงได้

3. ความคงทน ทองคำเป็นโลหะมีค่าซึ่งคงทน ไม่ขึ้นสนิม ไม่หมอง และไม่ผุกร่อน ตัวอย่างที่คุ้นเคยกันดีก็คือ มหาสมบัติของฟาโรห์ตุตันคาเมนซึ่งสิ้นพระชนม์เมื่อ 1350 ปีก่อนคริสตกาล พระศพของพระองค์ถูกฝังไว้ในปิระมิดพร้อมด้วยทรัพย์สมบัติและเครื่องประดับทองคำจำนวนมหาศาล ปัจจุบันเวลาล่วงเลยมานานกว่า 3000 ปี แต่ทรัพย์สมบัติและเครื่องประดับทองคำที่ฝังไว้ในปิระมิดยังคงเปล่งประกายเจิดจ้า สร้างความตื่นตาตื่นใจให้แก่ผู้พบเห็นได้ไม่น้อยทีเดียว

4. การนำไปใช้ประโยชน์ ทองคำเป็นโลหะมีค่าที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่สุดต่อการนำมาทำเครื่องประดับชั้นสูง ทองคำมีความอ่อนและสามารถนำมาขึ้นรูปได้ง่าย ทองคำ 1 ออนซ์สามารถนำมาตีเป็นแผ่นได้กว้างถึง 9 ตารางเมตร หรือทำเป็นเส้นลวดได้ยาวถึง 80 กิโลเมตร นอกจากนี้ทองคำยังสามารถนำมาหลอมใช้ใหม่ได้อีกนับครั้งไม่ถ้วน

ความบริสุทธิ์ของทองคำ มีหน่วยวัดเป็น กะรัต (Karat) หมายถึงน้ำหนักของทองคำบริสุทธิ์ที่ผสมลงไป ทองคำผสม ในทางสากลกำหนดให้ทองคำบริสุทธิ์มีค่าเท่ากับ 24 กะรัต หรือ 100% หรือที่เรียกกันว่า ทองคำ 24 เค แต่ถ้าเป็นทองคำ 18 เค หมายความว่า มีทองคำบริสุทธิ์ผสมในทองคำผสมนั้น 18 กะรัต หรือ 75% และมีโลหะอื่นๆ ผสมอยู่ 25% การที่ทองคำเป็นที่นิยมในการเลือกซื้อเนื่องจากมีข้อดี ดังนี้

ประการแรก เป็นรูปแบบการออมที่มีความปลอดภัย อันเป็นผลมาจากการที่ราคาทองคำไม่ได้ขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ หรือการเมืองของประเทศใดประเทศหนึ่งหรือ

การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนผลประกอบการของบริษัทใดบริษัทหนึ่ง ทำให้ทองคำเป็นที่นิยมของนักลงทุนในยามที่เกิดสงครามหรือเหตุการณ์ก่อการร้าย ส่งผลให้ในช่วงเวลาดังกล่าวราคาทองคำในตลาดโลกมักจะปรับตัวสูงขึ้น

ประการที่สอง มีราคาซื้อขายที่ประกาศให้ทราบอย่างแน่ชัดในแต่ละวัน ทั้งนี้สมาคมค้าทองคำได้มีการประกาศราคาซื้อขายทองคำ ทั้งทองคำแท่ง และทองรูปพรรณในช่วงเช้าของแต่ละวัน (ประมาณ 9.30 น.) โดยราคาที่ได้จะเป็นราคาที่อ้างอิงจากราคาทองคำในตลาดโลก ซึ่งอยู่ในรูปดอลลาร์ฯ/ออนซ์ และนำมาแปลงให้อยู่ในรูปในรูปเงินบาท ตามอัตราแลกเปลี่ยนในวันดังกล่าว¹⁰ เพื่อให้ร้านค้าทองในประเทศนำไปใช้เป็นราคามาตรฐานในการซื้อขาย ณ.วันนั้น การที่มีราคากำหนดไว้อย่างชัดเจน จึงเป็นการขจัดความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาทองคำในระหว่างวัน

ประการที่สาม เป็นการรักษาความมั่นคงให้กับผู้ถือครองในระยะยาว ศูนย์วิจัยกสิกรไทยได้ทำการเปรียบเทียบการเพิ่มขึ้นของราคาทองคำกับ อัตราเงินเฟ้อ ในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา โดยได้คำนวณดัชนีราคาทองคำ จากราคาทองคำโดยเฉลี่ยในแต่ละเดือน และกำหนดให้ปี 1999 เป็นปีฐานเปรียบเทียบกับดัชนีราคาผู้บริโภคในช่วงเวลาดังกล่าวแล้วพบว่า การเพิ่มขึ้นของราคาทองคำจะมากกว่าการเพิ่มขึ้นของอัตราเงินเฟ้อ ยกเว้นในช่วงกลางปี 1999 ซึ่งราคาทองคำได้ปรับตัวลดลงตามทิศทางของราคาทองคำในตลาดโลกในขณะนั้น ซึ่งได้ลดลงสู่ระดับสูงสุดในรอบ 20 ปี จากการเพิ่มขึ้นของปริมาณทองในตลาดโลกที่ผลิตได้จากเหมืองต่างๆ ประกอบกับการที่ธนาคารกลางของประเทศต่างๆ ในยุโรปหลายประเทศ เช่น อังกฤษ, เบลเยียม, เนเธอร์แลนด์ และ สวิตเซอร์แลนด์ ได้ขายทุนสำรองในรูปทองคำที่ตนเองถือครองอยู่ออกมาอย่างมาก

ประการที่สี่ มีสภาพคล่องสูง ทองคำมีสภาพคล่องสูงกว่าแร่โลหะอื่นๆ ทั่วไป เนื่องจากทองคำ ทั้งทองคำแท่ง และทองรูปพรรณสามารถนำไปขายเพื่อแลกเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่ายผ่านทางร้านค้าทองทั่วไปในราคารับซื้อซึ่งได้กำหนดไว้ในแต่ละวัน

ประการที่ห้า มีความเป็นอิสระจากผลตอบแทนของหลักทรัพย์ประเภทอื่นๆ ศูนย์วิจัยกสิกรไทยได้ทำการคำนวณหาความสัมพันธ์ของผลตอบแทนที่ได้จากทองคำกับหุ้น, พันธบัตร และเงินฝากธนาคารพาณิชย์ในแต่ละเดือนตลอดช่วง 6 ปีที่ผ่านมา โดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ต่อกันอยู่ในระดับต่ำ โดยค่าความสัมพันธ์ระหว่างอัตราผลตอบแทนจากการซื้อทองคำ กับการซื้อหุ้น (SET Index) อยู่ที่ -0.04 , ผลตอบแทนจากทองคำกับพันธบัตร (Thai BDC

¹⁰ เช่น ราคาในตลาดโลกอยู่ที่ 430.6 ดอลลาร์ฯ/ออนซ์ นำไปคูณกับอัตราแลกเปลี่ยนในวันดังกล่าว เช่นสมมติให้อยู่ที่ 38.5 บาท/ดอลลาร์ฯ ได้ราคา 16,578.1 บาท/ออนซ์ (โดยนำน้ำหนัก 1 ออนซ์ เท่ากับ 2.04 บาท น้ำหนัก) นำไปหาร 2.04 จะได้ราคาทองคำ 100% ประมาณเท่ากับ 8,126.52 บาท

Total Return Gov. Bond Index) อยู่ที่ 0.045 และผลตอบแทนจากทองคำกับอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก โดยเฉลี่ยทุกประเภทของธนาคารพาณิชย์ (Weighted Average Deposit rates) อยู่ที่ 0.03 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงของราคาทองคำมีการเคลื่อนไหวเป็นอิสระจากผลตอบแทนของหลักทรัพย์ประเภทต่างๆเหล่านั้น ทำให้ทองคำเป็นอีกทางเลือกในการลงทุนแทนที่การลงทุนในหุ้น หรือ ตราสารหนี้ได้ หรืออีกนัยหนึ่ง ก็คือการซื้อทองคำถือเป็นการช่วยกระจายความเสี่ยงในการลงทุนยามที่คาดว่าอัตราผลตอบแทนจากตลาดหุ้นหรือ ราคาพันธบัตรมีแนวโน้มจะปรับตัวลดลง

นอกจากนี้ ทองคำยังมีข้อได้เปรียบอีกหลายประการ กล่าวคือ

(1) ต้นทุนในการเก็บรักษา เนื่องจากในการตกลงซื้อขายทองคำจะมีการแลกเปลี่ยนสินค้าเกิดขึ้นจริง แตกต่างจากการลงทุนในหุ้น ที่ไม่จำเป็นจะต้องมีการแลกเปลี่ยนจริงเกิดขึ้นก็ได้ เนื่องจากนักลงทุนสามารถนำไปฝากไว้ที่ศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์นั้นๆ มักจะเปิดบัญชีไว้กับศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ถือหลักทรัพย์ในการซื้อขายหลักทรัพย์ และลดปัญหาเรื่องใบหลักทรัพย์สูญหาย ชำรุด หรือ ปลอมแปลง ในขณะที่การซื้อทองคำผู้ซื้อจะต้องรับผิดชอบในการเก็บรักษาเอง หรือหากเกรงการสูญหาย หรือ ลักขโมยก็สามารถจะนำไปฝากไว้กับธนาคารซึ่งจะต้องเสียค่าธรรมเนียมในการเก็บรักษาให้กับธนาคาร

(2) ส่วนต่างของราคาซื้อขาย โดยปกติแล้ว ราคาซื้อและราคาขายของทองคำแท่งจะมี ส่วนต่างอยู่ที่ประมาณ 100 บาท โดยราคาขายจะสูงกว่าราคาซื้อ ส่วนการขายทองคำรูปพรรณ นั้น ร้านค้าทองต่างๆจะบวกเพิ่มค่ากำเหน็จไปในราคาขายด้วย ซึ่งแต่ละร้านจะมีการคิดค่ากำเหน็จที่ต่างกันไป ขึ้นอยู่กับแบบ และน้ำหนักของทองคำ แต่โดยเฉลี่ยแล้วจะอยู่ที่ประมาณ 200 บาทขึ้นไปต่อเส้น นอกจากนี้ ในการรับซื้อทองคำจะมีการหักค่าเสื่อมจากราคาทองรูปพรรณที่รับซื้ออีกด้วย

(3) การถือครองทองคำไม่ได้มีการระบุกรรมสิทธิ์ความเป็นเจ้าของอย่างชัดเจน ทำให้มีความเสี่ยงจากการถูกลักขโมยและนำไปขายต่อได้ แตกต่างกับการซื้อพันธบัตรที่ต้องมีการระบุชื่อเจ้าของกรรมสิทธิ์ในพันธบัตร หรือ การซื้อหุ้นที่จะต้องมีการเปิดบัญชีซื้อขายกับโบรกเกอร์ ทำให้การแอบอ้างความเป็นเจ้าของในหลักทรัพย์ทำได้ยาก¹¹

2.4.2 อัญมณี

อัญมณีและคุณสมบัติเฉพาะ อัญมณีอาจจะเรียกว่า รัตนชาติ หรือ เพชรพลอย ก็ได้ ปัจจุบันทั้งสามคำนี้ใช้สื่อความหมายเดียวกัน แตกต่างกันเล็กน้อยตรงที่ อัญมณีและรัตนชาติ มักจะ

¹¹ วีระ ธีรภัทร. (2549). *คู่มือเรื่องทอง*. หน้า 11-13.

ใช้เรียกเป็นทางการ ส่วนเพชรพลอยเป็นคำเรียกทั่วไป สำหรับความแตกต่างของคำว่า อัญมณี และรัตนชาติ คือ รัตนชาติจะหมายถึงแร่หรือหินมีค่าหรือกึ่งมีค่า ซึ่งเมื่อผ่านการตกแต่ง เช่น ขัดมัน เจียรไน หรือแกะสลักแล้ว จะมีคุณสมบัติเป็นอัญมณีเครื่องประดับ หรือ เครื่องเพชรพลอย (Jewelry) ได้ อัญมณีมักจะหมายถึงรัตนชาติที่ผ่านการตกแต่งเรียบร้อยแล้ว คำว่า อัญมณี รัตนชาติ และเพชรพลอยตรงกับภาษาอังกฤษว่า Gemstones และ Gems

ดังนั้น ความหมายโดยรวมแล้ว อัญมณี หรือ รัตนชาติคือ วัตถุธรรมชาติ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสารอนินทรีย์ ได้แก่ แร่ชนิดต่าง ๆ หรือเป็นสารอินทรีย์บางชนิด เช่น ไข่มุก อำพัน ฯลฯ หรือเป็นหินบางชนิด เช่น ลาพิส - ลาซูลี โอนิกซ์มาร์เบิ้ล ฯลฯ วัตถุเหล่านี้สามารถนำมาตกแต่ง ขัดมัน เจียรไน แกะสลัก ใช้เป็นเครื่องประดับได้ มีคุณสมบัติที่สำคัญคือ ความสวยงาม ความคงทนถาวร และความหายาก

แร่รัตนชาติที่เป็นอัญมณีหรือเพชรพลอยต่าง ๆ จะมีลักษณะและคุณสมบัติที่สำคัญคือ มีความสวยงาม มีความแข็งแกร่งต่อการถูกขูดขีด และเป็นสิ่งที่หาได้ยาก หมายความว่า แร่รัตนชาติมิได้มีเหมือนกันทุกประเทศ

บางประเทศมีเพชรมาก เช่น แอฟริกาใต้ ประเทศไทย และพม่า มีทับทิมที่มีคุณภาพดี สีสวยเป็นที่รู้จักทั่วโลก ประเทศออสเตรเลีย มีโอปอลที่มีค่าสูงและสวยงาม ประเทศจีนมีหยก ประเทศญี่ปุ่นมีไข่มุก ฯลฯ

ประเภทของอัญมณี

หลักวิทยาศาสตร์ แบ่งอัญมณีออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ก็คือ

1. สารธรรมชาติ (Natural Materials) ก็คือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น เพชร ไข่มุก อำพัน เป็นต้น

2. สารสังเคราะห์ (Synthetic Materials) ก็คือเกิดขึ้นในห้องทดลอง มนุษย์เป็นผู้ทำขึ้น โดยจุดประสงค์เพื่อเลียนแบบของธรรมชาติ เช่น ทับทิมสังเคราะห์ หรือมรกตสังเคราะห์

คุณสมบัติของอัญมณี

อัญมณี จะต้องมามีคุณสมบัติที่สำคัญคือ มีความงาม มีความคงทน และหายากดังพิจารณาโดยลำดับดังนี้

(1) ความงาม (Beauty)

ความงามของพลอย หรืออัญมณีจะมีความแตกต่างกัน ออกไป แล้วแต่ชนิดของพลอย หรืออัญมณีนั่นๆ แต่จะมีปัจจัยพื้นฐาน ในการพิจารณา ความงามของมัน ก็คือ สี (Color) หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า "น้ำ" การผ่านแสง (Transparency) ความเป็นประกาย (Brilliance) หรือที่เรียกกันว่า "ไฟ" ความวาวของผิว (Luster) และการกระจายแสง (Dispersion)

(2) ความคงทนถาวร (Durability)

อัญมณีจะต้องมีความสวยงาม ที่คงทน ไม่เหมือน ดังเช่น ดอกไม้ที่เบ่งบานอยู่ไม่นาน ก็ร่วงโรย อัญมณี จะต้องมีความแข็ง และเหนียว สามารถคงสภาพเดิมได้ ในสภาวะปกติ และต้องทนทาน ต่อการเปลี่ยนแปลง ของอุณหภูมิ สามารถทนทานต่อปฏิกิริยาเคมีได้ ถ้าหากแร่ชนิดใดขาดคุณสมบัติในข้อนี้ ก็คงไม่เหมาะนัก ที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องประดับ

(3) ความหายาก (Rarity)

ธรรมชาติของมนุษย์ มักจะให้คุณค่าแก่ สิ่งที่หายากอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าอัญมณี จะหายากเพียงใด แต่ก็ต้องมีเพียงพอที่จะนำเข้ามาจำหน่ายในตลาดและนอกจากคุณสมบัติที่กล่าวมาแล้ว ยังมีตัวแปรอื่นๆ ที่จำกัดความหมายของอัญมณี หรือพลอยได้อีก นั่นก็คือ ความนิยม (Fashion) และสามารถพกพา หรือแลกเปลี่ยนเงินตราได้ง่าย (Portability)

ประเภทของอัญมณี¹²

1. เพชร (Diamond)

2. พลอยในตระกูลแร่คอรัันดัม (Corundum) ได้แก่

- ทับทิม (Ruby)(ปีทมราช, รัตนราช, พลอยแดง, แดงสยาม, มณี)
- ไพลิน (Blue Sapphires)(นิลกาฬ)
- บุษราคัม (Yellow Sapphires)(บุษน้ำเพชร/เหลืองอ่อนจาง, บุษน้ำแดง/เหลืองเขียว,
- บุษน้ำทอง/เหลืองทอง, บุษน้ำแม่โจง/เหลืองเข้ม, บุษน้ำ, ขมิ้นเนา/เหลืองอมน้ำตาล, บุษน้ำจำปา/เหลืองอมส้ม)
- เขียวส่อง (Green Sapphires)
- แซปไฟร์สีม่วง (Violet Sapphires)
- แซปไฟร์สีส้มอมแดง (Padraradscha)
- พลอยสตาร์ (Star Sapphires)

3. เบริล (Beryl)

- มรกต (Emerald)
- อะความารีน (Aquamarine)
- มอร์แกนไนต์ (Morganatic)

4. ครีโซเบริล (Chrysoberyl)
  - พลอยข้าวสามสี (Alexandrite Chrysoberyl)
  - ไพฑูรย์ (Cat's eye Chrysoberyl)
5. หยก (Jade)
  - เนไฟรต์ (Nephrite)
  - เจไดต์ (Jadeite)
6. โทแพซ (Topaz)
7. ทัวร์มาลีน (Tourmaline)
  - Robeline
  - Indicolite
  - Siderite
  - Chrome Tourmaline
  - Parti-colored
8. โกเมน (Garnet)
  - Dermatoid
  - Uarovite
  - Tsavorite
  - Almandine
  - Rhodolite
  - Pyrope
  - Spessartite
  - Hessonite
9. พลอยตระกูลควอตซ์ (Quartz)
  - พลอยสีม่วงดอกตะแบก หรือแอมethyst (Amethyst)
  - ควอร์ตสีควันไฟ (Smoky Quartz)
  - ซิทรีน (Citrine)
  - ตาสีเสือ (Quartz Tiger's Eye)
  - หยกแดงไต้หวัน (Carnelian)
  - หยกออกสเตรเลีย (Chrysoprase)
  - หินลาย (Agate)
  - หินเลือด (Bloodstone)
  - โอนิกซ์ (Onyx)
  - แจสเปอร์ (Jasper)
10. โอปอล (Opal)
11. แทนซาไนต์ (Tanzanite)
12. เพอริโดต์ (Peridot)
13. เพทาย (Zircon)
14. มุกดาหาร (Moonstone)

15. มาลาไคต์ (Malachite)
16. เทอร์คอยส์ (Turquoise) พลอยมุลนการเวก หรือพลอยไข่นกการเวก
17. ลาพิส ลาซูลี (Lapis Lazuli)

ราคาของเครื่องประดับประเภทอัญมณีนี้นั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังนี้

- น้ำหนักและเปอร์เซ็นต์ทองที่นำมาทำเครื่องประดับชิ้นนั้น
- น้ำหนักและคุณภาพของพลอยหรือเพชร ที่นำมาฝังบนเครื่องประดับนั้น
- ราคามาตรฐานของร้านนั้นๆ
- ค่าแรงในการทำเครื่องประดับชิ้นนั้นๆ ซึ่งจะถูกหรือแพงนั้นจะขึ้นอยู่กับคุณภาพ และ ความประณีตของช่างที่ทำเครื่องประดับชิ้นนั้น

2.4.3 งานศิลปกรรม (Artistic works)

สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถานได้กำหนดคุณสมบัติของสิ่งที่นับได้ว่าเป็น "ศิลปกรรม" ไว้ดังนี้

1. **ศิลปกรรม** เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่เองตามธรรมชาติ เช่นพระอาทิตย์ตกดินที่มีความสวยงามมากไม่นับเป็นศิลปกรรม แต่จิตรกรรมหรือภาพเขียนทิวทัศน์พระอาทิตย์นับเป็นศิลปกรรม

2. **ศิลปกรรม** เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นให้มีความสวยงาม สิ่งมนุษย์สร้างที่ไม่สวยงาม เช่น กองขยะ ป้ายโฆษณาการค้า ฯลฯ ไม่นับเป็นศิลปกรรม การสร้างสรรค์โดยมนุษย์เพื่อความงามหรือสุนทรียภาพที่ถือเป็นศิลปกรรมแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

(1) **ศิลปกรรมประเภทจิตรศิลป์ (fine arts)** หมายถึงศิลปกรรมที่มนุษย์ทำขึ้นเพื่อความปิติชื่นชมในตัวชิ้นงาน เช่น งานจิตรกรรม ประติมากรรม กวีนิพนธ์และงานดุริยางคศิลป์

(2) **ศิลปกรรมประเภทประโยชน์ศิลป์ (useful art หรือ applied art)** หมายถึงศิลปกรรมที่มีประโยชน์ใช้สอยด้วย เช่นงานจักสาน เครื่องปั้นดินเผา เครื่องแก้ว เครื่องเรือนและสิ่งใช้สอยต่างๆ ที่มีการบรรจงสร้างขึ้นโดยประณีต ทั้งที่สร้างด้วยมือ (ศิลปหัตถกรรม)และโดยเครื่องจักร (ศิลปหัตถอุตสาหกรรม)

ศิลปกรรม เป็นงานประเภททัศนศิลป์ (visual art) เป็นความหมายที่ใช้กันมาในช่วงศตวรรษก่อน ซึ่งมักหมายถึงเฉพาะงานประเภท จิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ ส่วนศิลปะที่เป็นการแสดงจะจัดแยกไว้ต่างหาก เช่น การแสดงนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ ไม่นิยมรวมไว้ในงานแสดงศิลปกรรม

ศิลปะกรรม เป็นผลงานสร้างสรรค์ทางสุนทรียะเฉพาะที่มีคุณภาพดี เป็นการกำหนดความหมาย "ศิลปะกรรม" ให้แคบและเฉพาะมากขึ้น มีการแยกงาน "ศิลป์" ที่ไม่ถึงขั้นออกไปด้วณกษณ์ต่งต่ง ที่ยั้งเป็นทีถกเถียงในหมูผู้ทรงคุณวุฒิทางศิลปะ

จิตรกรรม เป็นงานศิลปะที่แสดงออกด้วการวาด ระบายสี และการจัดองค์ประกอบความงามอื่น เพื่อให้เกิดภาพ 2 มิติ ไม้มีความลึกหรืออนุหนา จิตรกรรมเป็นแขนงหนึ่งของทัศนศิลป์ ผู้ทำงานจิตรกรรม มักเรียกว่ จิตรกร

ภาพจิตรกรรม ที่เก่าแก่ที่สุดที่เป็นที่รู้จักอยู่ที่ถ้ำ Chaves ในประเทศฝรั่งเศสซึ่งนักประวัติศาสตร์บางคนอ้างว่ามีอายุราว 32,000 ปี เป็นภาพที่สลักและระบายสีด้วโคลนแดงและสีข้อมดำ แสดงรูปม้า แรด สิงโต ควาย แมมมอธ หรือนุษย์ ซึ่งมักจะกำลังล่าสัตว์

ภาพวาด ได้แก่ ภาพที่ได้มาจากการเขียน การวาด ซึ่งอาจจะเป็นการวาดจากจิตรกรหรือผู้เขียนภาพสมัครเล่นปัจจุบันได้มีการนำอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ใช้ในการเขียนภาพและวาดภาพ ที่ก้าวหน้าและทันสมัยมากมาใช้ ผู้เขียนภาพจึงอาจจะใช้อุปกรณ์ต่งต่งมาใช้ในการเขียนภาพ ภาพวาดในสื่อสิ่งพิมพ์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ภาพวาดลายเส้น และการ์ตูน

ประติมากรรม เป็นงานศิลปะที่แสดงออกด้วการปั้น แกะสลัก หล่อ และการจัดองค์ประกอบความงามอื่น ลงบนสื่อต่งต่ง เช่น ไม้ หิน โลหะ ส้มฤทธิ ฯลฯ เพื่อให้เกิดรูปทรง 3 มิติ มีความลึกหรืออนุหนา ประติกรรมเป็นแขนงหนึ่งของทัศนศิลป์ ผู้ทำงานประติมากรรม มักเรียกว่ ประติมากร

งานประติมากรรมที่เกี่ยวกับศาสนามักสะกดให้แตกต่างออกไปว่า ปฏิมากรรม ผู้ที่สร้างงานปฏิมากรรม เรียกว่ ปฏิมากร

งานประติมากรรม แบ่งเป็น 3 ประเภท ตามมิติของกความลึก ได้แก่

- ประติมากรรมอนุต่ำ
- ประติมากรรมอนุสูง
- ประติมากรรมลอยตัว

นอกจากนี้ยังมีประติมากรรมโมบาย ที่แขวนลอยและเคลื่อนไหวได้ และประติมากรรมติดตั้งชั่วคราวกลางแจ้ง (Installation Art)

2.5 หลักการและแนวคิดของการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม

2.5.1 หลักการและแนวคิดของการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำอัญมณีและงานศิลปกรรม

โดยที่ทองคำและอัญมณีเป็นสิ่งที่มีความมีมูลค่าในทางเศรษฐกิจ มีขนาดเล็ก และง่ายต่อการนำติดตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถไปขายหรือแลกเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่ายไม่ว่าที่แห่งใดในโลก จึงเป็นสาเหตุให้บรรดาอาชญากรใช้ทองคำและอัญมณีเป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน ในขณะที่ประเทศไทยปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายควบคุมการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองคำ อัญมณีรวมถึงงานศิลปกรรม ทำให้เป็นช่องว่างของกฎหมายในการติดตามความเคลื่อนไหวในการฟอกเงินโดยใช้ทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมเป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน

สำหรับคุณสมบัติเฉพาะหลายประการที่ทองคำ หรืออัญมณีเอื้ออำนวยให้อาชญากรใช้เป็นช่องทางฟอกเงินและซ่อนทรัพย์สิน คือ มีขนาดเล็กแต่มูลค่าสูง ซุกซ่อน นำพาได้ง่าย ครอบครองและซื้อขายโดยไม่มีข้อจำกัดหรือใบอนุญาต และแลกเปลี่ยนเป็นเงินสดได้สะดวกรวดเร็ว อัญมณีโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพชรที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินบางส่วนค้าขายในตลาดมืดซึ่งเป็นเพชรที่มาจากกรร้าวไหลหรือโจรกรรมจากผู้ผลิตรวมทั้งจากแหล่งผู้ผลิตที่ถูกสหประชาชาติคว่ำบาตรในคองโก ไคบีเรีย และเซียร์ราลีโอนเพราะเป็นเหตุให้การสู้รบระหว่างฝ่ายกบฏกับรัฐบาลของแต่ละประเทศดังกล่าวยึดเชื้อ เรียกว่า Blood Diamond

หน่วยงานต่อต้านการฟอกเงินหลายประเทศพบหลักฐานการฟอกเงินผ่านการค้าเพชรหลายรูปแบบ วิธีที่ง่ายและพบมากที่สุดคือ การนำรายได้ผิดกฎหมายไปซื้อเพชรโดยตรง ส่วนที่สลับซับซ้อนมากขึ้นจะใช้วิธีการต่างๆ เป็นการบังหน้าอีกหลายชั้น

อย่างไรก็ตาม การฟอกเงินผ่านการค้าเพชรยังมีข้อจำกัด เนื่องจากวงการค้าเพชรของโลกมีศูนย์กลางการผลิตไม่มาก เช่น แอฟริกา แคนาดา ออสเตรเลีย และภาคตะวันออกในรัสเซีย เช่นเดียวกับศูนย์กลางการค้าซึ่งจำกัดไม่กี่แห่ง เช่น แอนเวิร์ป เบลเยียม อิสราเอล และนิวยอร์ก

ตัวอย่างการฟอกเงิน

ในรายงานของ FATF ได้ยกตัวอย่างของการฟอกเงินโดยการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองคำและอัญมณีไว้ดังนี้

(1) หน่วยงานต่อต้านการฟอกเงินของประเทศ y รายงานธุรกรรมต้องสงสัยของบริษัท abc ซึ่งจดทะเบียนสำนักงานใหญ่ในศูนย์กลางการเงินนอกถิ่นและแจ้งว่าทำธุรกิจหลายประเภทรวมถึงการค้าเพชร บริษัท abc เปิดบัญชีเงินฝากในสถาบันการเงินของประเทศ y ซึ่งมีเงินตราต่างประเทศจำนวนมากโอนเข้ามาจากภายนอกประเทศ เงินดังกล่าวจะถอนเป็นเงินสดครั้งละมากๆ อย่างเป็นระบบโดยผู้บริหารของบริษัทค้าเพชรอีกแห่งหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ความถี่และมูลค่าของการโอนเงิน

ดังกล่าวไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในการทำธุรกิจ ทำให้ทางการสืบสวนขยายผลพบว่าบัญชีของบริษัท abc ดังกล่าวเป็นเพียงเครื่องมือในการส่งผ่านเงินเพื่อปิดบังที่มาที่ไปที่แท้จริง

(2) หน่วยงานต่อต้านการฟอกเงินของประเทศ F ได้รับรายงานธุรกรรมน่าสงสัยจากธนาคารแห่งหนึ่งเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคล 2 คน และบริษัท 1 แห่ง (บริษัท เอ) ที่ทำธุรกิจค้าเพชรและเปิดบัญชีกับธนาคารเหล่านั้น โดยในช่วง 2-3 เดือน จะมีเงินจำนวนมากทั้งโอนเข้าออกจากบัญชีของบุคคลและธุรกิจเหล่านั้น จากการสืบสวนพบว่าบัญชีธนาคารของบริษัท A ได้รับเงินดอลลาร์สหรัฐ จำนวนมากมาจากธุรกิจค้าเพชรอีกแห่งหนึ่ง แล้วมีการโอนเงินออกไปปลายทางที่ตะวันออกกลางในบัญชีของนายบี ชาวยุโรปผู้หนึ่งซึ่งเกิดในอาฟริกาแต่ตั้งถิ่นฐานในตะวันออกกลาง

หนึ่งในผู้บริหารของบริษัท A เป็นพลเมืองของประเทศ F ตั้งถิ่นฐานในอาฟริกาและเปิดบัญชีไว้ในประเทศ F ซึ่งมีการโอนเงินและรับเงินจากต่างประเทศหลายแห่ง(ยุโรป อาฟริกา อเมริกาเหนือ และตะวันออกกลาง) กรณีมีการโอนเงินจากต่างประเทศเข้าบัญชีผู้บริหารข้างต้นจะเป็นการโอนเงินดอลลาร์สหรัฐฯ จากนั้นจะมีการแลกเปลี่ยนเงินสกุลท้องถิ่นแล้วแยกส่งต่อไปยังต่างประเทศส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่ง โอนเข้าบัญชีผู้บริหารดังกล่าวกับภรรยาซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวตำรวจประเทศ F กำลังสืบสวนว่าเกี่ยวข้องกับการลักลอบค้าเพชรนอกกฎหมายจากอาฟริกาหรือไม่

บริษัท A ที่อ้างว่าทำธุรกิจค้าเพชร โอนเงินเข้าบัญชี นายบี ในตะวันออกกลาง บ่อยครั้งจากการสืบสวนต้องสงสัยว่าเป็นตัวแทนของกลุ่มก่อการร้ายลักลอบซื้อเพชรผิดกฎหมายจากกลุ่มกบฏในอาฟริกา แล้วลักลอบนำเข้าประเทศ F ก่อนขายต่อให้ธุรกิจค้าเพชรอื่นๆ แล้วรวบรวมเงินที่ได้ส่งไปยังตะวันออกกลาง

ส่วนวิธีการฟอกเงินผ่านการซื้อขายทองคำที่ง่ายที่สุดและพบมากที่สุดคือใช้เงินที่ได้มาจากธุรกิจผิดกฎหมายซื้อทองคำโดยตรง โดยมักใช้เงินสดซื้อครั้งละไม่มากเพื่อไม่ให้เป็นที่สังเกต แต่ซื้อบ่อยครั้งจนกว่าจะได้มูลค่าที่ต้องการ ส่วนวิธีที่ซับซ้อนขึ้นจะใช้การสั่งซื้อทองคำเป็นฉากบังหน้าในการฟอกเงินอีกชั้นหนึ่ง โดยแจ้งเท็จใบกำกับสินค้าในการสั่งซื้อขายแต่ไม่ได้มีการส่งมอบทองคำกันจริงๆ

ในขณะที่งานศิลปกรรมเป็นสิ่งที่ไม่สามารถประเมินราคาได้ง่ายนักขึ้นอยู่กับผู้ชำนาญงานด้านศิลปกรรมจะตีราคาและความนิยมในตลาดศิลปกรรม ทำให้เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สามารถใช้เป็นแหล่งฟอกเงิน โดยการนำเงินสกปรกไปซื้องานศิลปกรรมแล้วนำไปขายต่ออีกทีหนึ่งเพื่อฟอกเงิน

ทั้งนี้ กลุ่มผู้ก่อการร้ายในต่างประเทศมักนิยมส่งเงินไปสนับสนุนการก่อการร้ายในลักษณะของทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรม ทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกาและประชาคมยุโรป

ดำเนินการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ควบคุมการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรม ซึ่งเป็นช่องทางในการจัดการสนับสนุนทางการเงินในการก่อการร้าย

2.5.2 ปัจจัยที่เป็นเหตุให้เกิดการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำอัญมณีและงานศิลปกรรม

1. เนื่องจากทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมเป็นสิ่งที่มีความสามารถพกพาเคลื่อนที่ไปได้ง่ายโดยเฉพาะทองคำ และอัญมณีในรูปของเครื่องประดับและแลกเปลี่ยนเป็นเงินได้ง่ายไม่ว่าที่ใดในโลก
2. ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายควบคุมการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองคำอัญมณีและงานศิลปกรรม
3. การค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมสามารถทำได้ง่ายในประเทศไทยทำให้เป็นแหล่งสำหรับการฟอกเงิน

2.5.3 ลักษณะของการกระทำความผิดในส่วนของฟอกเงินในธุรกิจการค้าทองคำอัญมณีและงานศิลปกรรม

ลักษณะของการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรม เป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนโดยการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน ไปซื้อทรัพย์สินมีค่า ดังนี้

1. ซื้อขายแลกเปลี่ยนในร้านค้าทองคำ อัญมณีและร้านจำหน่ายงานศิลปกรรม แล้วนำไปขายต่อเพื่อเปลี่ยนเป็นเงินสด
2. การแปรสภาพทองคำ โดยการนำทองคำแท่งไปหลอมเปลี่ยนเป็นทองรูปพรรณในรูปแบบของเครื่องประดับ
3. การส่งทองคำ อัญมณีหรืองานศิลปกรรมออกต่างประเทศ

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ

อัญมณีและงานศิลปกรรมตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

ในบทที่ 3 จะเป็นการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำอัญมณีและงานศิลปกรรมตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศดังจะได้พิจารณาโดยลำดับ

3.1 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมของประเทศไทย

3.1.1 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551

โดยที่การฟอกเงิน (Money Laundering) เป็นการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดหรือได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมาเปลี่ยนสภาพให้เป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาอย่างถูกต้องหรือเรียกได้ว่า กระบวนการทำ "เงินสกปรก" ให้เปลี่ยนสภาพเป็น "เงินสะอาด"¹ ทั้งนี้ไม่ว่าจะด้วยวิธีการนำเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมาลงทุนในธุรกิจ หรือบริษัทต่าง ๆ เพื่อฟอกเงินให้กลายเป็นเงินสะอาด หรือการนำเงินไปซื้ออสังหาริมทรัพย์ไม่ว่าจะเป็นบ้านหรือที่ดิน รวมถึงวิธีการต่าง ๆ สุดแล้วแต่ผู้กระทำความผิดจะนำเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นมาแปรสภาพให้กลายเป็นเงินที่ได้มาโดยถูกต้องตามกฎหมาย โดยกระบวนการของการฟอกเงินแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ Placement, Layering และ Integration² ขั้นตอนแรก (Placement) คือการย้ายถ่ายโอนเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย นำฝากในธนาคารหรือสถาบันการเงิน เอาเงินไปลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ ซื้ออสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น ขั้นตอนที่สอง (Layering) คือ การตัดขาดเงินสกปรกเหล่านั้นออกจากแหล่งที่มาโดยสมบูรณ์ ทำโดยการโอนเงินจากขั้นตอนที่หนึ่งไปสู่จุดอื่น ๆ โดยวิธีการที่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น โอนเงินจากบัญชีที่หนึ่งไปสู่บัญชีที่สอง บัญชีที่สาม เป็นต้น ขั้นตอนที่สุดท้าย (Integration) คือ การนำเงินสกปรกเหล่านั้นผ่านขั้นตอนต่าง ๆ

¹ สหส สิงหวิริยะ. (2545). ความรู้เรื่องกฎหมายป้องกันการฟอกเงิน. หน้า.3.

² เจ.พี.ลอร์. (2537, มกราคม). "Money Laundering : Legal Aspects." วารสารอัยการ, 19, 17. หน้า

กลับมาดูวงจรธุรกิจปกติ เช่น ขายอสังหาริมทรัพย์ที่ผ่านขั้นตอนที่สองไปลงทุนในธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสกัดกั้นการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดดังกล่าว อีกทั้งเป็นการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

3.1.1.1 สารสำคัญทั่วไป

สารสำคัญทั่วไปของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นมีสารสำคัญในหลายแง่มุม แต่ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิธานิพนธ์เล่มนี้ โดยแยกออกเป็น 3 หัวข้อ คือ 1) กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา 2) กำหนดให้มีมาตรการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในทางแพ่ง และ 3) กำหนดหน้าที่ของสถาบันการเงิน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรายงานและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. การกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา

มาตรการพื้นฐานของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คือ การกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดในทางอาญา ทั้งนี้เพื่อจะลงโทษเอาแก่ผู้ที่กระทำความผิดซึ่งเกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน ไม่ว่าจะเป็นการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สิน หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการปกปิดอำพรางที่มาของเงินและทรัพย์สินดังกล่าว ประกอบกับการกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญาเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการที่เกิดจากการประชุมร่วมกันของกลุ่มประเทศภาคพื้นเอเชีย ซึ่งได้มีการอภิปรายปัญหาการฟอกเงิน ณ ประเทศสิงคโปร์ ระหว่างวันที่ 21-23 เมษายน พ.ศ. 2536³ กำหนดให้ประเทศต่าง ๆ ควรดำเนินการให้ฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 หรืออนุสัญญาเวียนนา ค.ศ. 1988 (Vienna Convention 1988) ซึ่งเป็นอนุสัญญาที่ได้กำหนดมาตรการและแนวทางให้ประเทศต่าง ๆ ร่วมกันในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและ Vienna Convention นี้ได้วางปทัสถานในการกำหนดความผิดอาญาฐานฟอกเงินเพื่อให้รัฐสมาชิกนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญานี้ กำหนดมาตรการที่เป็นความผิดอาญาแก่ผู้ผลิต ผู้ขาย ผู้จำหน่าย ผู้ขน ผู้ปลูก ผู้ครอบครองยาเสพติด ผู้สนับสนุนหรือจัดการทางการเงินซึ่งเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผู้เปลี่ยนสภาพทรัพย์สินซึ่งมีที่มา

³ สุรพล ไตรเวทย์. (2543). คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน. หน้า 28.

เกี่ยวกับยาเสพติดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะปกปิดหรือเปลี่ยนแปลงแหล่งที่มาของทรัพย์สิน⁴ โดยการกำหนดให้มีความผิดอาญาฐานฟอกเงินด้วย

ผู้กระทำความผิดตามความผิดฐานที่กำหนดไว้ใน กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินยังไม่มี ความผิดฐานฟอกเงิน แต่จะมีความผิดตามกฎหมายฟอกเงินก็ต่อเมื่อนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จาก ความผิดฐานไปกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการฟอกเงิน ดังนั้นอาชญากรที่ประกอบอาชญากรรมจะมีความผิดอาญาฐานฟอกเงินก็ต่อเมื่อนำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามมูลฐานความผิดต่าง ๆ⁵ ไปจำหน่าย จ่าย โอน หรือ เปลี่ยนสภาพทรัพย์สิน ทั้งนี้ไม่ว่าจะเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในครอบครองของบุคคลใดก็ตาม ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งมีอายุความทางอาญา 15 ปี หากกระทำความผิดนี้มานานกว่า 15 ปี แล้ว ถือว่าคดีอาญาขาดอายุความจะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดนั้นไม่ได้⁶

ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดทางอาญา ที่เกี่ยวกับความผิดฐานซึ่งรวมความผิดตามกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน มีจำนวนทั้งสิ้น 11 มูลฐาน เป็นความผิดที่จะนำไปสู่การใช้มาตรการตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอันเป็นความผิดทางอาญา

ข. การกำหนดให้มีมาตรการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในทางแพ่ง

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติ อันมีลักษณะเป็นมาตรการดำเนินการกับทรัพย์สิน โดยนำเอาการริบทรัพย์สินในทาง

⁴ ปิยะพันธ์ อุดมศิลป์. (2537). “Vienna Convention: ปทัสถานของการกำหนดความผิดอาญาฐานฟอกเงิน.” วารสารนิติศาสตร์, 23, 3. หน้า 510.

⁵ ความผิดมูลฐาน คือ ความผิดหลักที่จะนำเอากฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไปใช้บังคับ หลักเกณฑ์ในการกำหนด “ความผิดมูลฐาน” คือ (1) ต้องมีการกระทำความผิดในลักษณะเป็นขบวนการ (2) เป็นความผิดที่ยากจะสาวไปถึงบุคคลที่อยู่เบื้องหลัง (3) เป็นความผิดที่ให้เงินได้มูลค่าสูง

⁶ รชฎ เจริญกล้า. (2547, ตุลาคม). “การฟอกเงินจากการฉ้อโกงประชาชนยึดทรัพย์สินได้เพียงใด.” หลากกฎหมายหลายธุรกิจ, 22, 2. หน้า 61-62.

แฟงมาใช้ด้วย การยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด⁷ โดยการกระทำความผิดนั้น ต้องเป็นความผิดตามมูลฐานที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้ กำหนดไว้ตามมาตรา 3 ทั้งนี้ ในประเด็นดังกล่าว ก็ยังคงมีการถกเถียงกันในทางวิชาการว่าด้วย มาตรการในทางแฟงจริงหรือไม่ และหากเป็นมาตรการในทางแฟงจะมีความเหมาะสมมากน้อย เพียงใด ทั้งนี้จะได้วิเคราะห์คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 40-41/2546 ซึ่งจะเห็นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ แต่ทั้งนี้ลักษณะที่สำคัญของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นกฎหมายที่ได้กำหนดให้มีมาตรการในการริบทรัพย์สินเป็นมาตรการที่ แยกออกจากความรับผิดในทางอาญา นั่นคือ แม้ผู้ที่ถูกฟ้องร้องว่ากระทำความผิดซึ่งเป็นการฟ้อง ในคดีอาญาจะถูกศาลพิพากษาว่ามีความผิดตามมูลฐานที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ คำพิพากษา ของศาลจะไม่ผูกติดกับมาตรการในการริบทรัพย์สินแต่อย่างใด

ดังนั้น หากศาลเชื่อว่า ทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน โดยที่ศาลอาจจะไม่พิจารณาว่าผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามความผิดมูลฐานนั้น ๆ หรือไม่⁸

นอกจากนี้ มาตรการริบทรัพย์สินตามกฎหมาย ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินถือเป็นมาตรการที่เสริมซึ่งกันและกันกับการริบทรัพย์สินในทางอาญา ซึ่งเป็นบทกำหนดโทษสำหรับผู้ที่ต้องคำพิพากษาของศาลว่าเป็นผู้กระทำความผิดในทางอาญา ทั้งนี้ตามที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18⁹ และนอกจากนี้ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินยังเป็นมาตรการในการรองรับปัญหาความซ้ำซ้อนในการบังคับใช้กฎหมายอีกด้วย กล่าวคือ ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใดสามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่ได้มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้น หรือมีการดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่ยังไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นี้

⁷ สีนทาท ประชวรรัตน์. (2544). คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. หน้า. 100.

⁸ แหล่งเดิม

⁹ มาตรา 18 โทษสำหรับผู้กระทำความผิดดังนี้

- (1) ประหารชีวิต
- (2) จำคุก
- (3) กักขัง
- (4) ปรับ
- (5) ริบทรัพย์สิน

จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่า ก็สามารถนำมาตราการในการริบทรัพย์สินตามที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดไว้มาใช้กับทรัพย์สินที่กระทำความผิดได้ ซึ่งถือเป็นการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้ครอบคลุมมากที่สุด

ทั้งนี้ การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 คณะกรรมการธุรกรรมจะตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม มีดังนี้

(1) รายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการธุรกรรมที่กระทำโดยสถาบันการเงินที่ใช้เงินสดหรือทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยไม่ว่าธุรกรรมนั้นจะใช้เงินสดหรือทรัพย์สินเป็นมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงหรือไม่ก็ตาม และรวมถึงการรายงานที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าธุรกรรมได้ทำไปแล้วแต่ไม่มีการรายงานตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ และเป็นธุรกรรมที่ต้องรายงานตามหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายฉบับนี้ด้วย¹⁰

(2) รายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมที่กระทำโดยสำนักงานที่ดิน หมายถึงรายงานการทำธุรกรรมที่เป็นการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่สถาบันการเงินมิได้เป็นคู่กรณี และมีการชำระด้วยเงินสดเป็นจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวงหรืออสังหาริมทรัพย์นั้นมีมูลค่าตามราคาประเมินเพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง ยกเว้นจะเป็นการโอนทางมรดกให้แก่ทายาทโดยธรรมหรือการทำธุรกรรมและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่มีเหตุอันควรสงสัย¹¹

(3) รายงานและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมโดยผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการหรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุน หากการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย¹²

(4) รายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมที่ได้มาโดยทางอื่น นอกจากการรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมตามมาตรา 13 มาตรา 14 มาตรา 15 และมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

¹⁰ มาตรา 13 -14 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

¹¹ มาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

¹² มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

เมื่อได้รับรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับธุรกรรมข้างต้นแล้ว คณะกรรมการธุรกรรมจะทำหน้าที่ตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หากคณะกรรมการมีเหตุอันควรเชื่อว่าอาจมีการ โอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกิน 90 วัน สำหรับกรณีจำเป็นเร่งด่วน เลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไปก่อนแล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม¹³

ดังนั้น การที่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวนั้น จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขดังนี้¹⁴

(1) ทรัพย์สินนั้นจะต้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด คือเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน หรือเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่ายจ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน หรือเป็นดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน หรือกระทำความผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน

(2) เมื่อตรวจสอบพบว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดแล้ว จะต้องมิเหตุอันควรเชื่อได้ว่า อาจมีการ โอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นด้วย จึงใช้อำนาจในการยึด หรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อน

ดังนั้น หากแม้มีเหตุอันควรเชื่อว่าอาจจะมีการ โอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใด แต่ทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือในกรณีที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดจริง แต่ไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าอาจมีการ โอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นก็จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวไม่ได้

สำหรับการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินอาจแยกได้เป็นการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา และการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ดังจะพิจารณาได้ดังนี้

¹³ มาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

¹⁴ สิหนาท ประชวรรัตน์. เล่มเดิม. หน้า 150-151.

มาตรการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรการในการริบทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญานั้นมีทรัพย์สินอยู่ 3 ประการด้วยกันที่ศาลจะริบได้ คือ¹⁵

ก. ทรัพย์สินที่ศาลต้องริบเสมอ ตามมาตรา 32 ซึ่งบัญญัติว่า “ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่”

ทรัพย์สินตามมาตรา 32 นี้ มีด้วยกันดังนี้คือ

(1) ทรัพย์สินที่สร้างขึ้นเป็นความผิด เช่น การทำเงินตราปลอมการทำเอกสารปลอม เป็นต้น

(2) ทรัพย์สินที่มีไว้เป็นความผิด เช่น การมีเงินตราปลอมไว้เพื่อใช้ การมียาเสพติดไว้ในครอบครอง เป็นต้น

การทำหรือมีไว้ซึ่งทรัพย์ที่กฎหมายกำหนดว่าเป็นความผิดนี้ เป็นความผิดในตัวเอง กฎหมายบังคับให้ศาลต้องริบทรัพย์สินดังกล่าวเสมอ จะไม่ริบไม่ได้ แม้ว่าจะมีทรัพย์บางอย่างที่อาจไม่ใช่ของจำเลยปะปนอยู่ ศาลก็ต้องริบ และถึงแม้ว่าจะไม่มีผู้ใดถูกลงโทษตามคำพิพากษาเลขก็ตามศาลก็ต้องริบ เนื่องจากมาตรานี้เป็นการริบตามสภาพของทรัพย์สินนั่นเอง

ข. ทรัพย์สินที่ศาลต้องริบ เว้นแต่เป็นของผู้อื่นที่ไม่ได้รู้เห็นเป็นใจด้วย ตาม มาตรา 34 ซึ่งบัญญัติว่า “บรรดาทรัพย์

(1) ซึ่งให้ได้ตามความในมาตรา 143 มาตรา 144 มาตรา 149 มาตรา 150 มาตรา 167 มาตรา 201 หรือมาตรา 202 หรือ

(2) ซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิดให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้ รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด”

ตามมาตรา 34 นี้เป็นการริบทรัพย์โดยพิจารณาจากการใช้ประโยชน์จากตัวทรัพย์นั่นเอง ดังนั้น จึงมีข้อยกเว้นว่า ถ้าเป็นการเอาทรัพย์ของอื่นที่ไม่ได้รู้เห็นเป็นใจด้วยมาใช้ในการกระทำความผิดก็จะริบไม่ได้ เพราะความผิดมิได้อยู่ที่ตัวทรัพย์ แต่การรู้เห็นเป็นใจนั้นไม่จำเป็นว่าต้องร่วมเป็นผู้กระทำความผิดที่เกิดเหตุด้วย เพียงแค่การนิ่งเฉยเมื่อรู้ว่าผู้อื่นจะเอาทรัพย์ของตนไป

¹⁵ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2547). กฎหมายอาญาหลักและปัญหา. หน้า 18.

กระทำความผิดโดยไม่ห้ามก็ถือว่าเป็นการรู้เห็นเป็นใจแล้ว ตัวอย่างของทรัพย์สินที่ศาลมีอำนาจริบตามมาตรานี้ เช่น เงินที่เตรียมไว้ให้แก่ผู้รับจ้างฆ่าผู้อื่น เงินที่ใช้ติดสินบนเจ้าพนักงาน เป็นต้น

ค. ทรัพย์สินที่ศาลจะริบหรือไม่ก็ได้ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 33 ว่า “ในการริบทรัพย์สินนอกศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้อีกด้วยคือ

- (1) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ
- (2) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด”

การริบทรัพย์สินตามมาตรานี้คือการริบทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด กรณีนี้ตัวทรัพย์สินมิใช่สิ่งที่ผิดกฎหมายในตัวเอง แต่การลงโทษริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 (1) เป็นไปเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด เช่น รถยนต์ที่ได้ใช้เพื่อคอยช่วยเหลือพวกที่กำลังปล้น และบางกรณีการริบทรัพย์สินเป็นไปเพื่อตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำความผิดนำทรัพย์สินนั้นมากระทำความผิดได้อีก เช่น ใช้กุญแจในการลักทรัพย์ การริบทรัพย์สินลักษณะนี้เป็นดุลยพินิจของศาลว่าจะริบหรือไม่ แต่ก็มิบทกเว้นที่ศาลอาจจะไม่ริบหากเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นที่ไม่ได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดด้วย ส่วนการริบทรัพย์สินตามมาตรา 33 (2) นั้นเป็นการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด กรณีนี้การริบทรัพย์สินมุ่งลงโทษผู้กระทำความผิดโดยตรงโดยไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้รับประโยชน์ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดของตน และเป็นการตัดแรงจูงใจผู้กระทำความผิดไม่ให้ไปกระทำความผิดอีก เช่น ริบเงินที่ได้จากการขายยาเสพติด เงินที่ได้มาจากการฉ้อโกงประชาชน การริบทรัพย์สินในลักษณะนี้ศาลมีอำนาจริบทรัพย์สินดังกล่าวนี้หรือไม่ก็ได้ โดยมีบทกเว้นไว้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวจะไม่ริบหากเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งไม่ได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วยเช่นเดียวกับมาตรา 33 (1)

การให้อำนาจแก่ศาลที่จะใช้ดุลยพินิจในการริบทรัพย์สินสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ตกเป็นของรัฐตามมาตรา 33 ยังคงมีข้อจำกัดในการปฏิบัติคือ การที่จะริบทรัพย์สินได้นั้นกฎหมายกำหนดเงื่อนไขว่าจะต้องเป็นทรัพย์สินที่บุคคลได้มาโดยที่กฎหมายบัญญัติว่าการได้มาเป็นความผิด เพราะฉะนั้นถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ก็ไม่ถือว่าการได้มาซึ่งทรัพย์สินนั้นเป็นความผิด และไม่สามารถที่จะทำการริบทรัพย์สินนั้นได้ ถ้าศาลต้องการที่จะมีคำสั่งริบทรัพย์สินของบุคคลใดก็จะต้องมีการฟ้องคดีอาญากับผู้กระทำความผิดก่อน และศาลได้มีคำพิพากษาว่า

จำเลยกระทำผิดโดยให้ลงโทษพร้อมกับการริบทรัพย์สินด้วย นอกจากนี้แล้ว ข้อจำกัดที่สำคัญของมาตรการริบทรัพย์สินตามกฎหมายอาญานั้นคือ การริบทรัพย์สินตามมาตรา 33 นี้ ทรัพย์สินที่จะถูกริบให้ตกเป็นของรัฐนั้นจะต้องไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพ ดังนั้น หากทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำ ความผิดมีการเปลี่ยนแปลงสภาพไปแล้ว ก็ไม่อาจดำเนินการริบทรัพย์สินตามนัยของมาตรา 33 นี้ได้

การริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญานี้ เมื่อศาลมีคำสั่งริบแล้วให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 35

การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ริบ¹⁶

มาตรา 35 วางหลักการไว้ว่าให้กรรมสิทธิ์ของทรัพย์สินที่ริบนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ทรัพย์สินที่เป็นตัวเงินนั้นกรรมสิทธิ์เปลี่ยนมาเป็นของแผ่นดินทันทีนับแต่เวลาที่ศาลพิพากษาให้ริบ ส่วนทรัพย์สินอย่างอื่นก็ตกเป็นของแผ่นดินเช่นเดียวกันแต่จะเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่จะดำเนินการต่อไปคือ ขายหรือจำหน่ายตามที่เห็นสมควร

การตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 35 นั้น แม้ผู้กระทำความผิดตายไป การบังคับคดีเพื่อที่จะริบเอาทรัพย์สินตามคำพิพากษาจะไม่หยุดไปด้วย ศาลยังคงมีอำนาจตามมาตรา 37 ที่จะดำเนินการได้โดยไม่ขัดต่อมาตรา 38

ข้อยกเว้นมาตรา 35 ให้อำนาจศาลดำเนินการกับทรัพย์สินที่ริบ 2 ประการ คือ

1. ทำให้ทรัพย์สินนั้นใช้ไม่ได้ เช่น ธนบัตรปลอมก็ตีตราคำว่า “ธนบัตรปลอม” ในธนบัตรที่ริบนั้น
2. ทำลายทรัพย์สินนั้นเสีย เช่น รูปลามกอนาจาร ศาลอาจพิพากษาให้ทำลายเสียก็ได้ในการใช้ดุลยพินิจดังกล่าวสมควรที่จะเสนอถามเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการรักษาว่าจะใช้ทรัพย์สินนั้นเป็นประโยชน์ต่อทางราชการอย่างไรต่อไปหรือไม่เพราะทรัพย์สินบางอย่างอาจเป็นประโยชน์ เช่น เก็บไว้เป็นประวัติหรือตัวอย่างในการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดต่อไป¹⁷

การขอคืนทรัพย์สินที่ถูกริบ ตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 37 สามารถสรุปได้คือ

- 1) ต้องเป็นกรณีที่ศาลริบตามมาตรา 33 และมาตรา 34 เท่านั้น หากเป็นการริบตามมาตรา 32 แล้ว จะขอคืนไม่ได้

¹⁶ ประยูทธ ประชุมชน. (2544). มาตรการริบทรัพย์สินองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย ภายใต้รัฐธรรมนูญสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้าม. หน้า 40-41.

¹⁷ พิพัฒน์ จักรางกูร. (2541). คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค 1. หน้า 13.

2) ต้องเป็นเจ้าของที่แท้จริง ทั้งนี้ ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะเจ้าของที่แท้จริงขณะที่ความผิดเกิดขึ้นเท่านั้น แม้จะเป็นเจ้าของแท้จริงภายหลังการกระทำความผิดก็สามารถร้องได้ เพราะภายหลังจากการกระทำความผิดแล้ว ทรัพย์สินนั้นอาจโอนหรือตกไปเป็นของผู้อื่นได้ (คู่มือที่ 119/2506, 169/2506, 605/2510 ประชุมใหญ่)

3) ต้องมิได้เป็นผู้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด

4) ทรัพย์สินนั้นยังคงอยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงานคำว่า “เจ้าพนักงาน” ในที่นี้ หมายถึงเจ้าพนักงานรักษาของกลาง ไม่ใช่เจ้าพนักงานอื่น

5) ต้องขอคืนภายในระยะเวลา 1 ปี นับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด

มาตรการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

หลักเกณฑ์ในการริบทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินนั้นมีหลักการที่แตกต่างจากการริบทรัพย์สินตามหลักกฎหมายอาญา กล่าวคือ การริบทรัพย์สินตามกฎหมายฉบับนี้เป็นการริบทรัพย์สินทางแพ่ง ดังนั้น แม้จำเลยจะถูกยกฟ้องในคดีอาญา แต่หากปรากฏว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดแล้วก็จะมีการดำเนินการขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกแก่แผ่นดิน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสผู้กระทำความผิดมูลฐานของกฎหมายฟอกเงินจะมีได้ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดขอบเขตของทรัพย์สินที่อาจถูกริบได้ให้ครอบคลุมถึงทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานตาม มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหมายถึง¹⁸

1. เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุนช่วยเหลือการกระทำความผิดมูลฐาน

2. เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตามข้อ ก. หรือ

---

¹⁸ วีรพงษ์ บุญโญภาส, สุพัตรา แผนวิจิต และจิรวุฒิ ลิปิพันธ์. (2545). การกำหนดความผิดฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน. จากสรุปย่อรายงานศึกษาวิจัยในโครงการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (ระยะที่ 2) โดยสถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด. หน้า 38.

3. ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตามข้อ ก. หรือ ข. ทั้งนี้ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะมีการจำหน่าย จ่าย โอนหรือเปลี่ยนแปลงไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใดก็ตาม

กระบวนการริบทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงิน มีขั้นตอนดังนี้

ก. เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อว่าทรัพย์สินใดเกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิด เลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน โดยในขั้นตอนนี้กฎหมายให้โอกาสแก่ผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินยื่นคำร้องเพื่อแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวกับการกระทำผิดหรือตนเป็นผู้รับ โอนหรือผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมี ค่าตอบแทนหรือได้มาโดยสุจริต และตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ¹⁹

ข. ขั้นตอนในการสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ศาลอาจใช้ดุลยพินิจในการชี้แจงนำพยานหลักฐานจากข้อเท็จจริง และเหตุผลจากคำร้องที่พนักงานอัยการเสนอต่อศาลรวมถึงพยานหลักฐานที่ผู้ร้องนำสืบว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับการทำความผิด หรือข้อเท็จจริงและเหตุผลของคำคัดค้านของผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สิน รวมถึงพยานหลักฐานที่ผู้คัดค้านนำสืบ

เมื่อศาลไต่สวนคำร้องของอัยการแล้วเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการทำความผิดและผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถแสดงให้ศาลเห็นความเป็นเจ้าของอันแท้จริงและทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวกับการทำความผิด หรือไม่สามารถแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นผู้รับโอนหรือรับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรบนทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะแล้ว ศาลก็จะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน²⁰

แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายได้วางหลักเกณฑ์ให้มีการคืนทรัพย์สินได้ แม้ศาลจะให้มีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินแล้วก็ตาม หากผู้ร้องพิสูจน์ได้ว่าตนไม่สามารถยื่นคำร้องก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน แต่ถ้าในกรณีที่ไม่สามารถคืนทรัพย์สินก็ให้ชดใช้ราคาหรือค่าเสียหายแล้วแต่กรณี จึงถือได้ว่าเป็นมาตรการที่คุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของผู้บริสุทธิ์²¹

¹⁹ มาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

²⁰ มาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

²¹ มาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

การจัดการกับทรัพย์สินที่ถูกยึด อายัด หรือริบ

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใด จะมีมาตรการในการเก็บรักษาและจัดการทรัพย์สินนั้น เพื่อมิให้เกิดความเสียหาย แต่หากพิจารณาแล้วเห็นว่าการเก็บรักษานั้นอาจจะก่อให้เกิดภาระแก่ทางราชการ หรือโดยสภาพของทรัพย์สินนั้นไม่เหมาะสมต่อการเก็บรักษา เลขาธิการอาจสั่งให้ผู้ส่วนได้เสียรับทรัพย์สินนั้นไปดูแล หรือใช้ประโยชน์โดยมีประกัน หรือหลักประกัน หรือให้นำทรัพย์สินนั้นขายทอดตลาด หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการก็ได้ แต่หากตรวจพบภายหลังว่าทรัพย์สินที่นำออกไปขายทอดตลาดหรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการนั้นมิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้น พร้อมทั้งชดเชยค่าเสียหายหรือค่าเสื่อมสภาพให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด ในกรณีที่ไม้อาจคืนทรัพย์สินได้ให้ชดเชยราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาประเมินในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือตามราคาที่ได้จากขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น โดยให้เจ้าของทรัพย์สินหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นได้รับดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ได้รับคืนหรือ ได้รับชดเชยราคาตามอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประจำของธนาคารออมสินด้วย²²

ในกรณีการริบทรัพย์สินนั้น กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้ทรัพย์สินที่ถูกศาลให้ริบนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

ค. การกำหนดให้มีการรายงานและการแสดงตนเกี่ยวกับการทำธุรกรรม

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการตัดวงจรในการประกอบอาชญากรรม ซึ่งเกิดจากการที่ อาชญากรในปัจจุบันพยายามหาวิธีการในการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมากระทำการต่าง ๆ อันมีลักษณะเป็นการฟอกเงิน โดยการพยายามมองหาวิธีหลีกเลี่ยงกฎหมายที่มีอยู่ เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงได้กำหนดมาตรการเพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทย คือ การควบคุมและตรวจสอบการทำธุรกรรมต่าง ๆ ที่ต้องกระทำผ่านสถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน รวมถึงการควบคุมและตรวจสอบผู้ประกอบการอาชีพที่เกี่ยวกับการดำเนินการ หรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือ การเคลื่อนย้ายเงินทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการเงินต่าง ๆ มักจะถูกอาชญากรใช้เป็นเครื่องมือหรือแหล่งในการฟอกเงิน ประกอบกับสถาบันการเงินจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมต่าง ๆ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงได้กำหนดให้สถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และผู้ประกอบการอาชีพที่เกี่ยวกับการดำเนินการหรือให้

²² มาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือเคลื่อนย้ายเงินทุน มีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อให้สามารถพิสูจน์ทราบถึงแหล่งที่มาของเงิน หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือที่เรียกว่า "ร่องรอยทางกระดาษ" ซึ่งจะช่วยให้ง่ายต่อการติดตามตรวจสอบการฟอกเงิน

มาตรการในการกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมีหน้าที่ในการรายงานธุรกรรมตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด และมาตรการที่กำหนดหน้าที่ให้ลูกค้าของสถาบันการเงินต้องแสดงตนทุกครั้งก่อนทำธุรกรรมตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ย่อมส่งผลกระทบต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและลูกค้าของสถาบัน การทำธุรกรรมผ่านสถาบันการเงินหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การโอนเงินและถอนเงินหรือแม้กระทั่งการฝากเงิน ซึ่งเจ้าหน้าที่ของธนาคารเห็นว่าเป็นการกระทำที่ผิดปกตินั้น ส่วนมากก็คงจะเป็นการกระทำโดยปกติของธุรกิจการค้าหรือเรื่องส่วนตัวโดยสุจริตของประชาชนนั่นเอง แต่กลับจะสร้างความวุ่นวายยุ่งยากให้กับประชาชนผู้ถูกรายงานเป็นอย่างมาก รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นผู้รับรายงาน และในขณะเดียวกันก็สร้างผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนและสถาบันการเงินในด้านการสร้างภาระและต้นทุนของการให้ความร่วมมือกับทางการสูงขึ้นโดยต้องทำรายงาน จัดบันทึกการทำธุรกรรมทุกครั้งซึ่งมีต้นทุนของธุรกรรมต่าง ๆ เพิ่ม ไม่ว่าจะเป็นต้นทุนด้านเวลา อบรมเจ้าหน้าที่ จัดทำเอกสาร การเตรียมอุปกรณ์ในการจัดส่งข้อมูล เก็บเอกสาร เป็นต้น²³ และนอกจากนี้ บางมาตรการที่ให้อำนาจในการตรวจสอบการทำธุรกรรมมากเกินไป ย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนในลักษณะที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติและรับรองไว้

ง. การผลักรากการพิสูจน์ให้แก่ผู้ที่ถูกกล่าวอ้าง

บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีลักษณะการดำเนินการเพื่อสืบสวนหาความจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ

ประการแรก กรณีกระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งเป็นการดำเนินคดีในทางอาญาแก่บุคคลผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน ทั้งนี้ไม่ว่าบุคคลนั้นจะ โอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สิน หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิด เพื่อให้บุคคลนั้นมีต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอนการได้สิทธิ

²³ ชลธาร วิศรุตวงศ์. (2542, มกราคม - กุมภาพันธ์). "กฎหมายฟอกเงินกับสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล." วารสารสามิตสาร, 55, 68. หน้า68.

ใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ตามที่ปรากฏในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 บุคคลนั้นมีความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งในกรณีนี้เนื่องจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมิได้มีบทบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น หน้าที่นำสืบว่าจำเลยได้กระทำความผิดฐานฟอกเงินหรือไม่ จึงเป็นของฝ่ายโจทก์ คือ พนักงานอัยการซึ่งเป็นผู้กล่าวอ้างว่าจำเลยกระทำความผิดโดยการฟ้องจำเลย ซึ่งเป็นไปตามหลักทั่วไปของภาระการพิสูจน์ที่ว่า "ผู้ใดกล่าวอ้างผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบ" ตามที่ปรากฏในมาตรา 84/1²⁴ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งนำมาใช้ในคดีอาญาโดยอนุโลมโดยอาศัยมาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องพิสูจน์ในระดับปราศจากความสงสัยด้วย (proof beyond reasonable doubt)

ประการที่สอง เป็นการดำเนินคดีในเรื่องการร้องขอให้ทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตกเป็นของแผ่นดิน โดยการดำเนินคดีที่อยู่ในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาล ภายหลังจากที่เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินรวบรวมพยานหลักฐานและปรากฏว่าพยานหลักฐานดังกล่าวพอที่จะเชื่อได้ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว ทั้งนี้ ตามที่ปรากฏในมาตรา 49 วรรคหนึ่ง ซึ่งในการพิจารณาคดีของศาลเกี่ยวกับคำร้องดังกล่าว เนื่องจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้บัญญัติข้อสันนิษฐานซึ่งมีผลเป็นการผลักภาระการพิสูจน์ให้แก่ผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอน ตามที่ปรากฏในมาตรา 51 วรรคสาม ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน(ฉบับที่2)มาตรา 23 กล่าวคือ ในกรณีที่เจ้าของทรัพย์สินหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินนั้นเป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริตแล้วแต่กรณี และหากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องของพนักงานอัยการเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินที่ฟังไม่ขึ้น ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินทันที

การกำหนดข้อสันนิษฐานตามบทบัญญัติในมาตรา 51 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดังกล่าวถือเป็นข้อยกเว้นประการหนึ่งของหลักทั่วไปเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์ที่กำหนดให้ "ผู้ใดกล่าวอ้างผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบ" ซึ่งในคำ

²⁴ มาตรา 84/1 "คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกล่าวอ้างข้อเท็จจริง เพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตนให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น "

ร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินนี้ พนักงานอัยการเพียงแต่นำสืบให้เข้าเงื่อนไขที่ว่าเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ก็เพียงพอแล้วที่พนักงานอัยการจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของกฎหมายฉบับนี้ ภาระการพิสูจน์ว่าทรัพย์สินไม่ได้เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงินจะตกอยู่กับผู้ที่ถูกกล่าวหาในคดีทันที จึงถือเป็นการผลักภาระการพิสูจน์หรือหน้าที่นำสืบ (reverse the onus of proof) ให้เป็นของเจ้าของทรัพย์สินที่จะต้องนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานที่เป็นคุณกับฝ่ายรัฐดังกล่าวให้ได้ว่า ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ยังพบข้อสันนิษฐานทางกฎหมายอีกประการหนึ่งใน มาตรา 52 ที่ได้กำหนดให้ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน สามารถยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของตนก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน โดยกฎหมายได้วางข้อสันนิษฐานไว้ว่า หากผู้ที่อ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผลประโยชน์ดังกล่าวเป็น ผลประโยชน์ที่มีอยู่หรือได้มาโดยไม่สุจริต ซึ่งตกเป็นหน้าที่นำสืบของผู้รับประโยชน์หรือเป็นการผลักภาระการพิสูจน์ให้แก่ผู้รับประโยชน์ ที่จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นและเชื่อว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริต และตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะซึ่งถ้าผู้รับประโยชน์ซึ่งมีภาระการพิสูจน์ไม่อาจสืบหักล้างข้อสันนิษฐานที่เป็นคุณแก่ผู้ที่กล่าวอ้างได้ ดังนั้น ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

3.1.1.2 องค์การบังคับใช้กฎหมาย

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือ สำนักงาน ปปง. เป็นหน่วยงานจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ.2542 เดิมอยู่ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 กำหนดให้สำนักงาน ปปง. เป็นส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง แต่มีฐานะเป็นกรม อยู่ในบังคับบัญชาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ตามหมวด 21 มาตรา 46 ตั้งแต่วันที่ 3 ตุลาคม 2545 เป็นต้นไป

สำนักงาน ปปง. มีอำนาจหน้าที่ในการวางหลักเกณฑ์ (Regulator) และดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (Law Enforcement)

รวมทั้งเป็นหน่วยงานตรวจสอบวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน (Financial Intelligence Unit) ทั้งนี้ภายใต้กรอบนโยบายและการกำกับของคณะกรรมการ ปปง.

ในฐานะของหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมาย สำนักงานปปง. มีอำนาจหน้าที่ในการ ตรวจสอบและดำเนินการเกี่ยวกับธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฟอกเงิน มีบทบาทในการศึกษาเพื่อหามาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี และพิจารณาความเห็นต่อรัฐมนตรี ตลอดจนดูแลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทั้งนี้ภายใต้มติของคณะกรรมการ ปปง.

ในการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศไทย นั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีองค์กร (คณะบุคคล) และผู้ที่มีอำนาจเกี่ยวข้องซึ่งอาจแบ่งออกตามบทบาท ได้เป็น 2 ด้าน คือองค์กรในระดับบริหาร มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายมาตรการและวางหลักเกณฑ์ (Regulatory) เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้แก่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

องค์กรและผู้มีอำนาจหน้าที่ในระดับปฏิบัติการ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินนโยบายและมาตรการขององค์กรบริหาร เพื่อสามารถบังคับผลในการปฏิบัติ (Law enforcement role) ซึ่งได้แก่ คณะกรรมการธุรกรรม สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ในเบื้องต้น คณะกรรมการ ป.ป.ง. จะมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย กำกับดูแลวินิจฉัย และวางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการ และประสานงาน คณะกรรมการธุรกรรมมีภารกิจในฐานะเป็นหน่วยปฏิบัติการในการตรวจสอบธุรกรรม หรือทรัพย์สินส่วนสำนักงาน ป.ป.ง. ซึ่งมีเลขานุการ ป.ป.ง. เป็นหัวหน้าหน่วยงาน จะทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการ (Secretariat) เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการ ป.ป.ง. และคณะกรรมการธุรกรรมทำการรวบรวมพยานหลักฐาน และร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินต่อไป

ก. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

คณะกรรมการ ป.ป.ง. นั้นจัดว่ามีบทบาทหน้าที่ในระดับนโยบาย หรือเรียกว่าระดับบริหาร และข้อสำคัญอีกประการคือ ลักษณะงานนั้นเป็นงานที่มีความหลากหลาย อีกทั้งต้องอาศัยความร่วมมือประสานงานจากทั้งภาครัฐและเอกชน กฎหมายจึงได้กำหนดให้คณะกรรมการประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงยุติธรรม

อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมศุลกากร อธิบดีกรมสรรพากร อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย เลขานุการคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เลขานุการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ประธานสมาคมธนาคารไทย และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเก้าคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในทางเศรษฐศาสตร์ การเงิน การคลัง กฎหมายหรือสาขาใดสาขาหนึ่งที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาคตามลำดับเป็น กรรมการ และเลขานุการเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา 25 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 11 กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไว้ 6 ประการคือ

1. เสนอมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อคณะรัฐมนตรี
2. พิจารณาให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศ เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
3. วางระเบียบเกี่ยวกับการส่งคืนทรัพย์สินตามมาตรา 49 และมาตรา 51/1 การเก็บรักษา การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด การนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ และการประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามมาตรา 57 และการวางระเบียบเกี่ยวกับกองทุนตามมาตรา 59/1 มาตรา 59/4 มาตรา 59/5 และมาตรา 59/6
4. ส่งเสริมความร่วมมือของประชาชน เกี่ยวกับการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และวางระเบียบในการดำเนินการกับข้อมูลหรือเอกสาร เพื่อใช้เป็นพยาน หลักฐานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
5. ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
6. ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือกฎหมายอื่นหรือระเบียบอื่นใดในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ทั้งนี้การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตามมาตร 49 วรรคสาม เป็นกรณีที่เลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณา

เพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน แต่พนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวไม่สมบูรณ์จึงได้แจ้งเรื่องให้เลขาธิการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป เมื่อเลขาธิการดำเนินการแล้วได้ส่งเรื่องเพิ่มเติมไปยังพนักงานอัยการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง พนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุพอที่จะยื่นคำร้องอีก จึงได้แจ้งให้เลขาธิการทราบเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินวินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดสามสิบวัน เมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดประการใด แล้วให้พนักงานอัยการปฏิบัติตามนั้น หากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาดังกล่าวให้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 49 วรรคสามนี้ ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ข. คณะกรรมการธุรกรรม

คณะกรรมการนี้เป็นคณะกรรมการในระดับปฏิบัติการ เพื่อตรวจสอบธุรกรรมที่ได้รับรายงานและยับยั้งการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน ซึ่งมีคณะกรรมการมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

(1) องค์ประกอบของคณะกรรมการธุรกรรม

มาตรา 32 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 12 กำหนดให้มีคณะกรรมการธุรกรรม ประกอบด้วยกรรมการธุรกรรมจำนวนห้าคน ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งได้รับการเสนอชื่อจากคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และคณะกรรมการอัยการ คณะละหนึ่งคนในกรณีที่คณะกรรมการผู้มีสิทธิเสนอชื่อคณะใดไม่สามารถเสนอชื่อบุคคลในส่วนของตนเพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการธุรกรรมได้ภายในสี่สิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากสำนักงานให้เสนอชื่อให้คณะกรรมการแต่งตั้งบุคคลอื่นที่เหมาะสมเป็นกรรมการธุรกรรมแทนการเสนอชื่อจากคณะกรรมการคณะนั้น และให้กรรมการธุรกรรมที่คณะกรรมการแต่งตั้งคัดเลือกกันเองเป็นประธานกรรมการธุรกรรมคนหนึ่ง โดยให้เลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการธุรกรรมต้องเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในทางเศรษฐศาสตร์ การเงิน การคลัง กฎหมาย หรือทางใดทางหนึ่งที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงาน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(1) มีอายุไม่เกินเจ็ดสิบปี
(2) เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการแต่งตั้งระดับสิบหรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือเป็นหรือเคยเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐในตำแหน่งรองหรือเทียบเท่ารองหัวหน้าหน่วยงานรัฐวิสาหกิจหรือรองหรือเทียบเท่ารองหัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นขึ้นไป หรือเป็นหรือเคยเป็นผู้สอนวิชาในสาขาค่งกล่าวและดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งตั้งแต่รองศาสตราจารย์ขึ้นไป

(3) ไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือกรรมการ หรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง

(4) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นหรือข้าราชการการเมือง หรือกรรมการในรัฐวิสาหกิจ

(5) ไม่เป็นกรรมการในหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ

(6) ไม่เป็นกรรมการ ผู้จัดการ ที่ปรึกษา หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะคล้ายกันหรือมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือสถาบันการเงิน หรือประกอบอาชีพหรือวิชาชีพอย่างอื่นหรือประกอบกิจการใดๆ อันขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

กรรมการธุรกรรมซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปีกรรมการธุรกรรมที่พ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน และให้นำมาตรา 27 และมาตรา 28 มาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่การพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 27 (3) ให้กรรมการธุรกรรมซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อคณะกรรมการให้ออก

การแต่งตั้งผู้ปฏิบัติซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับธุรกรรมในลักษณะของคณะกรรมการ ก็เพื่อมิให้อำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับธุรกรรมต้องตกอยู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ในขณะเดียวกันก็ให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจทางการเงินที่ต้องการความวางใจได้ในการใช้อำนาจหน้าที่ด้วย ทั้งนี้ เพื่อมิให้เป็นผลเสียหายต่อการประกอบธุรกิจ

(2) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการธุรกรรม

มาตรา 34 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 13 กำหนดให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

การใช้อำนาจในการตรวจสอบรายงานหรือข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม สามารถกระทำได้เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยและมีหลักฐานเป็นที่น่าเชื่อถือได้ว่ามีกระทำความผิด และเป็นการสืบสวน แสวงหาพยานหลักฐานทั่วไปตามปกติ ซึ่งเทียบเคียงได้กับการสืบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งอาจเริ่มจากดุลพินิจของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือโดยหน่วยงานอื่นๆ ส่งข้อมูลมาให้ ส่วนข้อมูลที่ได้มาอาจใช้ประโยชน์ได้ตามความจำเป็น เช่น เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานในการดำเนินคดีอาญา หรือเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการธุรกรรมในการสั่งยับยั้งการทำธุรกรรม หรือหรือยึดอายัดทรัพย์สิน

2. สั่งยับยั้งการทำธุรกรรมตามมาตรา 35 หรือ มาตรา 36²⁵

3. ดำเนินการตามมาตรา 48²⁶

4. เสนอรายงานผลการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

5. กำกับดูแลความเป็นอิสระและเป็นกลางของสำนักงานและ
เลขานุการ

6. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ก. อำนาจหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมี
ดังต่อไปนี้

มาตรา 40 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 18 ให้จัดตั้งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เรียกโดยย่อว่า สำนักงาน ปปง. ขึ้นเป็นส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง ปฏิบัติหน้าที่เป็นอิสระและเป็นกลาง มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการ และคณะกรรมการธุรกรรม และปฏิบัติงานธุรกรรมอื่น

2. รับรายงานการทำธุรกรรมที่ส่งให้ตามหมวด 2 และแจ้งตอบการรับรายงาน รวมทั้งการรับรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมที่ได้มาโดยทางอื่น

---

²⁵⁻²⁶ กรณีจำเป็นเร่งด่วนเลขานุการ ปปง. จะสั่งยับยั้งการทำธุรกรรม (มาตรา 35) หรือสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว (มาตรา 48) แล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

3. รับหรือส่งรายงานหรือข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือกฎหมายอื่น
  4. เก็บ รวบรวม ติดตาม ตรวจสอบ ศึกษา ประมวลผลและวิเคราะห์รายงานและข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการทำธุรกรรม
  5. เก็บรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
  6. จัดให้มีโครงการที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ การให้การศึกษา และฝึกอบรมในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือช่วยเหลือ หรือสนับสนุนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้มีการจัดโครงการดังกล่าว
  7. ปฏิบัติการอื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น
- บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นเป็นกฎหมายที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และคณะกรรมการธุรกรรม หากพิจารณาถ้อยคำตามบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น ซึ่งตามบทบัญญัติ (4) ที่ว่า "... เก็บรวบรวม... ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำธุรกรรม" และ (5) ที่ว่า "เก็บรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดี..." แสดงว่าสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีอำนาจที่จะออกคำสั่งเรียกให้สถาบันการเงินส่งมอบข้อมูล หรือหลักฐานเกี่ยวกับข้อมูลรายงานเงินฝาก - ถอน และยอดคงเหลือในบัญชีต่าง ๆ ของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ก็เป็นกรณีที่ต้องด้วยตัวบทของกฎหมายดังกล่าวที่ว่า "เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำธุรกรรม" แล้ว

การที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินออกคำสั่งถึงสถาบันการเงินเพื่อให้ตรวจสอบรายงานหรือข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม จึงเป็นการรวบรวมข้อมูลหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอันเป็นการใช้อำนาจตรวจสอบเบื้องต้นตามแนวทางที่กำหนดไว้ในข้อ 1 ของกฎกระทรวงฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพราะยังไม่ปรากฏว่ามีการทำธุรกรรมใดที่มีเหตุควรเชื่อว่า อาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จึงยังไม่มีเหตุที่จะต้องเสนอเรื่องให้คณะกรรมการธุรกรรมพิจารณาสั่งการตามมาตรา 48 หรือใช้อำนาจตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ดังนั้น หากพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน อาศัยอำนาจบทบัญญัติมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ปฏิบัติการตามหน้าที่แล้ว ย่อมมีอำนาจในการออกคำสั่งเรียกให้สถาบันการเงินส่งมอบข้อมูลหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลรายการฝาก - ถอน ฯลฯ ได้ แต่จะมีอำนาจได้จะต้องได้รับมอบอำนาจหรือรับคำสั่งเป็นหนังสือจากเลขาธิการ

มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังกล่าวจึงไม่ใช่กรณีที่กฎหมายตามบทบัญญัติข้างต้นไม่ได้ให้อำนาจแก่ผู้ใดไม่ว่าจะเป็นสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เลขาธิการ หรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในอันที่จะมีคำสั่งเรียกให้สถาบันการเงินตรวจสอบและรายงานข้อมูลเอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับบัญชีหรือธุรกรรมของลูกค้าสถาบันการเงินให้แก่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เลขาธิการ หรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แต่การใช้อำนาจดังกล่าวจะต้องได้รับมอบหมายจากเลขาธิการก่อน

3.1.2 พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ.2499

ตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ.2499 ได้กำหนดให้ผู้ประกอบการค้าทองและอัญมณีต้องจดทะเบียนพาณิชย์ โดยมีกำหนดมาตรการทางกฎหมายดังต่อไปนี้

3.1.2.1 ผู้มีหน้าที่จดทะเบียนพาณิชย์

ผู้มีหน้าที่จดทะเบียนพาณิชย์ คือ บุคคลธรรมดาคนเดียว หรือหลายคน (ห้างหุ้นส่วนสามัญ) หรือนิติบุคคลรวมทั้งนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมาย ต่างประเทศที่มาตั้งสำนักงานสาขาในประเทศไทย ซึ่งประกอบกิจการอันเป็นพาณิชย์กิจตามที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด

3.1.2.2 การจดทะเบียนตั้งใหม่ มีเอกสารดังนี้

- (1) คำขอจดทะเบียน : แบบ ทพ.
- (2) หลักฐานประกอบคำขอ
  1. สำเนาบัตรประจำตัวของผู้ประกอบพาณิชย์กิจ หรือ หุ้นส่วนผู้จัดการ หรือผู้รับผิดชอบดำเนินกิจการในประเทศไทย (กรณีเป็นนิติบุคคลต่างประเทศ) ซึ่งรับรองความถูกต้องโดยเจ้าของบัตรประจำตัว
  2. หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี)
  3. กรณีเป็นนิติบุคคลต่างประเทศให้ส่งเอกสารเพิ่มเติม ดังนี้
  4. สำเนาเอกสารแสดงการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ซึ่งมีรายการเกี่ยวกับ

ชื่อ วัตถุประสงค์ ทู่น ที่ตั้งสำนักงาน รายชื่อกรรมการ และอำนาจกรรมการ

5. หนังสือแต่งตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินกิจการในประเทศ
6. ใบอนุญาตทำงานของผู้รับผิดชอบดำเนินกิจการในประเทศ (กรณีเป็นบุคคลต่างด้าว)
7. ใบอนุญาตประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว หรือหนังสือรับรองการใช้สิทธิตามสนธิสัญญา (ถ้ามี) เอกสารตามข้อ 2.4 และข้อ 2.5 หากทำขึ้นในต่างประเทศ จะต้องมีการรับรองของโนตารีพับลิกหรือบุคคลซึ่งกฎหมายของประเทศนั้น ๆ ตั้งให้เป็นผู้มีอำนาจรับรองเอกสาร พร้อมด้วยคำรับรองของเจ้าหน้าที่กงสุลหรือสถานทูตไทย

3.1.2.3 บทกำหนดโทษ

(1) ประกอบกิจการโดยไม่จดทะเบียน แสดงรายการเท็จ ไม่ยอมให้ถ้อยคำ ไม่ยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบในสำนักงานมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท กรณีไม่จดทะเบียนอันเป็นความผิดต่อเนื่อง ปรับอีกวันละไม่เกิน 100 บาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ

(2) ถ้าใบทะเบียนพาณิชย์สูญหายไม่ยื่นคำร้องขอใบรับแทน หรือไม่แสดงใบทะเบียนพาณิชย์ไว้ที่สำนักงานที่เห็นได้ง่าย ไม่จัดทำป้ายชื่อ มีความผิดปรับไม่เกิน 200 บาท และถ้าเป็นความผิดต่อเนื่อง ปรับอีกวันละไม่เกิน 20 บาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

(3) ผู้ประกอบกิจการซึ่งกระทำการฉ้อโกงประชาชน ปลอมสินค้า โดยเจตนา ทุจริต ปลอมสินค้า หรือกระทำการทุจริตอื่นใดอย่างร้ายแรงในการประกอบกิจการ จะถูกถอนใบทะเบียนพาณิชย์ เมื่อถูกสั่งถอนใบทะเบียนพาณิชย์แล้วจะประกอบกิจการต่อไปไม่ได้ เว้นแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จะสั่งให้รับจดทะเบียนพาณิชย์ใหม่

(4) ผู้ประกอบกิจการที่ถูกสั่งถอนใบทะเบียนพาณิชย์แล้ว ยังฝ่าฝืนประกอบกิจการต่อไป มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือทั้งปรับทั้งจำ

3.1.3 ประมวลรัษฎากร

ตามที่กรมสรรพากร ได้ออกประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 117) เรื่อง กำหนดลักษณะ และเงื่อนไขค่าตอบแทนที่ไม่ต้องนำมารวมคำนวณมูลค่าของฐานภาษี ตามมาตรา 79(4) แห่งประมวลรัษฎากร ลงวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นการกำหนดให้ผู้ประกอบการจดทะเบียนที่ประกอบกิจการขายทองรูปพรรณ ไม่ต้องนำมูลค่าของทองรูปพรรณที่ขายเป็นจำนวนเท่ากับราคาทองรูปพรรณที่สมาคมค้าทองคำประกาศรับซื้อคืนในวันที่ขาย

ทองรูปพรรณไปรวมคำนวณเป็นมูลค่าของฐานภาษีเพื่อเสียภาษีมูลค่าเพิ่มกรมสรรพากรจึงขอชี้แจงประกาศอธิบดีกรมสรรพากรดังกล่าวดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ผู้ประกอบการจดทะเบียนที่ประกอบกิจการขายทองรูปพรรณ ซึ่งมีใบอนุญาตค้าของเก่าตามกฎหมายว่าด้วยการค้าของเก่าไม่ต้องนำมูลค่าของทองรูปพรรณที่ขายเป็นจำนวนเท่ากับราคาทองรูปพรรณที่สมาคมค้าทองคำประกาศรับซื้อคืน ในวันที่ขายทองรูปพรรณมารวมคำนวณเป็นมูลค่าของฐานภาษีตามมาตรา 79 (4) แห่งประมวลรัษฎากร เป็นผลทำให้ผู้ประกอบการจดทะเบียนดังกล่าว จำนวนภาษีขายจากผลต่างระหว่างมูลค่าของทองรูปพรรณที่ขายซึ่งรวมค่ากำหนดและมูลค่าของทองรูปพรรณที่รับซื้อคืนตามประกาศของสมาคมค้าทองคำ ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2544 เป็นต้นไป

ข้อ 2. ทองรูปพรรณตามข้อ 1. หมายความว่า ทองคำที่ทำสำเร็จเป็นเครื่องประดับกายของชำร่วย หรือสิ่งของต่าง ๆ ที่มีไว้เพื่อโชว์ ทั้งนี้ ต้องไม่มีอัญมณีประกอบอยู่ด้วย และทองรูปพรรณตามข้อ 1 หมายความว่ารวมถึงน้ำหนักที่สามารถคำนวณราคารับซื้อคืนได้ตามส่วนของราคาทองรูปพรรณที่สมาคมค้าทองคำประกาศรับซื้อคืนด้วย

ข้อ 3. กรณีผู้ประกอบการจดทะเบียนที่ประกอบกิจการขายทองรูปพรรณซึ่งมีใบอนุญาตค้าของเก่าตามกฎหมายว่าด้วยการค้าของเก่า ได้คำนวณภาษีขายจากผลต่างระหว่างมูลค่าของทองรูปพรรณที่ขายซึ่งรวมค่ากำหนดและมูลค่าของทองรูปพรรณที่รับซื้อคืนตามประกาศของสมาคมค้าทองคำ ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2544 โดยมีได้ดำเนินการใช้เครื่องบันทึกการเก็บเงินออกใบรับ ตามมาตรา 105 แห่งประมวลรัษฎากร ภายในวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2544 ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนดตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 106) เรื่อง กำหนดลักษณะและเงื่อนไข ค่าตอบแทนที่ไม่ต้องนำมารวมคำนวณมูลค่าของฐานภาษี ตามมาตรา 79 (4) แห่งประมวลรัษฎากร ลงวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2543 ผู้ประกอบการจดทะเบียนดังกล่าวยังคงได้รับสิทธิคำนวณภาษีขายจากผลต่างระหว่างมูลค่าของทองรูปพรรณที่ขายซึ่งรวมค่ากำหนดและมูลค่าของทองรูปพรรณที่รับซื้อคืนตามประกาศของสมาคมค้าทองคำ ย้อนหลังตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2543 เป็นต้นไป

3.1.4 กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

3.1.4.1 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545

กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เป็นองค์กรกลาง รับผิดชอบงานการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดของประเทศ และให้มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) มีหน้าที่เป็นหน่วยกลาง ในการประสานการดำเนินงาน ให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการ และปฏิบัติงานธุรการอื่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมศุลกากร เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีก ไม่เกินหกคน (วาระคราวละ 2 ปี) และมีกรรมการและเลขานุการ คือ เลขานุการ ป.ป.ส. (มาตรา 5 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 4) มาตรา 4)

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (มาตรา 13) มีดังนี้

- (1) กำหนดแผนงานและมาตรการป้องกันและปราบปราม ผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด
- (2) ควบคุมการสืบสวน สอบสวน และฟ้องคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด
- (3) วางโครงการและดำเนินการตลอดจนสั่งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด
- (4) ควบคุม เร่งรัด และประสานงานการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด
- (5) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการ หรืองานแผนงานหรือโครงการของส่วนราชการ ที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด
- (6) ประสานงานและกำกับการเกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด
- (7) พิจารณาอนุมัติแต่งตั้งเจ้าพนักงานป.ป.ส.

(8) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในสถานประกอบการ และกำหนดให้สถานที่ ซึ่งใช้ในการประกอบธุรกิจใดๆเป็นสถานประกอบการที่อยู่ภายใต้บังคับของมาตรการดังกล่าว²⁷

(9) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ²⁸

(10) เสนอความเห็นเกี่ยวกับการให้ความดีความชอบหรือโยกย้ายหรือลงโทษทางวินัยต่อข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานของหน่วยงานของรัฐที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด หรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนขอให้ส่วนราชการเจ้าสังกัดเร่งรัดการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง²⁹

(11) พิจารณาและดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รวมทั้งกำกับและติดตามการใช้งบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว³⁰

(12) สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน รวมทั้งประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด³¹

3.1.4.2 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545

ภายหลังจากที่มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดพ.ศ. 2519 ซึ่งแก้ไขในปี 2534 ขึ้นบังคับใช้แล้ว แต่การปราบปรามยาเสพติดไม่ได้ผล เนื่องจากการยากที่จะนำตัวผู้บงการซึ่งอยู่เบื้องหลังหรือหัวหน้าใหญ่ขององค์กรหรือกิจการค้ายาเสพติดมาลงโทษ ดังนั้น เพื่อให้การปราบปรามมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะ จึงจำเป็นต้องตรา “พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534” ขึ้นกฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามนายทุน หรือตัวการสำคัญที่อยู่เบื้องหลังการลักลอบค้ายาเสพติด กฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับกับกรณีดังต่อไปนี้ คือ

²⁷⁻²⁸ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 มาตรา 3

²⁹ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545 มาตรา 7

³⁰⁻³¹ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545 มาตรา 7

1. ใช้กับข้อหาผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือ
สมคบสนับสนุน ช่วยเหลือหรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าว

2. ต้องเป็นกรณียาเสพติดที่ระบุในกฎกระทรวง คือ เฮโรอีน, มอร์ฟิน, ฝิ่น,
โคคาอิน, อาเซติก, แอนไฮโดรด์, อาเซติลคลอไรด์, เอทิลดีนไดอะเซเตต, กัญชา, วัตถุออกฤทธิ์กลุ่ม
แอมเฟตามีน, แอลเอสดี และ อีเฟดรีน

กฎหมายฉบับนี้กำหนดมาตรการพิเศษเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการ
ปราบปราม 3 ประการ

(1) มาตรการสมคบ

กำหนดให้บุคคลที่ตกลงกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับ
ยาเสพติดในเรื่องของการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายและครอบครองเพื่อจำหน่าย มีความผิดฐาน
สมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แม้ยังไม่มีกระทำความผิดตามที่ได้ตกลงกันก็เป็น
ความผิดสำเร็จตามกฎหมายแล้ว เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถจับกุมตัวผู้สั่งการหรือผู้อยู่
เบื้องหลังการกระทำความผิดลงโทษได้ แต่การจับกุมหรือแจ้งข้อหานี้จะต้องได้รับอนุมัติจาก
เลขาธิการ ป.ป.ส. ก่อน

(2) มาตรการริบทรัพย์สิน แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

(ก) การริบทรัพย์สินของกลางในคดียาเสพติด

การริบทรัพย์สินกรณีนี้เป็นมาตรการเสริมการริบทรัพย์สินตามกฎหมาย
อาญา ซึ่งมีขอบเขตจำกัดในเรื่องของทรัพย์สินที่ศาลจะสั่งริบ กฎหมายฉบับนี้จึงได้ขยายความหมาย
ของทรัพย์สินที่ศาลจะสั่งริบให้กว้างออกไป เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เกี่ยวกับ
ทรัพย์สินที่เข้าไปพัวพันกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งมีปริมาณมากและ
สลับซับซ้อนกว่า ทรัพย์สินที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมประเภทอื่นๆ และในกฎหมายฉบับนี้
ยังเปลี่ยนแปลงปลายทางของทรัพย์สินที่ถูกศาลสั่งให้ริบ ซึ่งปกติจะตกเป็นของแผ่นดินให้ตกเป็น
ของ "กองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด" ซึ่งเป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติของ
กฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำทรัพย์สินที่ได้จากการริบ ไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา
ยาเสพติดต่อไป ลักษณะวิธีการริบตามพระราชบัญญัตินี้เป็นวิธีการซึ่งเริ่มสืบสวนจากแหล่งที่มา
ของความผิดไปสู่ตัวทรัพย์สิน กล่าวคือ ต้องมีการตั้งหาว่ากระทำความผิดก่อน แล้วเห็นว่าทรัพย์สิน
เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดจึงมีการตรวจสอบทรัพย์สินนั้นต่อไปและริบทรัพย์สิน

ทรัพย์สินที่ริบกรณีนี้เป็นทรัพย์สินที่เอื้ออำนวยในการกระทำความผิด
เท่านั้น คือ

1. ทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
2. ทรัพย์สินที่ใช้เป็นอุปกรณ์ที่ได้รับผลในการกระทำความผิด

เกี่ยวกับยาเสพติด

3. ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดที่สำคัญก็คือ การริบทรัพย์สินของกลาง กรณีนี้ กำหนดให้ริบทรัพย์สินทั้งสิ้น แม้จำเลย ในคดีนั้นไม่ถูกลงโทษ ตามคำพิพากษาก็ตาม แต่การที่ศาลจะสั่งริบทรัพย์สินได้ก็จะต้องพิจารณาพยานหลักฐานของโจทก์และเจ้าของทรัพย์สินตามกระบวนการดังนี้

ก. โจทก์มีหน้าที่นำสืบให้ปรากฏหลักฐานที่ฟังได้ว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้กระทำความผิด หรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ที่ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ข. เจ้าของทรัพย์สินจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า ตนไม่มีโอกาสทราบหรือมีเหตุผลอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิด และจะมีการนำทรัพย์สินของตนไปใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ที่ได้รับผล ในการกระทำความผิดแล้วแต่กรณี

ค. ถ้าเจ้าของทรัพย์สินพิสูจน์ไม่ได้ หรือไม่มีผู้ใดร้องขอเข้ามาในคดี ก็ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้นได้

(ข) การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึง เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับมา เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มา โดยการใช้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวซื้อ หรือกระทำไม่ว่าด้วยประการใดๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนสภาพกี่ครั้ง และไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่น หรือปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตามกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มีคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน" ประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยตำแหน่ง

คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน มีอำนาจหน้าที่สำคัญ ในการวินิจฉัยความเกี่ยวเนื่องของทรัพย์สิน กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดทั้งมีอำนาจในการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด โดยคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือศาลมีคำพิพากษา

1. ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินของผู้ต้องหาเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดยาเสพติดให้คณะกรรมการสั่งตรวจสอบทรัพย์สินของผู้นั้น เช่น

เมื่อผู้ค้ายาเสพติดถูกจับกุมในคดียาเสพติด และคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน เห็นว่าผู้ต้องหา นั้นมีพฤติกรรมการค้ายาเสพติดมานานและมีทรัพย์สินที่สงสัยว่าได้มาจากการค้ายาเสพติด ก็จะมีคำสั่ง ให้ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหา สำหรับกรณีเร่งด่วน เลขานุการ ป.ป.ส.มีอำนาจเช่นเดียวกับคณะกรรมการฯ และหากพบว่าบุคคลอื่นมีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหา คณะกรรมการหรือเลขานุการ ป.ป.ส. ก็มีอำนาจสั่งให้ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาด้วย

2. ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ถ้าผู้ถูกตรวจสอบไม่สามารถแสดงให้เห็นว่าทรัพย์สินนั้น ไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดยาเสพติดหรือรับโอนมาโดยสุจริต และมีค่าตอบแทน คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะมีคำสั่งยึดอายัด ทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดอายัด หรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องคดีที่ต่องานนั้น

3. ในการตรวจสอบทรัพย์สินหากมีเหตุอันควรเชื่อว่า อาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีมีเหตุอันควรสงสัยหรือจำเป็นอย่างยิ่ง ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่ง ยึด หรืออายัด ทรัพย์สินไว้เป็นการชั่วคราว จนกว่าจะมีการวินิจฉัยว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ ไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดยาเสพติดหรือไม่ ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่า เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะยื่นคำร้องขอผ่อนผันเพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มี ประกัน

4. ทรัพย์สินที่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการตรวจสอบที่จะยึดหรืออายัด ได้แก่

(1) ทรัพย์สินที่เปลี่ยนแปลงสภาพไป สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์ รวมทั้งดอกผลจากทรัพย์สินนั้น

(2) หนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา

(3) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ของผู้ต้องหา ที่ได้รับ ขาย จำหน่าย โอนหรือยักย้ายไปเสีย ในระหว่างระยะเวลาสิบปีก่อนมีคำสั่งยึด หรืออายัดและภายหลังนั้น เว้นแต่ผู้รับ โอนหรือผู้รับประโยชน์จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการว่าโอน หรือการกระทำนั้นได้กระทำไปโดยสุจริต และเสียค่าตอบแทน

นอกจากนี้ การลงโทษทางริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดนั้นเป็นการลงโทษทางเศรษฐกิจแก่ผู้กระทำความผิด เนื่องจากทรัพย์สินดังกล่าวนี้เป็นทรัพย์สินที่ได้มา หรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หากไม่มีมาตรการการริบทรัพย์สินกับผู้กระทำความผิดแล้ว ผู้กระทำความผิดอาจนำเงินดังกล่าวนี้มาใช้ในการกระทำความผิดต่อไปอีก ทำให้ การกระทำผิดคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง บางครั้งผู้กระทำความผิดอาจไม่ได้กระทำความผิดโดยตัวเอง

โดยตรงแต่อาจอยู่เบื้องหลังในลักษณะนายทุน จึงอาจไม่ถูกดำเนินคดีเนื่องจากขาดพยานหลักฐานที่จะยืนยันการกระทำความผิด ดังนั้น จึงต้องมีมาตรการการริบทรัพย์เข้ามาเสริมเพื่อให้การปราบปรามเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นการถอนรากถอนโคนอย่างสิ้นเชิงของขบวนการค้ายาเสพติดซึ่งมีวิธีการดังนี้

1. การริบทรัพย์ที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ ซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้ให้ริบเสียทั้งสิ้น กล่าวคือ ทรัพย์สินต่างๆ ที่ผู้กระทำความผิดได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พนักงานอัยการจะขอให้ศาลริบตามกฎหมาย เมื่อศาลพิพากษาให้ริบแล้ว ทรัพย์สินดังกล่าวจะตกเป็นของแผ่นดิน

2. พนักงานอัยการจะร้องขอให้ศาลริบ เมื่อศาลพิพากษาให้ริบแล้ว ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

3. เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการใช้เงิน หรือทรัพย์สินที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไปซื้อ หรือกระทำให้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม และไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่น หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตาม เช่นเงินที่ได้มาจากการจำหน่ายยาเสพติดให้โทษ แล้วมีการนำไปซื้อเป็นทรัพย์สินอย่างอื่น อาทิเช่น ทองรูปพรรณ อัญมณี งานศิลปกรรม ที่ดิน บ้าน รถยนต์ หรือมีการซื้อแล้วโอนเป็นชื่อบุคคลอื่น หากคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินทำการตรวจสอบแล้วมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดไว้แล้ว พนักงานอัยการจะร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้นได้ เมื่อศาลสั่งริบแล้ว ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

4. เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิด หรือจากการสนับสนุน หรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานเกี่ยวกับยาเสพติด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด รวมทั้งเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่ายทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด เงินหรือทรัพย์สินที่อัยการขอให้ศาลริบ หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลริบทรัพย์สิน เว้นแต่บุคคลที่อ้างเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องก่อนคดีถึงที่สุด และแสดงให้เห็นว่า บุคคลนั้นเป็นเจ้าของแท้จริงและทรัพย์นั้นไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิด หรือบุคคลนั้นเป็นผู้รับ โอนหรือผู้รับประโยชน์ และได้ทรัพย์สินมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสถาน

(3) การกำหนดให้การกระทำความคิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดสากล
(มาตรา 5)

3.1.5 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542

เป็นกฎหมายพิเศษที่ตราขึ้นเพื่อแก้ปัญหาทุจริตคอร์ปชั่น โดยเฉพาะ เนื่องจากปัญหา การทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ปัญหาคอร์ปชั่นเป็นปัญหาสำคัญที่ประเทศไทย ประสบอยู่เป็นอย่างมาก จึงต้องกำหนดมาตรการเพื่อยับยั้งไม่ให้ข้าราชการทำการทุจริตอันจะ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนและประเทศชาติ

ประเทศไทยประสบปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการจนได้มีการตรา พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 และ มีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2530 โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและ ประพฤติมิชอบในวงราชการ(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530 สาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้ นอกจาก กำหนดให้อำนาจแก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวง ราชการเพื่อทำการสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งเสนอมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการของ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่อคณะรัฐมนตรีแล้ว กฎหมายยังได้กำหนดมาตรการในการดำเนินการกับ ทรัพย์สินเช่นเดียวกับมาตรการของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด

ในปี พ.ศ. 2542 ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและ ประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมในปีพ.ศ. 2530 โดยมีมาตรา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ขึ้นใช้ บังคับแทน ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. ลักษณะการทุจริตต่อหน้าที่ หมายความว่า การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่าง ใดในตำแหน่งหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่า มีตำแหน่ง ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เพื่อแสวงหา ประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

2. กรณีผู้เสียหายยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายวญผิดปกติ หรือกระทำความผิด ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติ ได้สวนข้อเท็จจริง

3. หากคณะกรรมการป.ป.ช. มีมติว่าผู้ถูกกล่าวหา ร่ำรวยผิดปกติให้ดำเนินการขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

3.2 มาตรการทางกฎหมายในการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมตามกฎหมายของต่างประเทศ

3.2.1 สหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาถือได้ว่าเป็นต้นกำเนิดของแนวคิดในเรื่องการให้มีความหมายที่เกี่ยวกับการฟอกเงินขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก³² อันเนื่องมาจากการฟอกเงินเป็นปัญหาที่ร้ายแรงในสหรัฐอเมริกา ต้นตอของเงินส่วนใหญ่มาจากเงินที่ได้จากอาชญากรรมยาเสพติด ซึ่งในแต่ละปีมีมูลค่ามหาศาล เนื่องจากสหรัฐอเมริกาถือเป็นตลาดยาเสพติดที่ใหญ่มากนั่นเอง สหรัฐอเมริกาจึงได้ทำการต่อสู้กับปัญหาการฟอกเงินทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างแข็งขัน ได้พัฒนาแผนการมาตรการ และยุทธวิธีในการป้องกันและตรวจสอบการฟอกเงิน เพื่อมิให้ธนาคารและสถาบันการเงิน รวมทั้งธุรกิจต่าง ๆ ตกเป็นเครื่องมือของอาชญากรรมนักฟอกเงิน มีการดำเนินการอย่างจริงจังเกี่ยวกับคดีการฟอกเงินและการละเมิดข้อบังคับในการรายงานธุรกรรมที่กฎหมายกำหนด ทั้งในด้านการตรวจสอบ ชีตหรืออายัดเงินหรือริบทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบ³³

3.2.1.1 ความเป็นมาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน

การฟอกเงินเป็นปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจปัญหาหนึ่งที่ทวีความรุนแรงอย่างยิ่ง ในประเทศสหรัฐอเมริกา การนำเงินที่ได้จากการกระทำความผิด เช่น การค้ายาเสพติด การค้าประเวณี บ่อนการพนัน กรรโชกทรัพย์ การรับของโจร เป็นต้น นำมาฟอกจนสะอาด โดยผ่านรูปแบบและขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การนำเงินที่ได้มาลงทุนในธุรกิจที่ถูกกฎหมาย นำเงินไปซื้อขายแลกเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินที่ถูกกฎหมาย หรือนำเงินฝากเข้าบัญชีธนาคาร เป็นต้น เป็นวิธีการฟอกเงินของเหล่าอาชญากร อันยากต่อการที่กฎหมายที่มีอยู่ในขณะนั้นจะสามารถติดตามและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ เพื่อให้เท่าทันต่อการประกอบอาชญากรรมที่ผิดกฎหมายเหล่านี้ รัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกาจึงได้เริ่มบัญญัติกฎหมายขึ้นมาหลายฉบับเพื่อต่อต้านการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน

³² สุทธิชัย จิตรวาณิช. (2538, ตุลาคม-ธันวาคม). "กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา." *ดุลพາห*, 42. หน้า 151-152.

³³ นิกิร เกรีกุล. (2543). *การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทฤษฎี กฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ*. หน้า 36.

กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา มีหลายฉบับ ซึ่งแต่ละฉบับมีวัตถุประสงค์และวิธีการบังคับใช้ที่ประสานสอดคล้องกัน³⁴ โดยกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสหรัฐอเมริกา ประกอบด้วยกฎหมายหลัก 3 ฉบับ คือ Federal Crimes and Criminal Procedure, พระราชบัญญัติความลับทางธนาคาร ค.ศ. 1970 (the Bank Secrecy Act of 1970 - the BSA)³⁵ และ พระราชบัญญัติควบคุมการฟอกเงิน ค.ศ. 1986 (the Money Laundering Control Act 1986 - the MLCA) โดยพระราชบัญญัติแต่ละฉบับนั้นได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายต่างๆ ขึ้นมารองรับในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจากนักอาชญากรฟอกเงินหลายมาตรการ

Federal Crimes and Criminal Procedure เป็นหลักกฎหมายเบื้องต้นในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการกระทำหรือพยายามกระทำความผิด ในลักษณะสนับสนุนหรือช่วยเหลือในการกระทำความผิด ปกปิดหรือซ่อนเร้นในการกระทำความผิด หลีกเลียงไม่รายงานการโอนเงิน ตลอดจนการกระทำหรือพยายามนำเข้าหรือนำออกไปซึ่งตราสารหรือเอกสารทางการเงิน (Monetary Instrument)³⁶ โดยผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะได้รับโทษทั้งในทางอาญาและทางแพ่ง³⁷

ต่อมาในปี พ.ศ. 2513 หรือ ค.ศ. 1970 รัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับการรายงาน ในเรื่องการหมุนเวียนของเงินตราและการโอนเงินตราไปยังต่างประเทศขึ้น ทั้งนี้ อันเนื่องมาจากรัฐบาลสหรัฐมีความกังวลอย่างมากในการใช้บัญชีธนาคารลับของชาวอเมริกันเพื่อประโยชน์ในการทำผิดกฎหมาย การกำหนดให้มีพระราชบัญญัติความลับทางธนาคาร ค.ศ. 1970 จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถตรวจสอบและสืบสวนผู้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา กฎหมายภาษีอากร และกฎหมายอื่น ๆ ได้ ประกอบกับการที่ประเทศต่าง ๆ ได้มีกฎหมายเกี่ยวกับความลับทางธนาคาร (Bank Secrecy) ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการป้องกันและสืบสวนการฟอกเงินของสหรัฐ เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลสหรัฐไม่ได้รับความร่วมมือจากธนาคารต่างประเทศอันเนื่องมาจากกฎหมายความลับทางธนาคารของประเทศดังกล่าวไม่อนุญาตให้เปิดเผย

³⁴ สุรพล ไตรเวทย์. (2543). ความผิดมูลฐานตาม พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. หน้า 36.

³⁵ Chris Howard, (2003, 10 December). "Comparative Analysis : The United States."

Butterworth Money Laundering Law . (Anthony Rowe Ltd. : London) p. 6/2353.

³⁶ ตราสารหรือเอกสารทางการเงิน (Money Instrument) เช่น เงินตราของทุกประเทศ เช็คเดินทาง เช็คธนาคาร ตั๋วเงิน และตั๋วสัญญาใช้เงิน เป็นต้น

³⁷ การรับโทษในทางแพ่ง คือ ต้องรับผิดไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สินนั้น หรือไม่เกิน 10,000 เหรียญ

ความลับทางธนาคาร เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงได้เสนอร่างกฎหมายเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ. 1969 ได้ผ่านความเห็นชอบจากสภาองเกรสในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1970 และจากวุฒิสภาในเดือนกันยายน ค.ศ. 1970 และได้มีการประกาศใช้เป็นกฎหมายเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม ค.ศ. 1970 พระราชบัญญัติความลับทางธนาคาร ค.ศ. 1970 (the BSA) เป็นพระราชบัญญัติที่มีวัตถุประสงค์ให้ธนาคาร รวมทั้งสถาบันการเงินต่าง ๆ มีหน้าที่รายงานธุรกรรมที่เกิดขึ้นในและต่างประเทศให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐได้ทราบ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงแหล่งที่มา ปริมาณเงินและการเคลื่อนไหวของกระแสเงินตราของสหรัฐอเมริกา ซึ่งส่งภายในประเทศ และออกนอกประเทศ

นอกจากนี้ ในปี 1994 สภาองเกรสของสหรัฐอเมริกาได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการปราบปรามการฟอกเงิน ค.ศ. 1994 (the Money Laundering Suppression Act of 1994 - MLSA) ขึ้นใช้บังคับซึ่งมีลักษณะเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติความลับทางธนาคาร ค.ศ. 1970 (The Bank Secrecy Act of 1970 - the BSA) ฉบับล่าสุด โดยก่อนหน้านั้นได้มีการแก้ไข BSA ในปี 1988 และปี 1992" ขึ้นใช้บังคับด้วย

การประกาศใช้พระราชบัญญัติการปราบปรามการฟอกเงิน ค.ศ. 1994 (the MLSA) นั้น สาระสำคัญที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติความลับทางธนาคาร ค.ศ. 1970 (the BSA) แบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ 1) ปรับเปลี่ยนการรายงานการทำธุรกรรมเงินสด (Currency Transaction Report) 2) การพิจารณาอย่างละเอียดเกี่ยวกับธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการโอนเงิน และ 3) ความพยายามในการปรับเปลี่ยน โครงสร้างที่สำคัญโดยการขยายบทลงโทษทางแพ่ง และเพิ่มโทษทางอาญาสำหรับการกระทำบางประการ

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติความลับทางธนาคาร ค.ศ. 1970 (the BSA) ก็ยังไม่เท่าทันต่อการประกอบอาชญากรรมทางการเงินของเหล่าอาชญากรได้ เนื่องจากแม้จะติดตามร่องรอยทางบัญชีของผู้กระทำความผิดได้ แต่ก็ไม่สามารถยึดหรืออายัดเงินจำนวนดังกล่าวได้ ประกอบกับ the BSA นี้ไม่ได้กำหนดความผิดของการฟอกเงินไว้ ไม่ว่าจะเป็นความผิดในทางแพ่งหรือทางอาญาก็ตาม จากช่องโหว่ของกฎหมายดังกล่าว รัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกาจึงได้พิจารณาและประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมการฟอกเงิน ค.ศ. 1986 (the Money Laundering Control Act 1986-the MLCA) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมาย Anti - Drug Act of 1986 โดยปรากฏอยู่ในส่วน H ของตอน 1 ของกฎหมายดังกล่าว ประกาศใช้เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม ค.ศ. 1986 ในสมัยของประธานาธิบดี เรแกน โดย the MLCA นี้มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้เป็นกฎหมายกำหนดความผิดมูลฐานเพื่อควบคุมการฟอกเงิน ซึ่งได้กำหนดห้ามการเกี่ยวข้องในการฟอกเงินในลักษณะกว้าง ๆ

ของการโอนเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม³⁸ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้จะใช้บังคับกับบุคคลทั่วไปและสถาบันการเงินด้วย the MLCA นี้ได้มีการกำหนดความผิดมูลฐานไว้เป็นจำนวนมาก และเป็นความผิดมูลฐานที่มีพื้นฐานมาจากอาชญากรรมทางการเงินหรือเป็นความผิดที่รัฐเห็นว่าเป็นภัยหรือคุกคามทางการเงิน โดยผู้กระทำจะมีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ก็ต่อเมื่อผู้กระทำนั้นมีเจตนาที่จะสนับสนุนการกระทำที่มีขอบข่ายกฎหมายหรือรู้ว่าการ โอนเงินนั้น ได้กระทำไปโดยมีเจตนาที่จะปกปิดแหล่งที่มาหรือเจ้าของเงินหรือควบคุมเงินหรือหลบเลี่ยงการรายงานการโอนเงินด้วย³⁹

3.2.1.2 มาตรการทางกฎหมาย

กฎหมายเกี่ยวกับความผิดในการฟอกเงิน ได้แก่ Money Laundering Control Act of 1986 (MCLA) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ The Anti-Drug Abuse Act of 1986 ทำให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการฟอกเงินต้องเป็นการกระทำที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

1. กระทำโดยเจตนาเพื่อช่วยเหลือ (Assisting) ในการฟอกเงินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรม หรือ
2. เจตนากระทำความผิด ซึ่งรวมถึงการจงใจละเลยไม่กระทำการ (Willfully Blind)เกี่ยวกับธุรกรรมที่มีมูลค่าเกินกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐ ซึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่ได้มาจากอาชญากรรม หรือ
3. เจตนาหลบเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ (Structuring) ในการรายงานการทำธุรกรรมความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน MCLA แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ
  - การฟอกเงินที่เกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงิน (Financial Transaction) คือ ความผิดในการพยายามทำธุรกรรมโดยใช้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐานที่ระบุ หรือที่เรียกว่า Specified Unlawful Activity ซึ่งปัจจุบันมีประมาณ 200 ฐานความผิด
  - การผ่านข้ามแดนสหรัฐอเมริกาโดยไม่แจ้งรายการตราสารการเงิน เป็นความผิดในการพยายามเคลื่อนย้ายเงินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐานข้ามเขตแดนสหรัฐอเมริกา
  - การฟอกเงินโดยปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่เพื่อหลอกลวงนักฟอกเงินหรือที่เรียกว่า Sting Operation ซึ่งคล้ายคลึงกับการฟอกเงินที่เกี่ยวกับธุรกรรมตามประเภทแรก แต่มีข้อ

³⁸ ชัยนันท์ แสงปุตตะ. (2541). กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดมูลฐาน. หน้า 40.

³⁹ Chris Howard. Loc.cit.

แตกต่างคือ เงินหรือทรัพย์สินไม่จำเป็นต้องมาจากความผิดมูลฐานจริงๆ แต่เป็นเงินหรือทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ใช้ล่อนักฟอกเงิน โดยแสดงให้เห็นและผู้กระทำเชื่อว่าจะทำธุรกรรมได้มาจากการกระทำ ความผิดมูลฐาน

กฎหมายฉบับนี้ได้ผ่านการพิจารณาของวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรของสหรัฐอเมริกาที่มีชื่อว่า "the Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism (USA PATRIOT ACT) Act of 2001" หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า Anti-Terrorist Financial Act H.R.2975 เป็นกฎหมายปราบปรามแหล่งเงินทุนขององค์กรก่อการร้ายข้ามชาติ ซึ่งได้ประกาศใช้หลังจากเหตุการณ์ก่อการร้ายที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2001 ที่ผ่านมา กฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มอำนาจเจ้าหน้าที่ให้กระทำได้ทั้งในและนอกประเทศ โดยมีมาตรการพิเศษ เช่น การดักฟังทางโทรศัพท์ การตรวจสอบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ กำหนดฐานความผิดเฉพาะเรื่องการก่อการร้ายข้ามชาติ และอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ รวมทั้งให้อำนาจเจ้าพนักงานในการดำเนินคดีกับผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอีกด้วย นอกจากนี้ กฎหมายฉบับนี้ยังได้เพิ่มอำนาจให้แก่เจ้าหน้าที่ของกระทรวงการคลัง เพื่อดำเนินการในส่วนของเงินได้ขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่ผ่านทางสถาบันทางการเงิน เช่น การให้อำนาจเจ้าหน้าที่กระทรวงการคลัง ในการบังคับให้บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ Broker หรือ Dealer รายงานการทำธุรกรรมทางการเงินที่น่าสงสัย หรือการป้องกันไม่ให้สถาบันการเงินในสหรัฐทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินนอกระบบ⁴⁰

จุดมุ่งหมายของกฎหมาย Patriot Act ฉบับนี้ ได้แก่

- (1) อนุญาตให้ติดตั้งเครื่องดักฟัง (Pen Register) บนเครือข่ายโทรศัพท์ หรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องสงสัย ในขณะที่มีติดต่อสื่อสารกันอยู่
- (2) อนุญาตให้ศาลทั่วประเทศออกหมายอนุญาตให้มีการดักฟัง และการเข้าตรวจสอบแหล่งเก็บรวบรวมที่ได้จากการติดต่อสื่อสารนั้น เช่น การบันทึกเสียงการติดต่อทางโทรศัพท์หรือการตรวจสอบ email ที่บันทึกไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น
- (3) ให้ถือว่าพยานหลักฐานที่ได้จากการบันทึกการสนทนาทางโทรศัพท์ที่มีคุณสมบัติเทียบเท่ากับเพิ่มข้อมูลที่ได้จากการบันทึก email
- (4) ห้ามเจ้าหน้าที่เข้าไปดักฟังการติดต่อสื่อสารของบุคคลผ่านเครือข่ายการสื่อสารใด ๆ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าของหรือผู้ควบคุมเครือข่ายนั้นเสียก่อน
- (5) ให้เพิ่มการก่อการร้ายข้ามชาติและอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ให้เป็นความผิดภายใต้ Title III ด้วย

⁴⁰ วีรพงษ์ บุญโยธาส, สุพัตรา แผนวิชิต และจิรวุฒิ ลิปิพันธ์. เล่มเดิม. หน้า 12.

(6) ให้มีมาตรการคุ้มครองพยานบุคคลที่อำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติตาม Title III ด้วย

(7) สร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงานระหว่างเจ้าหน้าที่ในประเทศและหน่วยงานสืบสวนสอบสวนของต่างประเทศ

(8) ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ผู้เสียหายอาจฟ้องร้องเจ้าหน้าที่จากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้

(9) ให้ดำเนินคดีกับผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้ หรือการทำงานของหน่วยงานของต่างประเทศเพื่อประโยชน์ตามกฎหมายนี้

นอกจากกฎหมาย Patriot Act จะเพิ่มอำนาจของเจ้าหน้าที่ในการใช้มาตรการดักฟังการกระทำความผิดแล้ว ยังเป็นหลักประกันที่คุ้มครองการทำงานของเจ้าหน้าที่ในการใช้มาตรการนี้ อันได้แก่

(1) ในหมายของศาล จะไม่มีการระบุถึงประเภทของเครื่องมือที่ใช้และสถานที่ที่จะใช้ในการดักฟัง เพื่อป้องกันมิให้มีการขัดขวางการทำงานของเจ้าหน้าที่

(2) เพิ่มจำนวนผู้ที่พิพากษาที่นั่งพิจารณาในการออกหมายให้ดักฟังการกระทำความผิดตามกฎหมาย FISA (Foreign Intelligence Surveillance Act) จาก 7 นาย เป็น 11 นาย

(3) เมื่อมีเหตุอันจำเป็นยิ่ง ให้เจ้าหน้าที่สามารถรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานสืบสวนสอบสวนในต่างประเทศได้

(4) มาตรการนี้ใช้ได้กับการดักฟังแบบ Pen Register, Trap & Trace สำหรับ email เช่นเดียวกับการดักฟังทางโทรศัพท์ตามปกติ

(5) เจ้าหน้าที่สามารถเข้าถึงข้อมูลของหน่วยธุรกิจหรือหน่วยงานที่อาจเป็นทางผ่านของอาชญากรหรือทรัพย์สินของอาชญากรได้ เช่น โรงแรม ร้านอาหารบริการเช่ารถยนต์ หรือร้านบริการรับฝากของมีค่า เป็นต้น

(6) รัฐมีอำนาจเข้ามาเป็นผู้แทนในคดี กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐถูกฟ้องขอให้ใช้มาตรการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของประชาชน

กฎหมาย Patriot Act ได้เพิ่มอำนาจของเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการคลัง (Department of Treasury) ในการตรวจสอบธุรกรรมทางการเงินในสถาบันการเงินทุกแห่งว่ามีความเกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายมากน้อยเพียงใด โดยได้เสริมอำนาจใช้มาตรการที่มีอยู่ในเรื่องดังต่อไปนี้⁴¹

⁴¹ มาตรา 326 แห่ง USA Patriot Act 2001

(1) อำนาจในการบังคับให้บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ Broker หรือ Dealer รายงานการทำธุรกรรมทางการเงินที่น่าสงสัยในสถาบันของตน

(2) บังคับให้ธุรกิจใด ๆ ที่มีการทำธุรกรรมทางการเงินมากกว่า USD 10,000 ขึ้นไป ต้องทำรายงานธุรกรรมทางการเงิน SAR

(3) ป้องกันมิให้สถาบันการเงินในสหรัฐฯ ทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินนอกระบบ หรือ Shell Bank

(4) ป้องกันมิให้สถาบันการเงินให้บริการทางการเงินอื่นๆ นอกจากบริการตามปกติของสถาบันการเงิน ในอันที่จะอำนวยความสะดวกในการปกปิดการทำธุรกรรมทางการเงินที่น่าสงสัย

(5) ให้สถาบันการเงินมีการจดยางานข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าใหม่ของสถาบันการเงิน พร้อมทั้งให้มีมาตรการกั้นกรองผู้ที่จะมาเป็นลูกค้าใหม่ของสถาบันการเงินด้วย

(6) ให้มีการประสานความร่วมมือในเรื่องข้อมูลระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายกับสถาบันการเงิน ในเรื่องรูปแบบการทำธุรกรรมที่น่าสงสัยว่าจะเป็นการฟอกเงิน และข้อมูลในเรื่องแหล่งเงินทุนสนับสนุนการก่อการร้ายข้ามชาติ

นอกจากนี้ กฎหมาย Patriot Act ได้เพิ่มฐานความผิดให้การกระทำความผิดฐานฟอกเงิน รวมถึงการกระทำความผิดดังต่อไปนี้ด้วย ได้แก่

(1) การฟอกเงินในสหรัฐฯ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชญากรรมนอกประเทศและการวางแผนเพื่อประกอบอาชญากรรมทางการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา

(2) การฟอกเงินผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Cyber Money Laundering) หรือเพื่อการสนับสนุนองค์กรก่อการร้ายข้ามชาติ

(3) การเพิ่มโทษสำหรับความผิดฐานเคลื่อนย้ายเงินตราออกนอกประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาต

(4) ให้ศาลสูงมีอำนาจพิจารณาเปรียบเทียบปรับผู้ที่เคลื่อนย้ายเงินออกนอกประเทศมากกว่า USD 300,000 และไม่รายงานต่อหน่วยงานของศุลกากร

(5) ให้อำนาจเจ้าหน้าที่สหรัฐฯ ในการดำเนินคดีการถือโงงบัตรเครดิตต่าง ๆ ของสหรัฐฯ ที่เกิดขึ้นนอกประเทศ

(6) ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการดำเนินคดีสถานที่ที่มีการวางแผนและเตรียมการกระทำความผิดฟอกเงินได้

ในส่วนของมาตรการบังคับเอาภัยสิทธิ์จากการกระทำความผิด บทบัญญัติในกฎหมาย Patriot Act ได้ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการพิจารณาความอาญาหลายประการ

เพื่อที่จะให้เจ้าหน้าที่เข้าถึงทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องหรือสนับสนุนการวางแผนการก่อการร้ายข้ามชาติ ทั้งในและนอกประเทศ และให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการบังคับเอาทรัพย์สินที่ได้ใช้ หรือได้จากการก่อการร้ายข้ามชาติ ไม่ว่าจะเป็นการก่อการร้ายในประเทศหรือนอกประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของการใช้มาตรการตรงส่วนนี้ ได้แก่ บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญสหรัฐฯ ในส่วนที่เกี่ยวกับหลัก Due Process, Double Jeopardy และ ex. post facto clause หลักที่ว่ามีได้แก่

(1) ให้เพิ่มอำนาจเจ้าหน้าที่ของสหรัฐฯ ในการติดตามตัวบุคคลและทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายข้ามชาติ ที่ถูกลักลอบนำออกนอกประเทศ หรือใช้หลัก Long Arm Jurisdiction

(2) ให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจบังคับเอาทรัพย์สินที่อยู่ในสหรัฐฯ ที่อาจมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามกฎหมายของต่างประเทศ

(3) ให้เจ้าหน้าที่ของสหรัฐฯ มีอำนาจจัดการกับทรัพย์สินตามคำสั่งบังคับเอาทรัพย์สินของศาลต่างประเทศ

(4) ให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปอายัดเงินในบัญชีของสถาบันการเงินในสหรัฐฯ ตามคำร้องขอของสถาบันการเงินในต่างประเทศให้บังคับเอาเงินดังกล่าว

(5) ให้สถาบันการเงินปฏิเสธที่จะทำธุรกรรมทางการเงินกับหน่วยธุรกิจที่ปรากฏว่ามีผู้ไม่มีตัวตนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ

กฎหมาย Patriot Act ได้กำหนดฐานความผิดในการก่อการร้ายระหว่างประเทศ และการฟอกเงินที่ได้จากการก่อการร้ายระหว่างประเทศที่เพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนอาชญากรรม โศปกรรม การให้ที่พักพิงแก่ผู้ก่อการร้าย หรือการกระทำฟอกเงินที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ก่อการร้าย ไม่ว่าจะเป็นการเปิดธุรกิจบังหน้าหรือการค้าขายเพื่อหาเงินเพื่อไปสนับสนุนการก่อการร้าย หรือการเรียกรับเงินผ่านองค์กรการกุศลต่าง ๆ ฯลฯ และกฎหมายฉบับนี้ยังได้กำหนดบทลงโทษใหม่ ๆ และเพิ่มโทษอย่างไม่จำกัด (Alternative Maximum Penalty) สำหรับการก่อการร้ายข้ามชาติ ไม่ว่าจะเป็นอย่างขั้นตอนของการสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy) การลักลอบขนเงินที่ผิดกฎหมาย อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการฉ้อโกงประชาชนในรูปแบบของการตั้งองค์กรการกุศล จึงถือได้ว่าเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ออกมารองรับการปราบปรามแหล่งเงินทุนสนับสนุนขององค์กรก่อการร้าย โดยการควบคุมการเคลื่อนย้ายเงินทุนขององค์กรก่อการร้ายข้ามชาติโดยเฉพาะ⁴²

⁴² จีรวุฒิ ลิปิพันธุ์. (2545). มาตรการป้องกันและปราบปรามเงินนอกระบบ: ศึกษากรณีการใช้ โทยกวัน. หน้า 103-107.

นอกจากกฎหมายทั้งสองฉบับข้างต้นแล้ว กระทรวงการคลังของสหรัฐอเมริกา ยังได้ใช้มาตรการอัยคทรัพย์สินที่อยู่ในสหรัฐอเมริกาของบุคคลหรือองค์กรที่อยู่ในรายชื่อของกลุ่มผู้ก่อการร้ายหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย เช่น ผู้สนับสนุนหรือรัฐที่ให้การสนับสนุนการก่อการร้าย ซึ่งในแต่ละปีนั้นได้ทำการอัยคทรัพย์สินได้จำนวนมาก

นอกจากนี้ กฎหมายดังกล่าวยังมีมาตรการที่สำคัญ ได้แก่

ประการแรก ตามระเบียบว่าด้วยการปราบปรามการฟอกเงินและเครือข่ายการเงินของขบวนการก่อการร้าย กำหนดให้บริษัทที่ให้บริการทางการเงินจะต้องฝึกอบรมพนักงานในการติดตามวิธีการฟอกเงิน ต้องมีกระบวนการในการตรวจสอบความเสี่ยง และโอกาสของการกระทำผิด และต้องมีการจ้างบริษัทตรวจสอบบัญชีที่เป็นอิสระ ซึ่งบริษัทที่ให้บริการทางการเงิน ได้แก่

- (1) กองทุนรวม (Mutual Fund)
- (2) บริษัทที่ให้บริการด้านบัตรเครดิต
- (3) บริษัทที่ให้บริการด้านการโอนเงินและแคชเชียร์เช็ค
- (4) บริษัทนายหน้าและตัวแทนค้าหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนกับ Security and

Exchange Commission และ

(5) ผู้ค้าตราสารล่วงหน้าที่จดทะเบียนกับ Commodity Future Trading Commission ต้องปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวภายใน 90 วัน

ประการที่สอง กระทรวงการคลังสหรัฐฯ กำลังพิจารณาที่จะขยายการบังคับใช้ระเบียบดังกล่าวให้ครอบคลุมธุรกิจประเภทอื่นๆ ที่มีแนวโน้มว่าจะเป็นช่องทางในการฟอกเงินและเส้นทางการเงินของขบวนการก่อการร้าย เช่น การค้าอัญมณี การค้าของเก่า บริษัทตัวแทนท่องเที่ยว การค้ายานยนต์ อากาศยานและเรือ เป็นต้น ทั้งนี้ ในอนาคตอันใกล้จะมีการออกระเบียบบังคับบริษัทประกันภัย และกองทุนประกันความเสี่ยง (Hedge Fund) ด้วย

ประการที่สาม สหรัฐฯ จะเสนอรายงานสามเรื่องต่อรัฐสภา ประกอบด้วย รายงานการวิเคราะห์วิธีการที่ชาวอเมริกันต้องรายงาน เกี่ยวกับผลประโยชน์จากบัญชีเงินในต่างประเทศ รายงานการแก้ไขอุปสรรคของธนาคารในการตรวจสอบสถานะบุคคลต่างชาติที่ประสงค์จะเปิดบัญชีเงินฝากในสหรัฐฯ และรายงานการดำเนินการของ International Revenue Service (IRS) ในการปราบปรามการฟอกเงิน

ประการที่สี่ กำหนดให้ร้านค้าเครื่องประดับประเภทอัญมณี และทองคำต้องรายงานการทำธุรกรรมที่มีมูลค่า 50,000 ดอลลาร์

ประการที่ห้า การกำหนดให้มีการรายงานเกี่ยวกับการซื้อขายงานศิลปกรรมซึ่งมีมูลค่าตั้งแต่ 2 หมื่นดอลลาร์ขึ้นไปต้องรายงานธุรกรรมดังกล่าวด้วย

อย่างไรก็ตาม การธุรกรรมเกี่ยวกับงานศิลปกรรมนั้น ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการจัดเก็บงานศิลปกรรมให้กับผู้สร้างสรรค์ที่เรียกว่า "ศิลปินสิทธิ์"(droit de suite) อยู่แล้วอย่างไรก็ตาม ในมลรัฐ California เพียงมลรัฐเดียวได้ยอมรับหลักศิลปินสิทธิ์โดยได้ตรา California Resale Royalties Act ซึ่งได้ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1977

สาระสำคัญของกฎหมายดังกล่าว ก็คือ การให้ค่าส่วนแบ่งจากการขายงานจิตรศิลป์ (Fine Art) ใช้บังคับกับบุคคลที่มีภูมิลำเนาใน California เท่านั้น โดยกำหนดให้เก็บค่าส่วนแบ่งจากการขายงานสร้างสรรค์เป็นจำนวน 5 เปอร์เซ็นต์ ในกรณีที่มีการขายเป็นจำนวนเงินตั้งแต่ 1000 ดอลลาร์ ขึ้นไป⁴³

อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับดังกล่าว จะไม่ใช่บังคับในกรณีที่มีการซื้อขายเป็นจำนวนน้อยกว่า 1000 ดอลลาร์ หรือในกรณีที่มีการซื้อขายได้กระทำภายหลังผู้สร้างสรรค์ได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว 20 ปี

เป็นที่น่าสังเกตว่า The California Act ได้ถูกวิจารณ์เป็นอย่างมาก เป็นการให้อภิสิทธิ์แก่ศิลปินกลุ่ม และการใช้บังคับกฎหมายมีช่องว่างหลายกรณีด้วยกัน กล่าวคือ หากผู้ซื้อได้สมยอมโดยตกลงกับผู้ขายในราคาที่ต่ำกว่า 1000 ดอลลาร์ หรือหากการซื้อขายได้กระทำนอกมลรัฐ California

อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับดังกล่าว จะไม่ใช่บังคับในกรณีที่มีการซื้อขายงานเป็นจำนวนน้อยกว่า 1000 ดอลลาร์ หรือในกรณีที่มีการซื้อขายได้กระทำภายหลังผู้สร้างสรรค์ได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว 20 ปี

3.2.1.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาการฟอกเงินอยู่ 3 หน่วยงาน คือ Fin CEN (Financial Crime Enforcement Network), Asset Forfeiture and Money Laundering "Section (AFMLS) และ The Office of Financial Enforcement โดยมีหน่วยงานกลางซึ่งรับผิดชอบโดยตรง คือ Fin CEN

Fin CEN เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงการคลัง ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 1960 ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความรู้ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น พนักงานสอบสวนคดีอาญา ผู้สอบบัญชี บุคลากรระดับผู้บริหารจากสรรพากร

⁴³ Price. (1996). "Government Policy and Economic Security for Artists : The Case of the Droite de suite." 77 *Yale L.J.* p. 1333.

ศุลกากร ตำรวจลับสหรัฐ รวมทั้งตัวแทนจากเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายจากรัฐบาลกลาง และสำนักงานที่ทำหน้าที่ดูแลกิจการของธนาคาร ปัจจุบัน (ค.ศ. 2006) Fin CEN มีบุคลากรที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ประมาณ 300 คน โดยจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูล,ผู้บริหารจัดการองค์กร และผู้ชำนาญการในการออกระเบียบแบบแผน ผู้ชำนาญการด้านเทคโนโลยีและเจ้าหน้าที่จากส่วนกลาง

ภาระหน้าที่หลักของ Fin CEN จะเป็นหน่วยงานของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ทำหน้าที่รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินของประชาชนและผู้ต้องสงสัย ซึ่งได้ข้อมูลจากหลายหน่วยงาน เช่น จากเจ้าหน้าที่ปราบปรามของรัฐบาลกลาง หน่วยงานด้านกฎระเบียบ รัฐบาลท้องถิ่นและรัฐบาลของรัฐต่าง ๆ ในสหรัฐตลอดจนข้อมูลจากภาคเอกชน โดยจะนำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์โดยผ่านเครื่องมือเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการบ่งชี้และรายงานเกี่ยวกับเป้าหมายสำคัญทางอาชญากรรม วิธีการ รูปแบบ แนวโน้มของอาชญากรรม ซึ่งจะสามารถนำไปสู่การบ่งชี้การกระทำผิดทางการเงินได้

ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ของ Fin CEN นี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา การฟ้องคดี และการดำเนินการริบทรัพย์สินในคดีอาญาต่าง ๆ รวมทั้งความผิดฐานฟอกเงิน และผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลของ Fin CEN ในส่วนที่พบว่าเป็นธุรกรรมที่ผิดกฎหมาย ข้อมูลดังกล่าวจะถูกส่งไปยังหน่วยงานปราบปรามที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการสืบสวน สอบสวน จับกุม และยึดทรัพย์สินต่อไป

นอกจากนี้ Fin CEN ยังเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำ แก่หน่วยปราบปราม ทั้งในระดับท้องถิ่นระดับภูมิภาค ระดับรัฐ และระดับรัฐบาลกลางในเรื่องการข่าวและข้อมูลทางการเงินอีกด้วย

หน่วยงานที่ทำหน้าที่นำข้อมูลจากการวิเคราะห์ของ Fin CEN มาใช้ในการสืบสวนสอบสวนต่อ คือ Asset Forfeiture and Money Laundering Section (AFMLS) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สองที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นแผนกหนึ่งในสังกัด Criminal Division ของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจตาม Money Laundering Control Act ทำหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับการริบทรัพย์สินทั้งในทางแพ่งและทางอาญา⁴⁴

หน่วยงานสุดท้าย คือ The Office of Financial Enforcement เป็นหน่วยงานที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นตาม Bank Secrecy Act (BSA) 1970 สังกัดอยู่ในกระทรวงการคลัง ทำหน้าที่ปฏิบัติให้เป็นไปตาม BSA ออกกฎหรือระเบียบเพื่อปฏิบัติตาม BSA และเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่

---

⁴⁴ Criminal Division, Department of Justice, " Asset Forfeiture and Money Laundering Section (AFMLS) ," <<http://www.usdoj.gov/criminal/afmls.html>>,3 February 2006.

ในการจัดเก็บข้อมูลทางการเงินที่ได้รับจากการรายงานการทำธุรกรรมของสถาบันการเงินและหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนทำหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดตาม BSA ด้วย

3.2.2 ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอยู่หลายฉบับ และอังกฤษเองได้จัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาทำหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยเฉพาะในหัวข้อนี้จะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ประการ คือ ความเป็นมาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน และหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.2.1 ความเป็นมาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน

ประเทศอังกฤษโดยเฉพาะกรุงลอนดอนถือเป็นศูนย์กลางทางการเงินของโลก ซึ่งรองรับการให้บริการให้บริการตลาดทุกขนาดและความซับซ้อนทั้งภายในอังกฤษเองและต่างประเทศทั่วโลกภูมิภาคร้อยละ 40 ของกิจกรรมการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศทั่วโลกเกิดขึ้นที่มหานครแห่งนี้ อังกฤษจึงมีบทบาทสำคัญในการต่อสู้กับการฟอกเงิน

อังกฤษได้พัฒนากฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการฟอกเงิน โดยครอบคลุมถึงอาชญากรรมหลัก 3 ประการ คือ ยาเสพติด การก่อการร้าย และอาชญากรรมอื่น ๆ โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอยู่หลายฉบับในการตอบโต้กับภัยคุกคามจากอาชญากรรมฟอกเงิน อังกฤษมีโครงสร้างทางกฎหมายประกอบด้วย 3 ระดับ คือ

(1) กฎหมายหลักที่บัญญัติโดยรัฐสภา (Primary Legislation : Principal Acts of Parliament) กฎหมายหลักเหล่านี้ยังไม่มีกรรวบรวมเพื่อทำเป็นฉบับเดียว หากแต่มีการแยกออกเป็นกลุ่มตามความผิดมูลฐานทั้งสามมูลฐาน ซึ่งในตอนแรกมุ่งเน้นไปในการดำเนินการกับผู้ลักลอบค้ายาเสพติด (Drug Trafficking) ต่อมามุ่งไปที่กลุ่มผู้ก่อการร้าย (Terrorism) และในปัจจุบันขอบเขตของกฎหมายได้ขยายไปถึงการฟอกเงินที่ได้มาจากอาชญากรรมโดยทั่วไป (General Crime) โดยบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการฟอกเงินอันเป็นกฎหมายหลักที่บัญญัติโดยรัฐสภาได้แก่

(1.1) Drug Trafficking Offences Act 1986 (DTOA)

(1.2) Criminal Justice (Scotland) Act 1987 (CJSA)

(1.3) Criminal Justice Act 1988 (CJA88)

(1.4) Prevention of Terrorism (Temporary Provisions) Act 1989 (POTA)

(1.5) Criminal Justice (International Co-operation) Act 1990 (CJICA)

(1.6) Criminal Justice (International Co-operation) Act 1990 (CJICA)

(1.7) Northern Ireland (Emergency Provisions) Act 1991 (NIEPA)

(1.8) Criminal Justice Act 1993 (CJA93)

(2) กฎหมายลำดับรอง : ระเบียบว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ค.ศ. 1993 (Secondary Legislation : Money Laundering Regulations 1993) เป็นระเบียบที่ได้แก่ การจัดให้มีระบบควบคุม (Control Systems), การบ่งชี้ และการตรวจพิสูจน์ตัวตนของลูกค้า (Identification and verification), การตรวจสอบธุรกรรม (Transaction examination), การเก็บรักษาข้อมูล (Record keeping), การรายงาน (Reporting) และการให้ความรู้และฝึกอบรม (Education and training) การฝ่าฝืนระเบียบนี้โดยไม่จัดตั้งระบบต่อต้านการฟอกเงินถือเป็นความผิดทางอาญา

(3) แนวทางของหน่วยงานวางกฎเกณฑ์และสมาคมการค้า (Guidance of Regulatory Authorities and Trade Associations) เป็นแนวทางปฏิบัติที่ใช้สำหรับการตีความระเบียบว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ค.ศ. 1993 เพื่อให้เกิดความสะดวกในทางปฏิบัติแต่ไม่มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย

(4) ประเทศอังกฤษได้มีการตรากฎหมาย The Anti-Terrorism ,Crime and Security Act 2001 และ Proceeds of Crime act 2002 อันเป็นผลมาจากการที่ต้องตรากฎหมายเพื่ออนุวัติให้เป็นไปตาม Directives2001/97

โดยกำหนดให้ธุรกิจต่อไปนี้ ต้องเป็นธุรกิจที่ต้องเฝ้าระวัง กล่าวคือ

(4.1) นายหน้าอสังหาริมทรัพย์

(4.2) การค้าวัตถุโบราณ

(4.3) ธุรกิจประมวลอสังหาริมทรัพย์

(4.4) ธุรกิจค้างานศิลปกรรม

(4.5) ธุรกิจค้าทองคำและอัญมณี

(4.6) ธุรกิจคาสีโน เป็นต้น

โดยต้องรายงานธุรกรรมที่มีค่าตั้งแต่ 15,000 ยูโร

3.2.2.2 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ประเทศอังกฤษมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คือ National Criminal Intelligence Service (NCIS) โดยอธิบดีของ NCIS จะอยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงมหาดไทย การพิจารณาจัดตั้ง NCIS นี้ ดำเนินการ โดยกระทรวงมหาดไทยของอังกฤษในปี 1990 และได้เริ่มปฏิบัติงานเมื่อวันที่ 1 เมษายน 1992 โดยมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ Spring Gardens กรุงลอนดอน และมีสำนักงานภูมิภาคอีก 5 แห่ง ตั้งอยู่ที่ลอนดอน บริสตอล เบอร์มิงแฮม แมนเชสเตอร์ และเวคฟิลด์ ต่อมาในปี ค.ศ. 2004 รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยของอังกฤษได้

ประกาศให้ NCIS เข้าไปเป็นหน่วยงานหนึ่งภายใต้สังกัดหน่วยปราบปรามอาชญากรรมร้ายแรง (The new Serious Organized Crime Agency - SOCA) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นใหม่โดยจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ในปี ค.ศ. 2006⁴⁵

ทั้งนี้ ในส่วนของการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองคำ อัญมณี และภาพวาด ศิลปกรรมที่มีราคาแพงที่ได้ซื้อเป็นเงินสดที่มีราคาตั้งแต่ 15,000 ยูโรขึ้นไป ร้านค้าทองคำ อัญมณี หรือจำหน่ายศิลปมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมนั้น

โดยได้กำหนดหน้าที่สถาบันการเงิน ร้านค้าต่างๆ ไว้ดังนี้

(1) จัดให้มีระบบควบคุม ได้แก่ การควบคุมดูแลให้มีกระบวนการควบคุม ภายในและการติดต่อสื่อสารตามสมควรเพื่อป้องกันการฟอกเงิน

(2) การบ่งชี้และการตรวจพิสูจน์ตัวตนของลูกค้า ได้แก่ การสามารถระบุตัวตนของลูกค้าและผู้ซึ่งลูกค้าทำธุรกรรมด้วยได้

(3) การเก็บรักษาข้อมูล ได้แก่ การเก็บรักษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบ่งชี้ตัวตนของลูกค้าและข้อมูลเกี่ยวกับธุรกรรมของลูกค้า โดยต้องเก็บรักษาไว้ 5 ปี

(4) การรายงาน ได้แก่ การรายงานภายในเกี่ยวกับการบ่งชี้ตัวตนของลูกค้าและความรู้หรือความสงสัยว่ามีการฟอกเงินต่อพนักงานดูแลให้เป็นไปตามกฎหมาย

โดยหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุมการฟอกเงินในภาพรวมของอังกฤษ ได้แก่ National Drugs Intelligence Unit (NDIU)

3.2.3 ประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียได้จัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คือ กฎหมาย Anti-Money Laundering and Counter - Terrorism Financing Act 2006 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในปี 2007 โดยมีหน่วยงาน Austrac ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำธุรกรรมต่างๆ ซึ่งโดยมากที่อาชญากรมักจะฟอกเงิน โดยวิธีการดังต่อไปนี้

- (1) การซื้อที่ดินหรืออาคารโดยปกปิดอำพรางชื่อ
- (2) ปกปิดตัวตนที่แท้จริงของผู้ฝากเงิน
- (4) ส่งเงินทุน(การลักลอบ) ออกไปนอกประเทศ
- (4) การแสดงรายได้เท็จ(รวมทั้งการสร้างหนี้เท็จ)

⁴⁵ National Criminal Intelligence Service. (n.d.). <webmaster@ncis.x.gsi.gov.au>, "What is NCIS."

(5) การนำเงินที่ได้จากอาชญากรรมเข้าไปรวมผสมผสานกับเงินที่ได้จากธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมาย

(6) การซื้อทองคำ อัญมณีรวมถึงงานศิลปกรรมที่มีราคาแพง โดยในกฎหมาย Anti-Money Laundering and Counter - Terrorism Financing Act 2006 ได้นิยามโลหะที่มีค่า (precious metal) หมายถึง

1. ทอง
2. เงิน
3. แพลตตินัม
4. พาราเดียม
5. อิริเดียม
6. ออสเมียม
7. โรเดียม
8. โลหะหรือหินที่มีค่าตามที่กฎหมายกำหนด

AUSTRAC เป็นหน่วยงานสำคัญที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและจัดทำผลการวิเคราะห์ข้อมูลการโอนเงินสดของผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเงินสด เช่น การรายงานการโอนเงินที่ต้องสงสัย (Suspect Transaction) การรายงานการโอนเงินสดรายสำคัญ (Significant Cash Transaction) เป็นต้น การตรวจสอบคำสั่งการโอนเงินระหว่างประเทศ (International Funds Transfer Instruction - IFTI) ซึ่งเป็นคำสั่งการโอนเงินเข้าสู่หรือออกนอกประเทศออสเตรเลียโดยทางไฟฟ้าหรือทางโทรเลข อำนาจหน้าที่ประการหลังนี้เป็นอำนาจของ AUSTRAC ที่ขยายเพิ่มขึ้นจากอำนาจของ FTRA แต่เดิมนั้นเอง นอกจากนี้ การกำหนดให้ภาคการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจการเงิน มีหน้าที่รายงานธุรกรรมไปยัง AUSTRAC ทำให้ AUSTRAC ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานบริการให้ความช่วยเหลือสำหรับหน่วยงานปราบปรามต่าง ๆ ซึ่งทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนองค์กรอาชญากรรม เช่น สำนักงานภาษีอากร เป็นต้น และนอกจากนี้ ยังทำหน้าที่ในการดูแลการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาองค์กรอาชญากรรม ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับด้วย

3.2.3.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการรายงานการทำธุรกรรมและสิทธิในทรัพย์สินของประชาชน

มาตรการต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศออสเตรเลียนั้นมีหลายมาตรการที่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งได้แก่ มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการรายงานการทำธุรกรรม , มาตรการในการติดตาม

และรับทราบข่าวสารทอาุปกรณ์สื่อสาร , มาตรการในการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมที่ต้องสงสัย , มาตรการที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในร่างกายของประชาชน และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในเคหสถาน โดยจะได้นำเสนอดังต่อไปนี้

(1) มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการรายงานการทำธุรกรรม

การรายงานการทำธุรกรรมที่กำหนดให้ธนาคาร สถาบันการเงิน และผู้ที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมนั้นเป็นไปตาม การกำหนดให้ต้องมีการรายงานการทำธุรกรรมทางการเงินถือเป็นมาตรการทางกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนประการหนึ่ง โดย FTRA ได้กำหนดรูปแบบที่มีการรายงานการทำธุรกรรมออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. รายงานการโอนเงินที่ต้องสงสัย (Suspect Transaction Reports) การรายงานนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1990 โดย AUSTRAC ได้พิจารณากำหนดแนวทางเกี่ยวกับลักษณะของการ โอนเงินที่ต้องสงสัยเพื่อเป็นแนวทางให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจเงินสดที่ต้องรายงานต่อ AUSTRAC ทันทีเมื่อมีข้อสงสัยว่าบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือหลายคนอาจเกี่ยวข้องในการกระทำซึ่งฝ่าฝืนกฎหมายหรือหลีกเลี่ยงภาษี

2. รายงานการโอนเงินสดรายสำคัญ (Significant Cash Transaction Report) การรายงานนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1990 ซึ่งผู้ประกอบการต้องรายงานต่อ AUSTRAC เมื่อได้มีการโอนเงินสดตั้งแต่ 10,000 เหรียญออสเตรเลียขึ้นไป หรือเป็นจำนวนเท่ากัน ในเงินตราสกุลอื่น

3. รายงานการโอนเงินตราระหว่างประเทศ (International Currency Transfer Reports) การรายงานนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1990 โดยกำหนดให้ผู้ที่นำเงินสดหรือส่งเงินสดจำนวนตั้งแต่ 5,000 เหรียญออสเตรเลียขึ้นไป เข้าหรือออกจากออสเตรเลีย ต้องรายงานต่อสำนักงานศุลกากรของออสเตรเลีย รวมทั้งกรณีที่ได้มีการส่งเงินทางไปรษณีย์ไม่ว่าจะเข้าหรือออกจากออสเตรเลีย บุคคลดังกล่าวต้องรายงานโดยตรงต่อ AUSTRAC ด้วย

4. คำสั่งโอนเงินระหว่างประเทศ (International Funds Transfer Instructions) เป็นการรายงานการโอนเงินระหว่างประเทศทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือทางโทรเลขเข้าหรือออกจากออสเตรเลีย ซึ่งผู้ประกอบการทางการเงินต้องรายงานต่อ AUSTRAC โดย AUSTRAC ได้พัฒนาชุดซอฟต์แวร์ ซึ่งเรียกว่าระบบการส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Data Delivery System EDDS) ซึ่งสามารถช่วยการส่งข้อมูลการโอนเงินระหว่างประเทศจากผู้ประกอบการทางการเงินไปยัง AUSTRAC เพื่อนำเข้าระบบข้อมูลทางคอมพิวเตอร์

สำหรับโทษของผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมการเงินแต่ไม่ได้รายงานธุรกรรมทางการเงินตามที่ FTRA กำหนดนั้น จะต้องถูกปรับตั้งแต่ 50,000 เหรียญออสเตรเลีย สำหรับนิติบุคคล ถูกปรับตั้งแต่ 10,000 เหรียญออสเตรเลียหรือจำคุก 5 ปี สำหรับบุคคลธรรมดา

นอกจาก AUSTRAC จะทำหน้าที่ตรวจสอบทางรายงาน ดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีหน้าที่ที่จะยับยั้งธุรกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นที่น่าสงสัย พร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางการจัดเก็บข้อมูลและแหล่งข่าวสาร เพื่อรายงานไปยังหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และร้องขอความช่วยเหลือมายังสำนักงานบริหารข้อมูล นอกจากนี้ยังสามารถเข้าถึงระบบการเงินหรือการไหลของเงินก่อนเข้าสู่ระบบการเงินได้อีกด้วย⁴⁶

จะเห็นได้ว่ามาตรการการรายงานการทำธุรกรรมดังกล่าวมีลักษณะที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนดังเช่นมาตรการรายงานการทำธุรกรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือเป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพของประชาชน โดยที่ข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการฝากเงิน ถอนเงิน โอนเงินทั้งในและต่างประเทศ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะผ่านทางไปรษณีย์โทรเลข หรือทางอิเล็กทรอนิกส์ ย่อมถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล และย่อมเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและประกอบกิจการต่าง ๆ ที่ย่อมมีการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านสถาบันการเงินเป็นประจำทุกวันอยู่แล้ว การที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการรายงานการทำธุรกรรมดังกล่าว จึงมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนประการหนึ่ง

(2) มาตรการในการติดตาม และรับทราบข่าวสารทางอุปกรณ์สื่อสารมาตรการที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ เป็นไปตามพระราชบัญญัติการโทรคมนาคม ค.ศ. 1996 (Telecommunications Act 1996) เป็นกฎหมายที่ให้บุคคลสามารถประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับโทรคมนาคมได้ และให้กิจการโทรคมนาคมสามารถแข่งขันกันในตลาดได้อย่างเสรี นอกจากนี้กฎหมายดังกล่าวยังเพิ่มอำนาจในการติดตามและรับทราบข่าวสารทางอุปกรณ์สื่อสาร เช่น การดักฟังทางโทรศัพท์ ซึ่งแต่เดิมนั้นเจ้าหน้าที่ขอหมายเลขศาลเพื่อดักฟังโทรศัพท์ได้ โดยเฉพาะคดีที่สำคัญ เช่น ฆาตกรรม ลักพาตัว ยาเสพติด⁴⁷ แต่ต่อมาได้กำหนดให้หน่วยงานที่จำเป็นต้องติดตามและดักฟังการสื่อสารสามารถขออนุญาตในการปฏิบัติหน้าที่ได้

⁴⁶ สุทธิชัย จิตรวาณิช. (2538, ตุลาคม-ธันวาคม). "กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา." *จุลพาห.* 42. หน้า 152-153.

⁴⁷ วาทิน คำทรงศรี. (2539). *การฟอกเงิน.* หน้า 157.

จะเห็นได้ว่ามาตรการในการติดตามและรับทราบข่าวสารทางอุปกรณ์สื่อสารดังกล่าวนี้ มีลักษณะที่เป็นกฎหมายสนับสนุนในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเพื่อตรวจสอบ และทราบข้อมูลที่เป็นต่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เพราะโดยปกติแล้วประชาชนย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย การที่รัฐจะเข้าตรวจ กัก หรือ การเปิดเผยการสื่อสารที่บุคคลมีถึงกันเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารนั้นย่อมจะกระทำมิได้ เพราะถือเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนประการหนึ่ง เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นของกฎหมายที่ให้อำนาจกระทำได้

(3) มาตรการในการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมที่ต้องสงสัย

มาตรการที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมที่ต้องสงสัยนี้ปรากฏอยู่ใน Proceeds of Crime Act 2002 ซึ่งประเทศออสเตรเลียได้ผ่านกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนี้ในปี ค.ศ. 1987 ทำให้เป็นประเทศแรกในเอเชียที่มีกฎหมายยึด อาศัย และริบทรัพย์สินประกาศใช้และทำให้การกระทำความผิดฐานฟอกเงินเป็นความผิดอาญาต่อรัฐบาลกลาง⁴⁸ กฎหมายนี้กำหนดด้วยว่าสถาบันการเงินจะต้องรักษาร่องรอยทางการเงิน (Financial Transaction document) เอาไว้โดยการเก็บรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้เป็นเวลาอย่างน้อย 7 ปี

มาตรการดังกล่าวปรากฏอยู่ในมาตรา 73 ที่ให้อำนาจตำรวจในการร้องขอต่อศาลสูงแห่งรัฐเพื่อให้มีคำสั่งโดยตรงต่อสถาบันการเงินในการส่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมที่ต้องสงสัยต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมาย หากฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าวมีโทษปรับ 100,000 เหรียญออสเตรเลีย

จะเห็นได้ว่ามาตรการในการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมที่ต้องสงสัยนี้เป็นมาตรการที่สนับสนุนการสืบสวนและการข่าวที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐในการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมที่ต้องสงสัย โดยปกติแล้วข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมของประชาชนนั้นถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ประชาชนไม่จำเป็นต้องเปิดเผย การที่รัฐต้องการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมของประชาชนนี้ จึงถือเป็นการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ที่มีลักษณะเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน อย่างหนึ่ง

(4) มาตรการที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในร่างกายของประชาชน

มาตรการที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่เกี่ยวกับสิทธิในร่างกายนี้ ปรากฏอยู่ใน Financial Transaction Report Act 1988 - FTR Act มาตรา 33 A ที่ให้

⁴⁸ Fletcher N. Baldwin, Jr. and Robert J. Munro. (1993). Money Laundering Asset Forfeiture and International Financial Crimes. (Oceana Publications, Inc) p.3.

อำนาจตำรวจและเจ้าหน้าที่ศุลกากรอย่างเด็ดขาด ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นอำนาจในการสอบถามหรือแสวงหาบุคคลที่เข้ามาหรือออกนอกประเทศออสเตรเลียและมีอำนาจในการจับบุคคลโดยไม่ต้องมีหมายจับก็ได้

(5) มาตรการที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในเคหสถาน

มาตรการนี้เป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพในเคหสถานของประชาชนที่มีสิทธิครอบครองทรัพย์สินของตนโดยปกติสุข ซึ่งปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางอาญา ค.ศ. 2002 (Proceeds of Crime Act 2002 - the PCA) ที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถขอหมายค้นจากศาลได้หรือให้ขอหมายค้นจากศาลโดยทางโทรศัพท์ก็ได้ในกรณีที่มีเหตุเร่งด่วน หากเจ้าหน้าที่ตำรวจเชื่อว่าผู้ใดมีทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดไว้ในครอบครอง

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่ามาตรการที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเข้าไปในเคหสถานของประชาชนเพื่อดำเนินการตรวจค้นนั้นเป็นมาตรการที่มีลักษณะเป็นการกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพในเคหสถานของประชาชนอย่างหนึ่ง เพราะประชาชนผู้ทรงสิทธิและเสรีภาพย่อมจะได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าตรวจค้นในเคหสถานของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถจะกระทำได้ เว้นแต่อาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้อำนาจ

3.2.4 ประเทศอิตาลี

ประเทศอิตาลีเป็นประเทศซึ่งเป็นสมาชิกของประชาคมยุโรปซึ่งต้องตรากฎหมายเพื่ออนุวัติให้เป็นไปตาม Directives 2001/97 ได้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินซึ่งประเทศอิตาลีได้มีการตรากฎหมายฉบับที่ 56 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2004 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

(1) การกำหนดให้กิจกรรมการฟอกเงินเป็นความผิดอาญา ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา โดยได้กำหนดความผิดอาญาสำหรับการเจตนาเปลี่ยนสภาพและโอนเงินและทรัพย์สินที่ได้มาจากอาชญากรรมประเภทปล้นทรัพย์ ทรัพย์ โจรกรรม อาชญากรรมที่มีความรุนแรงรวมถึง การปิดบังอำพราง และทรัพย์สินที่ได้มาจากอาชญากรรมร้ายแรงอื่นๆ ได้แก่ การก่อการร้าย การค้าอาวุธ การพนัน การค้าประเวณี เป็นต้น

(2) กำหนดให้ผู้ประกอบการในธุรกิจดังต่อไปนี้เป็นธุรกิจที่ต้องเฝ้าระวังในการฟอกเงิน

(2.1) ธุรกิจการเก็บหนี้

(2.2) ธุรกิจรักษาความปลอดภัยในการขนส่งเงินสด หลักทรัพย์ รวมทั้งสินทรัพย์
ที่มีค่าอื่น

(2.3) นายหน้าอสังหาริมทรัพย์

(2.4) การค้าวัตถุโบราณ

(2.5) ธุรกิจประมวลอสังหาริมทรัพย์

(2.6) ธุรกิจงานศิลปกรรม

(2.7) ธุรกิจค้าทองคำและอัญมณี

(2.8) ธุรกิจคาสีโน เป็นต้น

(3) กฎหมายที่เกี่ยวกับการยึดเงินและทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด
ยาเสพติด ได้แก่ Law No.646 ในปี 1982 และได้มีการแก้ไขต่อมาให้ครอบคลุมถึงการทำธุรกรรม
เกี่ยวกับทองคำและอัญมณีรวมไปถึงงานศิลปกรรมอันมีค่าที่มีมูลค่าตั้งแต่ 15,000 ยูโรขึ้นไปซึ่ง
เป็นเงินสด โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรายงานการทำธุรกรรมให้สำนักงานปราบการฟอก
เงินทราบ

นอกจากนี้ โดยที่ประเทศอิตาลีเป็นแหล่งผลิตงานศิลปกรรมของโลกแห่งหนึ่ง
นอกเหนือไปจากประเทศฝรั่งเศส ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงที่ว่าผู้สร้างสรรค์งานมักจะได้รับ
ค่าตอบแทนน้อยมากจากการขายงานสร้างสรรค์ในครั้งแรก ดังนั้น จึงเป็นการยุติธรรมที่เขาจะ
ได้รับส่วนแบ่งหากมีการขายงานต่อไป

กฎหมายลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1941 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับศิลปะสิทธิไว้ในมาตรา
144 โดยกำหนดให้ผู้สร้างสรรค์งานภาพเขียน ภาพวาด ภาพพิมพ์ และประติมากรรมมีสิทธิที่จะ
ได้รับส่วนแบ่ง 2-10 % จากการขายงานสร้างสรรค์ของตน

ทั้งนี้ ศิลปะที่ย่อมตกทอดเป็นมรดกแก่ทายาท หากผู้สร้างสรรค์ถึงแก่กรรมลง
ในการเรียกเก็บค่าตอบแทนจากการขายงานมีหน่วยงานของรัฐได้แก่ UPLAS เป็นผู้รับผิดชอบ
ดำเนินการแต่เนื่องจากการดำเนินงานโดยหน่วยราชการจึงไม่มีประสิทธิภาพในการทำงาน

(4) การแสดงตน

การแสดงตนใช้ตามกฎหมายกำหนดให้ใช้บัตรประจำตัวประชาชน แต่ในกรณีที่
เป็นนิติบุคคลจะต้องแสดงตนโดยกรรมการผู้มีอำนาจลงนาม นอกจากนี้ ในการแสดงตนดังกล่าว
ในการทำธุรกรรมจะต้องแสดงตัวตนต่อหน้าในการทำธุรกรรม ยกเว้นในกรณี

(4.1) ลูกค้าได้เคยมาติดต่อทำธุรกรรมแล้ว

(4.2) ข้อมูลส่วนบุคคลได้ปรากฏต่อสาธารณะหรือลายมือทางอิเล็กทรอนิกส์ได้รับการรับรองโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

(4.3) ลูกค้าได้แสดงตนโดยได้รับการรับรองโดยกงสุลแล้ว

(5) หน้าที่ในการรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัย

ธุรกิจที่กฎหมายได้กำหนดให้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมที่น่าสงสัยดังกล่าวต้องรายงานถึงความสัมพันธ์ของลูกค้ากับธุรกิจ สถานการณ์ทางการเงิน ลักษณะและสภาวะการณ์ของการทำธุรกรรม

(6) หน่วยงานที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายได้แก่ ธนาคารชาติแห่งอิตาลี

3.2.5 ประเทศอินโดนีเซีย

ประเทศอินโดนีเซียได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินที่สำคัญ 2 ฉบับ กล่าวคือ

(1) Law No.15 Of 2002 on Money Laundering Crimes

(1.1) กำหนดให้มีความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน ได้แก่ การคอร์รัปชัน ความผิดเกี่ยวกับภาษี การค้ายาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ ความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การก่อการร้าย เป็นต้น ทั้งนี้ ประเทศอินโดนีเซียได้กำหนดฐานความผิด จำนวน 25 มูลฐานความผิด

โดยลักษณะความผิดของการฟอกเงินได้บัญญัติไว้ในมาตรา 3 ถึง 7 สรุปได้ว่าการกระทำโดยเจตนาที่จะโอน ใช้จ่าย บริจาค ใช้จ่าย ส่งออก หรือแลกเปลี่ยนหรือกระทำใดๆต่อสินทรัพย์อันเป็นที่ต้องสงสัยของผู้กระทำความผิดอาญาโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะปิดบังที่มาของสินทรัพย์เหล่านั้นรวมทั้งพยายามให้ความช่วยเหลือให้เกิดการกระทำดังกล่าวด้วย

(1.2) กำหนดให้มีการแสดงตนของลูกค้าของสถาบันการเงิน

(1.3) กำหนดหน้าที่ของสถาบันการเงินในการแจ้งการทำธุรกรรมที่น่าสงสัย โดยเฉพาะธุรกรรมที่มีมูลค่าตั้งแต่ 500 รูเปียส

(1.4) กำหนดยกเว้นหน้าที่ของธนาคารหรือสถาบันการเงินในการรักษาความลับของลูกค้า

(1.5) กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรในการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ สำนักงานฟอกเงิน (PPATK)

(2) กฎหมายต่อต้านการช่วยเหลือทางการเงินในการก่อการร้าย

กำหนดหน้าที่สถาบันการเงินและที่ไม่ใช่สถาบันทางการเงิน เช่น ร้านค้าทอง และ อัญมณี ต้องรายงานการทำธุรกรรมที่มีมูลค่าตั้งแต่ 500 รูเปียสขึ้นไป

3.3 มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินระหว่างประเทศ

การฟอกเงินเป็นปัญหาที่สำคัญไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะภายในประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้นแต่เกิดขึ้นในลักษณะเป็นปัญหาข้ามชาติ จนเป็นปัญหาระหว่างประเทศ ประเทศต่างๆ จึงหามาตรการร่วมมือเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

3.3.1 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการปราบปรามการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้าย

ค.ศ 1999 (International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism)

อนุสัญญาฉบับนี้เป็นมาตรการทางกฎหมายที่องค์การสหประชาชาติได้กำหนดขึ้นตามข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ 1373 เพื่อให้ประเทศสมาชิกที่เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อสกัดกั้นการหมุนเวียนของกองทุนขององค์กรก่อการร้ายโดยที่จะไม่กระทบถึงระบบการหมุนเวียนเงินทุนทางธุรกิจของโลก ผู้ร่างอนุสัญญาจึงได้วางกลไกให้กับประเทศสมาชิกและสถาบันทางการเงินทั้งหลายของประเทศสมาชิกในการดูแลจัดการกับการป้องกันการให้เงินสนับสนุนกองทุนแก่การก่อการร้าย รวมทั้งแก้ไขกฎหมายภายในของตนให้มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญา ซึ่งได้กำหนดคำจำกัดความของความผิดฐานก่อการร้าย การกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดในการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้ายและกำหนดให้มีการให้ความร่วมมือกันในทางระหว่างประเทศด้วย จึงถือได้ว่าเป็นมาตรการทางกฎหมายที่เป็นแนวทางที่ดีและเป็นการวางระบบระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกัน เพื่อให้เกิดเป็นเครือข่ายที่จะใช้รับมือกับการให้การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย บทบัญญัติที่สำคัญในการปราบปรามการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้ายตามอนุสัญญาฉบับนี้ อาจพอสรุปโดยสังเขปได้ดังนี้

อนุสัญญาฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นตามมติของที่ประชุมสมัชชาทั่วไปที่ 51/210 แห่งสหประชาชาติ โดยประเทศต่าง ๆ ส่วนตระหนักถึงการขยายตัวของการก่อการร้ายที่คุกคามสันติภาพ และความมั่นคงปลอดภัยของประชาคมโลก จึงได้มีการร่วมมือกันจัดทำอนุสัญญาฉบับนี้เพื่อเป็นแนวทางให้ประเทศทั้งหลายดำเนินการ โดยใช้มาตรการที่เหมาะสมภายในประเทศ เพื่อป้องกันและปราบปรามการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้าย และองค์กรของผู้ก่อการร้าย ไม่ว่าจะเป็นการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้ายโดยตรงหรือโดยอ้อม ผ่านองค์กรซึ่งมีหรืออ้างวัตถุประสงค์ทางการกุศล ทางสังคม หรือวัฒนธรรม หรือซึ่งได้ประกอบกิจกรรมที่มีขอบทางกฎหมาย เช่น การค้ายาเสพติด เป็นต้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะป้องกันและสกัดกั้นการเคลื่อนย้ายของกองทุนที่ต้องสงสัยว่ามีจุดประสงค์เพื่อใช้ในการก่อการร้าย ทั้งนี้การป้องกันและสกัดกั้นดังกล่าวจะไม่เป็นการขัดขวางเสรีภาพในการโยกย้ายเงินทุนโดยชอบด้วยกฎหมาย

นอกจากนี้อนุสัญญาฉบับนี้ คาดหวังว่าจะมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเคลื่อนไหวในระหว่างประเทศของกองทุนที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายเพิ่มขึ้นด้วย

1. อนุสัญญาฉบับนี้ได้ให้คำนิยามของคำว่า "กองทุน" "สิ่งอำนวยความสะดวกของรัฐหรือรัฐบาล" และ "สิ่งที่ได้มาจากการกระทำความผิด" เอาไว้ โดยคำว่า "กองทุน" หมายถึงสินทรัพย์ทุกชนิด ไม่ว่ามีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่าง สหกรณ์ทรัพย์ หรืออสังหาริมทรัพย์ ซึ่งถือเอาไว้ตลอดจนเอกสารหรือหลักฐานแห่งสิทธิในรูปแบบใด ๆ ซึ่งรวมถึงในรูปแบบของอิเล็กทรอนิกส์หรือดิจิทัลที่แสดงกรรมสิทธิ์หรือผลประโยชน์ในสินทรัพย์ดังกล่าว ซึ่งรวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงเครดิตธนาคาร เช็คเดินทาง เช็คธนาคาร ตั๋วเงิน หุ้นส่วน หลักทรัพย์ ตั๋วแลกเงิน หนังสือเครดิต" การให้คำนิยามที่กว้างแบบนี้ทำให้รัฐที่เป็นภาคีในอนุสัญญาฉบับนี้สามารถจัดการกับทรัพย์สินเกือบทุกประเภทที่ใช้ในการสนับสนุนแก่การก่อการร้ายได้⁴⁹

2. อนุสัญญาฉบับนี้ได้กำหนดลักษณะความผิดตามความหมายของอนุสัญญาฉบับนี้ หมายถึง ผู้ใดกระทำ พยายามกระทำ สมรู้ร่วมคิด จัดการหรือสั่งให้บุคคลอื่นกระทำ ที่จัดหรือรวบรวมกองทุนไม่ว่าจะเป็นโดยตรงหรือโดยอ้อม โดยมีมุ่งหมายว่าควรจะถูกใช้หรือรู้ว่าจะต้องถูกใช้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อ

(ก) กระทำการใดซึ่งเป็นการผิดภายในขอบเขตที่ระบุไว้ในสนธิสัญญาดังต่อไปนี้

1. อนุสัญญาเพื่อการปราบปรามการยึดอากาศยานโดยมิชอบด้วยกฎหมายซึ่งทำขึ้นที่กรุงเฮกเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ.1970
2. อนุสัญญาเพื่อการปราบปรามกระทำความผิดโดยมิชอบด้วยกฎหมายต่อความปลอดภัยของการบินพลเรือน ซึ่งทำขึ้นที่เมืองมอนทรีออล เมื่อวันที่ 23 กันยายน ค.ศ.1971
3. อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมที่กระทำต่อบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองระหว่างประเทศ ซึ่งรวมถึงผู้แทนทางการทูต ซึ่งรับรองโดยที่ประชุมสมัชชาทั่วไปขององค์การสหประชาชาติเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ. 1973
4. อนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติเพื่อต่อต้านการจับตัวประกันซึ่งรับรองโดยที่ประชุมสมัชชาทั่วไปขององค์การสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ. 1979
5. อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันทางกายภาพต่อวัตถุนิวเคลียร์ ซึ่งรับรองที่กรุงเวียนนาเมื่อวันที่ 3 มีนาคม ค.ศ. 1980
6. พิธีสารเพื่อการปราบปรามการกระทำความผิดโดยมิชอบด้วยกฎหมายของการก่อการร้ายที่ท่าอากาศยานการบินพลเรือนระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นบทเสริมของอนุสัญญาเพื่อการ

⁴⁹ ข้อ 1 ของอนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติเพื่อปราบปรามการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้าย

ปราบปรามการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายต่อความปลอดภัยของการบินพลเรือน ซึ่งทำขึ้นที่เมืองมอนทรีออล เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1988

7. อนุสัญญาเพื่อการปราบปรามการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายต่อความปลอดภัยของการเดินเรือในทะเล ซึ่งทำขึ้นที่กรุงโรม เมื่อวันที่ 10 มีนาคม ค.ศ. 1988

8. พิธีสารเพื่อการปราบปรามการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายต่อความปลอดภัยของขานชาลาถาวร ซึ่งตั้งอยู่บนไหล่เขาทวีป ซึ่งทำขึ้นที่กรุงโรม เมื่อวันที่ 10 มีนาคม ค.ศ. 1988

9. อนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติเพื่อการปราบปรามการใช้ระเบิดในการก่อการร้าย ซึ่งรับรองโดยที่ประชุมสมัชชาทั่วไปขององค์การสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1987

(จ) การกระทำอื่นใด

การกระทำอื่นใดที่มีเจตนาที่จะทำให้เกิดการตายหรืออันตรายสาหัสแก่ประชาชน ซึ่งไม่ได้ปฏิบัติการเป็นปรปักษ์ในสถานการณ์สงคราม โดยมีวัตถุประสงค์เป็นการคุกคามต่อประชาชนหรือเพื่อบังคับให้รัฐบาลหรือองค์การระหว่างประเทศกระทำการหรือไม่กระทำการ ใดๆ

ในกรณีที่มีบุคคลใดให้ความช่วยเหลือในการกระทำความผิดข้างต้นนั้น ซึ่งได้กระทำโดยความมุ่งหมายธรรมดา การช่วยเหลือดังกล่าวจะถือว่าเป็นความผิดเมื่อเป็นไปโดยเจตนา และมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ

(1) ได้กระทำโดยมุ่งหมายที่จะทำให้เกิดการกระทำความผิดทางอาญาต่อไป หรือเพื่อวัตถุประสงค์ของการกระทำความผิดทางอาญาต่อไปของคณะบุคคลนั้น โดยที่การกระทำความผิดทางอาญาหรือวัตถุประสงค์ของการกระทำความผิดทางอาญาดังกล่าวได้รวมเอาการกระทำความผิดประเภทที่ระบุไว้ข้างต้นด้วย หรือ

(2) ได้กระทำโดยรู้ถึงเจตนาของคณะบุคคล ซึ่งได้กระทำความผิดประเภทที่ระบุไว้ข้างต้นนี้⁵⁰

3. อนุสัญญานี้ได้บัญญัติให้ประเทศภาคี ต้องกำหนดความผิดประเภทที่ระบุไว้ในข้อ 2 เป็นความผิดทางอาญาภายใต้กฎหมายภายในของประเทศนั้น และต้องกำหนดให้มีการระวางโทษในความผิดดังกล่าวอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงลักษณะความร้ายแรงของความผิดนั้น และ

⁵⁰ ข้อ 2 ของอนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติเพื่อปราบปรามการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้าย

กำหนดให้มีมาตรการลงโทษทางอาญา ทางแพ่ง ทางปกครองหรือมาตรการลงโทษทางการเงินที่มีประสิทธิภาพและมีผลในทางยับยั้งการกระทำความผิดด้วย⁵¹

4. อนุสัญญาฉบับนี้บัญญัติมิให้มีการพิจารณาว่าการกระทำความผิดอาญาภายในขอบเขตที่ระบุไว้ในอนุสัญญานี้เป็นการกระทำที่ถูกต้องด้วยเหตุผลทางการเมือง ปรัชญา อุดมการณ์ เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา หรือลักษณะอื่นใดทำนองเดียวกัน⁵²

5. อนุสัญญาฉบับนี้มีการกำหนดเขตอำนาจการดำเนินคดีแก่ความผิดตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญานี้ และมีการกำหนดมาตรการที่ไม่ขัดกับกฎหมายภายในของประเทศนั้นเพื่อให้มีการบังคับตัวการสืบสวนและการยึดหรืออายัดกองทุนที่ได้ใช้หรือจัดสรรเพื่อวัตถุประสงค์ในการกระทำความผิดและสิ่งที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามที่ระบุไว้ในข้อ 2 ของอนุสัญญาฉบับนี้ เพื่อที่จะได้รับกองทุนนั้น

6. อนุสัญญาฉบับนี้ได้กำหนดให้มีการให้ความร่วมมือทางอาญาในการสอบสวนหรือการดำเนินคดีอาญาและการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และมีให้มีการปฏิเสธการไม่ปฏิบัติตามคำร้องขอให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้วยเหตุผลว่าเป็นความลับทางราชการ เป็นความผิดทางภาษีอากร หรือเป็นความผิดทางการเมืองหรือความผิดที่เกิดจากแรงจูงใจทางการเมือง เว้นแต่จะมีเหตุผลอันควรเชื่อว่าคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือคำร้องขอให้ช่วยเหลือทางกฎหมายนั้นเป็นการดำเนินคดีหรือลงโทษบุคคลด้วยเหตุอันเนื่องจากเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ แหล่งกำเนิดทางเผ่าพันธุ์หรือความคิดเห็นทางการเมือง หรือการดำเนินการตามคำร้องนั้นอาจส่งผลกระทบต่อสถานภาพของบุคคลได้

7. อนุสัญญานี้ยังได้กำหนดให้มีการออกกฎหมายภายในของประเทศภาคีของอนุสัญญา เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการเตรียมการที่กระทำในอาณาเขตของประเทศนั้น ซึ่งมุ่งหมายที่จะกระทำความผิดไม่ว่าภายในหรือภายนอกอาณาเขตของประเทศ ซึ่งรวมถึง

(ก) มาตรการห้ามมิให้มีการดำเนินกิจกรรมที่ผิดกฎหมายของบุคคลและองค์กรซึ่งสนับสนุนและส่งเสริม จัดตั้ง หรือเข้าร่วมดำเนินการ โดยที่รู้เช่นนี้ในการกระทำความผิดประเภทที่ระบุไว้ในข้อ 2

(ข) มาตรการซึ่งกำหนดให้สถาบันการเงิน และวิชาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมทางการเงินนั้น ต้องใช้มาตรการที่มีประสิทธิภาพที่สุดเท่าที่มีอยู่ขึ้นให้เกิดประโยชน์ต่อการที่จะสามารถบังคับตัวลูกค้าประจำหรือชั่วคราว ตลอดจนลูกค้าที่เป็นเจ้าของบัญชี

⁵¹ ข้อ 4 และข้อ 5 ของอนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติเพื่อปราบปรามการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้าย

⁵² ข้อ 6 ของอนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติเพื่อปราบปรามการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้าย

ผลประโยชน์ที่เปิดเผยไว้แล้ว และจะต้องใส่ใจเป็นพิเศษต่อธุรกรรมที่ผิดปกติหรือน่าสงสัยและรายงานกรณีพบธุรกรรมที่สงสัยว่าเกิดจากการกระทำความผิดทางอาญานั้น เพื่อวัตถุประสงค์นี้ประเทศภาคีควรพิจารณา

(1) จัดให้มีกฎข้อบังคับที่ห้ามการเปิดบัญชีแบบผู้ถือหุ้นหรือแบบผู้รับเงินที่ไม่ระบุตัวหรือไม่อาจระบุตัวได้ และมาตรการที่ทำให้เกิดความแน่นอนว่าสถาบันทางการเงินดังกล่าวสามารถตรวจสอบให้ทราบถึงตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของที่แท้จริงในธุรกรรมดังกล่าวแล้วได้

(2) เกี่ยวกับการบ่งชี้ถึงองค์กรนั้น หากจำเป็นก็กำหนดให้สถาบันทางการเงินดำเนินการตรวจสอบการตั้งอยู่ตามกฎหมายและองค์ประกอบขององค์กรที่เป็นลูกค่านั้น โดยการรวบรวมหลักฐานการจดทะเบียนหรือหนังสือบริคณห์สนธิขององค์กรนั้นจากนายทะเบียนหรือจากลูกค่านั้นหรือจากทั้งสองทาง ซึ่งรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับชื่อ รูปแบบขององค์กรตามกฎหมาย ที่ตั้ง ผู้จัดการ และกฎข้อบังคับว่าด้วยอำนาจการกระทำการแทนองค์กรนั้น

(3) จัดให้มีกฎข้อบังคับที่กำหนดให้สถาบันทางการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องได้ทราบอย่างทันที่ถึงองค์ประกอบ ธุรกรรมรายใหญ่ที่มีความผิดปกติและธุรกรรมที่มีรูปแบบผิดปกติ ซึ่งไม่ปรากฏวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจหรือวัตถุประสงค์ทางกฎหมายที่ชัดเจนทั้งหมดของการกระทำนั้น ทั้งนี้โดยมีหลักประกันตามกฎหมายว่าการรายงานดังกล่าวไม่ทำให้ผู้รายงานเกิดความรับผิดทางอาญาหรือทางแพ่งฐานทำผิดต่อหน้าที่ที่จะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลนั้น หากว่าการรายงานพฤติการณ์ที่น่าสงสัยของธุรกรรมดังกล่าวกระทำโดยเจตนาสุจริต

(4) กำหนดให้สถาบันทางการเงินมีหน้าที่ต้องจัดเก็บรักษาบันทึกหลักฐานที่จำเป็นของธุรกรรมทุกรายการทั้งกรณีภายในประเทศหรือระหว่างประเทศนั้นเป็นเวลาอย่างน้อยห้าปี

ประเทศภาคีพึงร่วมมือกันต่อไปในการป้องกันการกระทำความผิดประเภทที่ระบุไว้ในข้อ 2 โดยการพิจารณาถึง

(ก) มาตรการเพื่อการควบคุมดูแล ได้แก่ การกำหนดให้ต้องมีใบอนุญาตการดำเนินการสำหรับตัวแทนธุรกรรมทางการเงินทั้งหมด

(ข) มาตรการที่สะดวกต่อการสอบสวนหรือติดตามดูแลการขนส่งข้ามพรมแดนซึ่งเงินสดและตราสารเปลี่ยนมือได้ที่ออกให้แก่ผู้ถือ ทั้งนี้โดยอยู่ภายใต้มาตรการคุ้มครองที่

เครื่องคิดเพื่อทำให้เกิดความแน่นอนว่าการใช้ข้อมูลนั้นเป็นไปอย่างเหมาะสม และไม่ขัดขวางเสรีภาพในการหมุนเวียนเงินทุน⁵³

โดยสรุปแล้ว บทบัญญัติของอนุสัญญาฉบับนี้ กำหนดถึงขอบเขตของกฎหมายที่จะใช้สำหรับบุคคลที่ได้กระทำการใด ๆ โดยตรงหรือโดยอ้อม โดยมีขอบด้วยกฎหมายและโดยเจตนาในการสนับสนุนกองทุนที่รู้ว่าจะถูกนำไปใช้หรือควรถูกใช้กับการกระทำความผิดฐานก่อการร้ายตามความหมายของอนุสัญญาฉบับนี้ และกำหนดให้องค์กรเอกชน เช่น สถาบันทางการเงิน ต้องดำเนินการอยู่บนหลักการของความโปร่งใส การไม่ยกเรื่องของความลับของลูกค้ามาเป็นข้ออ้างในการที่จะไม่เปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย การให้ความร่วมมือกับภาครัฐและองค์กรอื่น ๆ และการห้ามทำธุรกรรมที่ไม่ระบุตัวหรือไม่อาจจะระบุตัวได้ และยังคงกำหนดให้รัฐสมาชิกต้องกำหนดให้มีมาตรการลงโทษทางอาญา ทางแพ่ง ทางปกครองหรือ มาตรการลงโทษทางการเงินที่เหมาะสมและต้องให้ความร่วมมือกับรัฐอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้การต่อต้านการก่อการร้ายการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ⁵⁴

3.3.2 อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

ค.ศ. 2000 (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime, 2000)

วงการอาชญากรรมได้มีการพัฒนารูปแบบจากการประกอบอาชญากรรมโดยปัจเจกบุคคลมาเป็นการประกอบอาชญากรรมแบบองค์กรข้ามชาติหรือที่เรียกว่า “องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” (transnational organized crime) ซึ่งมีการจัดโครงสร้างองค์กรที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย มีตัวบุคคลที่มีอำนาจและอิทธิพล เป็นหัวหน้าและมีการสั่งการ การประกอบธุรกิจนอกกฎหมายและการดำเนินอาชญากรรมกระจายอยู่ในภูมิภาคต่างๆทั่วโลก เมื่อองค์กรอาชญากรรมได้เงินหรือผลประโยชน์มาแล้วจะนำไปเข้าสู่กระบวนการฟอก เพื่อให้กลายเป็นเงินที่ถูกกฎหมายนำไปใช้เป็นทุนหล่อเลี้ยงองค์กร และขยายเครือข่ายให้กว้างขวางให้องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติสามารถสร้างอิทธิพลขยายเครือข่ายก่อปัญหาให้แก่ประเทศต่างๆ ทั่วทุกภูมิภาคประเทศต่างๆ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ จึงได้ร่วมมือกันในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยองค์กรสหประชาชาติได้จัดทำ อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 (United Nations Convention Against Transnational

⁵³ ข้อ 18 ของอนุสัญญาขององค์กรสหประชาชาติเพื่อปราบปรามการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้าย

⁵⁴ Bentekas Ilias, Current Development: The International Law of Terrorist Financing, Available from: <http://www.lexis.com>

Organized Crime)นอกจากนี้ยังได้มีการร่างพิธีสารอีก 3 ฉบับ ได้แก่ “พิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก” (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children) “พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นโดยทางบก ทางทะเลและอากาศ”(Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air) และ “พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบผลิต และค้าอาวุธฯ

อนุสัญญาสหประชาชาตินี้เป็นกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งกำหนดให้ประเทศสมาชิกมีบทกฎหมายภายในที่เกี่ยวกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติให้มีเนื้อหาสาระ และมาตรการสำคัญๆให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการให้ความร่วมมือในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอย่างมีประสิทธิภาพ อนุสัญญานี้จึงเป็นกรอบแห่งความร่วมมือทางกฎหมาย และเป็นการกำหนดมาตรฐานระดับสากล (Standard Setting) เพื่อให้รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาฯ นี้ ได้ร่วมกันปราบปรามการประกอบอาชญากรรมข้ามชาติที่มีเครือข่ายในลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมรัฐที่จะเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาฯนี้ จึงมีพันธกรณีที่จะต้องดำเนินการตรวจสอบกฎหมายภายในของตน เพื่อปรับปรุงแก้ไข หรือยกร่างกฎหมายขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับข้อบทแห่งอนุสัญญาฯ ดังกล่าวภายหลังจากที่ประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 และพิธีสารแนบท้ายอนุสัญญาฯ ดังกล่าว ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่จะต้องพิจารณาปรับปรุงแก้ไขหรือยกร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ

อนุสัญญาฯ ประกอบด้วยข้อบทรวม 41 ข้อ ด้วยเหตุนี้ รัฐที่จะเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาฯนี้จึงมีพันธกรณีที่จะต้องดำเนินการตรวจสอบกฎหมายภายในของตน เพื่อปรับปรุงแก้ไข หรือยกร่างกฎหมายขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับข้อบทแห่งอนุสัญญาฯ ดังกล่าว

สำหรับเนื้อหาสาระหรือมาตรการที่สำคัญ ที่อนุสัญญาฯนี้กำหนดให้ประเทศสมาชิกรับไปบัญญัติไว้ในกฎหมายภายในประเทศของตน มีประเด็นที่สำคัญๆ เฉพาะที่น่าสนใจโดยสังเขปที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานหรือธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน คือ

- 1) การกำหนดนิยามความหมาย (ข้อ 2)
- 2) การกำหนดความผิดมูลฐานตามอนุสัญญาฯ ได้แก่ความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม (ข้อ 5) ความผิดฐานฟอกเงิน (ข้อ 6) ความผิดฐานคอร์รัปชัน (ข้อ 8) และ ความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ข้อ 23)
- 3) การกำหนดมาตรการทางกฎหมายของรัฐภาคีเพื่อปราบปรามกิจกรรมผิดกฎหมายขององค์กรอาชญากรรมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม (Organized-crime-related

activities) เช่น มาตรการปราบปรามการฟอกเงิน มาตรการปราบปรามการค้ามนุษย์และผู้ย้ายถิ่น เป็นต้น

4) การกำหนดภาระหน้าที่สำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

ข้อ 7 มาตรการต่อต้านการฟอกเงิน

1. ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐ

(ก) กำหนดระบบการควบคุมและกำกับดูแลภายในประเทศอย่างสมบูรณ์สำหรับธนาคารและสถาบันการเงินที่มีใช้ธนาคารและในกรณีที่เหมาะสมสำหรับหน่วยงานอื่น โดยเฉพาะที่อาจเกี่ยวข้อง กับการฟอกเงินภายในอำนาจหน้าที่ของตนเอง เพื่อป้องกันและตรวจจับการฟอกเงินทุกรูปแบบ ซึ่งระบบดังกล่าวต้องเน้นข้อกำหนดเรื่องการแสดงตนของลูกค้า การเก็บรักษาบันทึกทางการเงินและการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

(ข) ให้ประกันว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ควบคุม บังคับใช้กฎหมาย และพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นซึ่งมีหน้าที่ต่อต้านการฟอกเงิน (และในกรณีที่เหมาะสมตามกฎหมายภายในให้รวมถึงเจ้าพนักงานฝ่ายตุลาการ) มีความสามารถที่จะร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูลในระดับชาติและระหว่างประเทศภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายภายใน และเพื่อจุดหมายดังกล่าวให้พิจารณาจัดตั้งหน่วยงานข่าวกรองทางการเงิน เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางระดับชาติ สำหรับการรวบรวมการวิเคราะห์ และการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำที่อาจเป็นการฟอกเงิน ทั้งนี้ โดยไม่กระทบต่อบทบัญญัติข้อ 18 และ ข้อ 27 ของอนุสัญญา

2. ให้รัฐภาคีพิจารณานำมาตรการที่เป็นไปได้มาปฏิบัติเพื่อตรวจจับและเฝ้าดูการเคลื่อนย้ายข้ามเขตแดนของตนซึ่งเงินสดและตราสารเปลี่ยนมือได้ที่เหมาะสม ภายใต้การป้องกันเพื่อประกันการใช้ข้อมูลที่เหมาะสม และโดยไม่ขัดขวางในทางใดต่อการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่ชอบด้วยกฎหมาย มาตรการเช่นนี้อาจรวมถึงข้อกำหนดที่ให้ลูกค้ารายบุคคลและหน่วยงานธุรกิจ รายงานการโอนข้ามเขตแดนซึ่งเงินสดและตราสารเปลี่ยนมือได้ที่เหมาะสมในปริมาณมาก

3. ในการกำหนดระบบการควบคุมและกำกับดูแลภายในประเทศภายใต้ข้อกำหนดของข้อนี้ และโดยไม่กระทบต่อข้ออื่นใดของอนุสัญญานี้ ขอให้รัฐภาคีนำการกระทำริเริ่มที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการฟอกเงินขององค์การระดับภูมิภาค ระดับระหว่างภูมิภาคและองค์การพหุภาคีมาใช้เป็นแนวทาง

4. ให้รัฐภาคีพยายามพัฒนาและส่งเสริมความร่วมมือระดับโลกระดับภูมิภาค ระดับอนุภูมิภาคและระดับทวิภาคีระหว่างเจ้าพนักงานฝ่ายตุลาการ พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายบังคับใช้กฎหมายและฝ่ายควบคุมดูแลเรื่องการเงินเพื่อที่จะต่อต้านการฟอกเงิน

5. การฝึกอบรมและการให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคนิค และทรัพยากรที่จำเป็น อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองประการ เพื่อต่อสู้กับอาชญากรรมข้ามชาติ

6. การกำหนดมาตรการป้องกัน โดยเรียกร้องให้รัฐภาคีกำหนดให้มีมาตรการ ในทางกฎหมายเพื่อป้องกันการก่ออาชญากรรมข้ามชาติในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

7. มาตรการทางด้านเทคนิคและกระบวนการที่จะทำให้อนุสัญญาฯ มีผลบังคับใช้ มาตรการและกลไกต่าง ๆ ที่มีการกำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ และพิธีสารทั้งสาม ฉบับถูกร่างขึ้นให้สอดคล้องกัน โดยอนุสัญญาฯ เป็นการกำหนดบททั่วไปเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในขณะที่พิธีสารมีข้อกำหนดพิเศษเพิ่มเติมเพื่อปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาที่มีลักษณะพิเศษ ประเทศภาคี สมาชิกแห่งพิธีสารฉบับใดฉบับหนึ่งอาจนำบทบัญญัติทั่วไปของอนุสัญญาฯ มาใช้ภายใต้สถานการณ์ ดังต่อไปนี้ :

(1) เป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ หรือเป็นความผิดร้ายแรงดังที่ได้นิยามไว้ในอนุสัญญาฯ และการกระทำความคิดนั้นมีลักษณะเป็น การข้ามชาติและเกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรรมที่มีการจัดตั้งในลักษณะองค์กร หรือ

(2) เป็นการกระทำที่เป็นความผิดดังที่ได้ระบุไว้ในพิธีสาร และพิธีสารกำหนด ไว้เป็นการเฉพาะว่าให้นำข้อกำหนดบางข้อหรือทุกข้อในบทบัญญัติทั่วไปของอนุสัญญาฯ มาใช้ บังคับ

ก. อนุสัญญาฯ

ขอบเขตในการบังคับใช้อนุสัญญาฯ ที่มีการบัญญัติไว้ในข้อ 3 แห่ง อนุสัญญาฯ โดยกำหนดให้ปรับใช้กับการกระทำความผิดมูลฐานที่มีลักษณะพิเศษ 4 กรณี และการ กระทำความผิดอาญาร้ายแรง (serious crime) ตามความหมายที่ได้มีการกำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ ซึ่ง อาจเป็นได้ใน 2 กรณีต่อไปนี้:

เป็นกรณีการกระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นการข้ามชาติหรือมี องค์กรประกอบข้ามชาติ ดังที่กำหนดในข้อ 2 วรรค 2 แห่งอนุสัญญาฯ หรือ

เป็นกรณีของการกระทำที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมที่มีการจัดตั้งในลักษณะ ขององค์กรอาชญากรรม

ทั้งสองกรณีหมายความว่ารวมถึงการกระทำความผิดร้ายแรงที่ได้กระทำสำเร็จ แล้วในเขตแดนประเทศมากกว่าหนึ่งประเทศและหมายความว่าได้กระทำใน

ประเทศใดเพียงประเทศเดียวหากมีการเตรียมการ การวางแผนการ การบงการ ควบคุมการ กระทำความผิด หรือการกระทำความผิดนั้นได้ก่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างสำคัญ (substantial effects) ต่อประเทศอื่น หรือการกระทำความผิดนั้นเป็นการกระทำโดยกลุ่มอาชญากรที่มีการจัดตั้งใน ลักษณะองค์กรอาชญากรรมเพียงองค์กรเดียว ที่มีการดำเนินการในรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ และ บทบัญญัตินี้จะใช้พิจารณาว่าการกระทำใดเป็นความผิดที่อนุสัญญาฯ กำหนด ซึ่งให้ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดดังที่ได้กำหนดในพิธีสารแนบท้ายด้วย

ข. พิธีสารป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์

วัตถุประสงค์พื้นฐานของพิธีสารนี้โดยสาระสำคัญแล้วต้องการป้องกันและ ปราบปรามการค้ามนุษย์ และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการต่อต้านการค้ามนุษย์ พิธีสารจึงกำหนดให้การค้ามนุษย์เป็นการกระทำความผิดอาญา กำหนดให้มีการควบคุม และมาตรการ ความร่วมมือต่อต้านการค้ามนุษย์ กำหนดให้มีมาตรการบางประการในการคุ้มครองและช่วยเหลือเหยื่อของการค้ามนุษย์ อย่างไรก็ตาม “การค้ามนุษย์” ในพิธีสารนี้มีเจตนาให้หมายถึงบุคคลทุกคน และเน้น โดยเฉพาะเด็กและผู้หญิง และต้องมียุทธศาสตร์ประกอบข้ามชาติที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์กร อาชญากรรม

ค. พิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นทางบก ทางอากาศ แลทางทะเล

พิธีสารฉบับนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการคือ ประการแรกเพื่อ ปราบปรามการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น โดยใช้มาตรการป้องกัน การดำเนินการสืบสวนและการ ดำเนินคดีต่อการกระทำความผิด และการส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างรัฐภาคี ประการที่ สองเพื่อป้องกันสิทธิมนุษยชน และผลประโยชน์ประการอื่นของผู้โยกย้ายถิ่นโดยการสนับสนุน ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการหยุดยั้งการกระทำดังกล่าว และประการสุดท้ายเพื่อ สนับสนุนการดำเนินการดังกล่าวเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น ถึงแม้ว่าไม่มีความเกี่ยวข้องกับ กลุ่มองค์กรอาชญากรรมดังที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ ซึ่งรัฐภาคีจึงต้องกำหนดให้การลักลอบ ขนผู้โยกย้ายถิ่นเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในของตนซึ่งรวมถึงการกระทำใด ๆ เพื่อมุ่ง ประสงค์ให้มีเข้าเมืองที่ไม่ถูกต้องกฎหมาย เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน หรือวัตถุอื่น ไม่ว่า ทางตรงหรือทางอ้อม การผลิตเอกสารเดินทาง หรือเอกสารแสดงตนปลอม การล่อลวง การจัดหา หรือมีไว้ในครอบครอง หรือการผลิตเอกสารปลอมเช่นว่านั้นเพื่อประโยชน์ในการลักลอบขนผู้ย้าย ถิ่นให้เป็นความผิดอาญา

ง. พิธีสารต่อต้านการลักลอบผลิต และค้าอาวุธ

วัตถุประสงค์ทั่วไปของพิธีสารนี้เพื่อปราบปรามการเคลื่อนย้ายอาวุธจาก ประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งและกิจกรรมต่างๆ เช่น การลักลอบผลิต การลักลอบค้าชิ้นส่วน

เครื่องกระสุน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์โดยผิดกฎหมาย เป็นต้น โดยการนี้มาตรการเกี่ยวกับการทำเครื่องหมายอาวุธปืน การจัดทำสารระบบข้อมูลอาวุธปืน การควบคุมใบอนุญาตผลิตอาวุธปืน ตลอดจนรายละเอียดของจำนวนซึ่งต้องมีการกำหนดไว้

พิธีสารนี้ก็เช่นเดียวกันกับพิธีสารอีกสองฉบับที่มีการกำหนดให้การกระทำตามที่กำหนดไว้ในพิธีสารเป็นความผิดอาญา คือ การผลิตอาวุธปืน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ และเครื่องกระสุน การลักลอบค้าอาวุธปืน ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ และเครื่องกระสุน การหลอกลวง การปลอมแปลง การแก้ไขเครื่องหมายบนอาวุธปืนโดยผิดกฎหมายให้เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในของรัฐภาคี ทั้งนี้เพื่อให้การต่อต้านการลักลอบผลิต และค้าอาวุธปืนไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ และพิธีสาร

อนุสัญญาฯ จะทำให้รัฐบาลประเทศต่างๆ ที่เป็นภาคีสมาชิก สามารถป้องกัน และต่อต้านภัยคุกคามจากการดำเนินกิจกรรมที่ผิดกฎหมายขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยอาศัยเครื่องมือ หรือมาตรการพิเศษในทางกฎหมายอาญาที่ได้กำหนดขึ้นประกอบกับความร่วมมือระหว่างประเทศภาคีสมาชิกแห่งอนุสัญญาฯ อนุสัญญาฯ จะขยายความร่วมมือระหว่างรัฐภาคีสมาชิกในการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดีกับองค์กรอาชญากรรม เช่น การยึดและอายัดทรัพย์สินที่ได้มาเนื่องจากการกระทำความผิด ความร่วมมือกันในการดำเนินการสืบสวนสอบสวน การให้ความช่วยเหลือในทางเทคนิคการสืบสวนสอบสวน และการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน ที่เกี่ยวกับกลุ่มองค์กรอาชญากรรม เป็นต้น

4. หน้าที่จะต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ และพิธีสารแนบท้าย

อนุสัญญาฯ ได้ขยายขอบเขตของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประตศภาคีสมาชิกกับรัฐภาคีสมาชิกอื่นที่ได้มีข้อตกลงในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน โดยการรวมการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมเข้าไว้ด้วยกันในข้อตกลงการส่งผู้ร้ายข้ามแดน หรือในกรณีที่ไม่ม่ข้อตกลงทวิภาคีให้ใช้บังคับตามอนุสัญญาฯ นี้โดยทันที

3.3.3 ข้อเสนอแนะของ Financial Action Task Force (FATF)

FATF เป็นองค์กรอิสระระดับสากล มีสำนักเลขาธิการอยู่ที่ OECD โดยเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อต่อต้านการฟอกเงินที่ผ่านสถาบันการเงิน โดยเริ่มจากการประชุมระหว่างประเทศ ในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรม 7 ประเทศ (G7) เพื่อพัฒนาแนวความคิด ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

FATF ได้กำหนดหลักการและข้อเสนอแนะ 40 ข้อ ซึ่งเขียนขึ้นในปี 2533 เพื่อต่อสู้กับการฟอกเงินที่ได้จากยาเสพติด ต่อมาปี 2539 ได้มีการปรับปรุงข้อเสนอแนะ 40 ข้อ ซึ่งข้อเสนอแนะ

40 ข้อนี้ ได้รับการรับรองจากต่างประเทศมากกว่า 130 ประเทศ ต่อมาในเดือนตุลาคม 2544 FATF ได้ขยายหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายเพื่อดำเนินกับประเด็นเรื่องการอุดหนุนการเงินแก่การก่อการร้าย (Special Recommendations –SR) โดยได้ออกข้อเสนอแนะพิเศษอีก 9 ข้อ คือ

ข้อ 1. ว่าด้วยการให้สัตยาบันและการดำเนินการตามมาตรการขององค์การสหประชาชาติ

ข้อ 2. ว่าด้วยการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย

ข้อ 3. ว่าด้วยการอายัดและการยึดทรัพย์สินของผู้ก่อการร้าย

ข้อ 4. ว่าด้วยการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย

ข้อ 5. ว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศ

ข้อ 6. ว่าด้วยการโอนเงินในรูปแบบอื่น

ข้อ 7. ว่าด้วยการบันทึกข้อมูลการโอนเงินและข้อมูลของลูกค้า

ข้อ 8. ว่าด้วยการกำกับดูแลการเงินขององค์กรที่ไม่แสวงหากำไรและ

ข้อ 9. ว่าด้วยการใช้มาตรการทางกฎหมายยับยั้งการแลกเปลี่ยนเงิน หรือการโอนเงินข้ามแดนที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน

ข้อเสนอแนะ 40 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1. ว่าด้วยระบบกฎหมายมี 3 ข้อ (ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๆ ขอบ เขตของความผิด ทางอาญาเกี่ยวกับการฟอกเงิน มาตรการและการริบชั้วคราว

ส่วนที่ 2. ว่าด้วยมาตรการที่ต้องดำเนินการ โดยสถาบันการเงินและกิจการที่ไม่ใช่การเงินและผู้ประกอบวิชาชีพเพื่อต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายมี 22 ข้อ (ประกอบด้วยส่วนสำคัญๆ คือการตรวจสอบและบันทึกบัญชีของลูกค้า มาตรการอื่นๆ เพื่อต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย มาตรการที่ต้องดำเนินการเกี่ยวกับประเทศที่ไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติอย่างไม่เพียงพอกับมาตรการสากลข้อบังคับและการกำกับดูแล)

ทั้งนี้ ในส่วนที่ 2 นี้มีข้อกำหนดที่เกี่ยวกับหน่วยธุรกิจ หรือสถานประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินดังนี้

“ข้อ 12 การตรวจสอบลูกค้า และข้อกำหนดการเก็บบันทึกหลักฐานที่กำหนดไว้ในข้อเสนอแนะ 5,6,8 และ 11 สามารถนำมาใช้กับธุรกิจและวิชาชีพที่ไม่ใช่การเงินที่ระบุไว้ในสถานการณ์ต่อไปนี้

ก) บ่อนการพนัน เมื่อลูกค้าทำธุรกรรมทางการเงินเท่ากับหรือเกินกว่าระดับ
ต่ำสุดที่กำหนดไว้ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้

ข) ตัวแทนซื้อขายที่ดิน เมื่อเกี่ยวข้องกับธุรกรรมสำหรับลูกค้าเกี่ยวกับการซื้อ
และขายที่ดิน

ค) ผู้ค้าโลหะมีค่าและผู้ค้าอัญมณีมีค่า เมื่อทำธุรกรรมเงินสดใดๆ กับลูกค้า
เท่ากับหรือเกินกว่าระดับต่ำสุดที่กำหนดไว้ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้

ง) หน่วยงาน ผู้รับรองเอกสาร ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายและนักบัญชีอิสระ
อื่นๆ เมื่อจัดทำหรือประกอบธุรกรรมให้ลูกค้าเกี่ยวกับกิจกรรมดัง ต่อไปนี้

- ซื้อและขายที่ดิน
- บริหารจัดการเงิน หลักทรัพย์หรือสินทรัพย์อื่นๆ ของลูกค้า
- การจัดการของการมีส่วนร่วมในการก่อตั้ง การดำเนินการหรือการ
บริหารจัดการบริษัท
- การก่อตั้ง การดำเนินการหรือการบริหารจัดการนิติบุคคลหรือการจัด
ดำเนินการและซื้อและขายของค์กรธุรกิจ

จ) ผู้ให้บริการทรัสต์และบริษัท เมื่อจัดทำหรือประกอบธุรกรรมให้ลูกค้า
เกี่ยวกับกิจกรรมซึ่งมีอยู่ในบัญชีรายการในคำจำกัดความในอภิธานศัพท์

ข้อ 16 ข้อกำหนดที่ระบุไว้ในข้อแนะนำ 13 ถึง 15 และ 21 จะใช้กับบรรดาธุรกิจและ
วิชาชีพที่ไม่ใช่การเงินที่ระบุไว้ตามข้อกำหนดต่อไปนี้

ก) ควรมีข้อกำหนดให้หน่วยงาน ผู้รับรองเอกสาร ผู้ประกอบวิชาชีพ
กฎหมายและบัญชีอิสระอื่นๆ รายงานธุรกรรมที่น่าสงสัยเมื่อทำธุรกรรมทางการเงินแทนหรือให้
ลูกค้าซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ระบุไว้ในข้อแนะนำ 12 (ง) ขอสนับสนุนเป็นอย่างมากให้ประเทศ
ต่างๆ ขยายข้อกำหนดการรายงานไปยังกิจกรรมวิชาชีพที่เหลือของนักบัญชีรวมทั้งการสอบบัญชี

ข) ควรมีข้อกำหนดให้ผู้ค้าโลหะมีค่าและผู้ค้าอัญมณีมีค่ารายงานธุรกรรมที่
น่าสงสัยเมื่อทำธุรกรรมเงินสดกับลูกค้าเท่ากับหรือเกินกว่าระดับต่ำสุดที่กำหนดไว้ซึ่งสามารถนำมา
ประยุกต์ใช้ได้

ค) ควรมีข้อกำหนดให้ผู้ให้บริการทรัสต์หรือบริษัทรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัย
สำหรับลูกค้าเมื่อทำธุรกรรมแทนหรือให้แก่ลูกค้าซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่กล่าวถึงในข้อแนะนำ
12 (จ) ไม่ต้องกำหนดให้หน่วยงาน ผู้รับรองเอกสาร ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายและบัญชีอิสระ
อื่นๆ ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระรายงานความสงสัยถ้ารับข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาใน
พฤติกรรมที่ต้องรักษาความลับในวิชาชีพหรือ สิทธิพิเศษในวิชาชีพกฎหมาย

ข้อ 20 ประเทศต่างๆ ควรจะพิจารณาประยุกต์ใช้ข้อเสนอแนะของ FATF กับธุรกิจและวิชาชีพนอกเหนือไปจากธุรกิจและวิชาชีพซึ่งไม่ใช่การเงินที่ระบุไว้ซึ่งตกอยู่ในความเสี่ยงจากการฟอกเงินและการอุดหนุนการเงินแก่ผู้ก่อการร้าย

ประเทศต่าง ๆ ควรจะสนับสนุนการพัฒนาเทคนิคที่ทันสมัยและมีความมั่นคงในการบริหารจัดการเงินซึ่งตกอยู่ในความเสี่ยงจากการฟอกเงินน้อยกว่า

ข้อ 24 ธุรกิจ และการประกอบวิชาชีพที่ไม่ใช่การเงิน ควรจะต้องถูกควบคุมโดยมาตรการของระเบียบข้อบังคับและการกำกับดูแลดังต่อไปนี้

ก) บ่อนการพนันควรจะต้องถูกควบคุมโดยระเบียบข้อบังคับและการกำกับดูแลซึ่งสร้างความมั่นใจว่าได้ดำเนินการใช้มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการอุดหนุนการเงินแก่ผู้ก่อการร้ายอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างน้อยที่สุดคือ

- บ่อนการพนันควรมีใบอนุญาต

- เจ้าพนักงานควรจะใช้มาตรการทางกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับเพื่อป้องกันอาชญากรและผู้สมรู้ร่วมคิดจากการถือครองหรือเป็นเจ้าของผู้รับผลประโยชน์ในผลประโยชน์สำคัญ หรืออยู่ในความควบคุมดำรงตำแหน่งบริหารจัดการในหรือเป็นผู้ประกอบการบ่อนการพนัน

- เจ้าพนักงานควรสร้างความมั่นใจว่าบ่อนการพนันได้รับการกำกับดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติตามข้อกำหนดเพื่อต่อสู้กับการฟอกเงินและการอุดหนุนการเงินแก่ผู้ก่อการร้าย

ข) ประเทศต่างๆ ควรจะสร้างความมั่นใจว่าธุรกิจและการประกอบวิชาชีพที่ไม่ใช่การเงินที่ระบุไว้ในประเภทอื่นๆ ต้องอยู่ภายใต้ระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพและสร้างความมั่นใจว่ากิจการเหล่านี้ปฏิบัติตามข้อกำหนดในการต่อสู้กับการฟอกเงินและการอุดหนุนการเงินแก่ผู้ก่อการร้าย สิ่งนี้ควรได้รับการปฏิบัติด้วยหลักเกณฑ์ที่อ่อนไหวต่อความเสี่ยงซึ่งอาจปฏิบัติโดยหน่วยงานของรัฐบาลหรือโดยองค์กรอิสระที่เหมาะสมหากว่าองค์กรเช่นนี้สามารถสร้างความมั่นใจได้ว่าสมาชิกขององค์กรปฏิบัติตามข้อผูกพันในการต่อสู้กับการฟอกเงินและการอุดหนุนการเงินแก่ผู้ก่อการร้าย” ส่วนที่ 3 ว่าด้วยสถาบันและมาตรการอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับการต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนแก่การก่อการร้ายมี 9 ข้อ (ประกอบด้วยส่วนสำคัญๆ คือ เจ้าพนักงาน อำนาจและทรัพยากรและความโปร่งใสของนิติบุคคลและการจัดการดำเนินการทางกฎหมาย)

ส่วนที่ 4. ว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศมี 6 ข้อ (ประกอบด้วยส่วนสำคัญๆ คือ ความช่วยเหลือด้านกฎหมายและการส่งผู้ร้ายข้ามแดนร่วมกันรูปแบบอื่นๆ ของความร่วมมือ)

ซึ่งข้อแนะนำ 49 ข้อนี้ก่อให้เกิดกรอบงานระดับสากลที่มีความสมบูรณ์สอดคล้องกัน และมีความเข้มแข็งสูงสำหรับต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย อันเป็นเรื่องจำเป็นที่ประเทศไทยต้องพิจารณาให้ความร่วมมือและโดยเฉพาะการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย เป็นอาชญากร

เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติแห่งมาตรการสากลเกี่ยวกับการต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายซึ่งมีทั้งสิ้น 49 ข้อ มีเนื้อหาสอดคล้องกับกฎหมายไทยและหน้าที่ของหน่วยงานในประเทศไทย รวมถึงสมาคมค้าทองคำ (Gold Traders Association) สมาคมผู้ค้าอัญมณีไทยและเครื่องประดับ (Thai Gem and Jewelry Traders Association) สมาคมเพชรพลอยเงินทอง และสมาคมผู้ผลิตอัญมณี

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าสมาคมการค้าที่เกี่ยวกับอัญมณีและทองคำมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับข้อแนะนำอันเป็นมาตรการสากลว่าด้วยการต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายดังนี้

(1) ข้อแนะนำที่ 12 (ว่าด้วยการตรวจสอบธุรกิจและวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน)

เนื้อหาโดยสรุป : การตรวจสอบลูกค้าและเก็บบันทึกข้อมูลและหลักฐานของลูกค้า ตามข้อแนะนำ 5,6,8 และ 11 (มาตรการเกี่ยวกับการจำแนกตัวตนของลูกค้า ตรวจสอบธุรกรรมของลูกค้า) ให้นำมาใช้กับธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ได้แก่ บ่อนกาสิโน ตัวแทนซื้อขายที่ดิน ผู้ค้าอัญมณี หนายความและนักบัญชี รวมถึงนักวิชาชีพอิสระที่จัดทำธุรกรรมให้ลูกค้า

(2) ข้อแนะนำที่ 16 (ว่าด้วยการรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัยของธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน)

เนื้อหาโดยสรุป : บรรดาธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน อาทิ หนายความ หรือผู้ประกอบการวิชาชีพอิสระอื่น ควรรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัย รวมถึงธุรกิจการค้า โลหะมีค่า บริษัททรีสต์

(3) ข้อแนะนำที่ 20 (ว่าด้วยการนำมาตรการสากลมาใช้กับธุรกิจและวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน)

เนื้อหาโดยสรุป : ประเทศต่าง ๆ ควรพิจารณาให้บรรดาธุรกิจและผู้ประกอบวิชาชีพอิสระนอกเหนือไปจากธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงินซึ่งระบุไว้แล้ว ที่อาจตกอยู่ในความเสี่ยงกับอาชญากรรม ฟอกเงินและสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ให้ปฏิบัติตามข้อแนะนำสากล

(4) ข้อแนะนำที่ 24 (ว่าด้วยการควบคุมและกำกับดูแลธุรกิจและวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน)

เนื้อหาโดยสรุป : การควบคุมและกำกับดูแลธุรกิจและวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน อันได้แก่ บ่อนพนันต้องมีใบอนุญาตและมีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ก่อการร้ายหรืออาชญากรได้ถือประโยชน์จากบ่อนการพนันที่ได้รับอนุญาตนั้น และสำหรับธุรกิจหรือวิชาชีพอื่นที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ก็ต้องได้รับการตรวจสอบ เพื่อมั่นใจได้ว่าองค์กรเหล่านั้น มีมาตรการในการต่อสู้การฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

บทที่ 4

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้า ทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม

ในบทที่ 3 ได้ศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการฟอกเงินของไทย และต่างประเทศรวมทั้งอนุสัญญาที่เกี่ยวข้อง สำหรับในบทนี้จะได้วิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมต่อไป

4.1 วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมของประเทศไทย

มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสัมฤทธิ์ผล มิใช่เพียงห้ามบุคคลที่เข้ามาช่วยเหลือโอนย้ายเงินสกปรกให้แก่อาชญากรโดยกำหนดเป็นความผิดอาญา เท่านั้น แต่ประการสำคัญที่จะทำให้กฎหมายสัมฤทธิ์ผลจริงจิ่ง คือต้องกำหนดมาตรการติดตามเส้นทางการโอนย้ายเงินสกปรกได้ ซึ่งหากพิจารณามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการฟอกเงินโดยการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมแล้ว ไม่มีกฎหมายฉบับใดเลยที่มีการควบคุมหรือตรวจสอบการทำธุรกรรม ดังนี้

4.1.1 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ปี 2551

เป็นกฎหมายที่ดำเนินการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน 11 มูลฐานตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งพอสรุปได้ว่า มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อควบคุมหรือสกัดกั้นการฟอกเงินของผู้ที่ได้เงินมาจากการกระทำความผิดกฎหมายคดีร้ายแรง (ความผิดมูลฐาน) ซึ่งได้เงินไปครั้งละมากๆ
2. ทำให้เจ้าหน้าที่รู้หลักฐานข้อมูลความเคลื่อนไหวของเงิน รู้เส้นทางที่มาของเงิน
3. เจ้าหน้าที่สามารถยึดหรืออายัด ตรวจสอบหรือริบทรัพย์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดมูลฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กฎหมายฟอกเงิน จะประกอบไปด้วยมาตรการต่อต้านและควบคุมการฟอกเงิน (การแสดงผลและการรายงานการทำธุรกรรม) มาตรการยึดหรืออายัด การตรวจสอบ และริบทรัพย์สิน

หากกฎหมายมีเพียงมาตรการการยึด การตรวจสอบและการริบทรัพย์อย่างเดียว โดยไม่มีมาตรการต่อต้านและควบคุมการฟอกเงินแล้ว เจ้าพนักงานก็จะไม่มีข้อมูลความเคลื่อนไหวของการติดตามเส้นทางการเงิน ซึ่งปัจจุบันกฎหมายฟอกเงินได้กำหนดหน้าที่ให้สถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และผู้มีหน้าที่แนะนำการลงทุนหรือเคลื่อนย้ายเงินทุนรายงานการทำธุรกรรมไปยังสำนักงาน ป.ป.ง. ซึ่งถือว่าเป็นกลไกสำคัญของกฎหมาย กฎหมายฟอกเงินเป็นกฎหมายไทยฉบับเดียวที่กำหนดมาตรการให้มีการรายงานการทำธุรกรรม แต่ทั้งนี้ก็ยังไม่เพียงพอที่จะป้องกันการฟอกเงินได้เนื่องจาก มาตรการดังกล่าวไม่ใช่บังคับกับการทำธุรกรรมของสถาบันหรือหน่วยธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน อย่างร้านค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมทำให้เกิดเป็นช่องว่างกฎหมาย ซึ่งอาชญากรหรือนักฟอกเงินจะหลีกเลี่ยงการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน เนื่องจากการควบคุมการทำธุรกรรม แล้วหาช่องทางใหม่ที่ไม่มีการควบคุมการทำธุรกรรม ที่ไม่มีการรายงานการทำธุรกรรม เพื่อการฟอกเงิน โดยการซื้อทองคำ อัญมณีหรืองานศิลปกรรมแทน จึงกล่าวได้ว่ากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่สามารถควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงินได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้สถานประกอบการเหล่านี้กลายเป็นแหล่งฟอกเงินไปไม่ว่าเจตนาหรือไม่

4.1.2 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545

หลักกฎหมายภายใต้มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 กำหนดมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญไว้ 2 ประการ คือ

มาตรการแรก ลงโทษผู้สมคบในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

มาตรการที่สอง คือการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดยาเสพติด

ข้อพิจารณาวิธีการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นการสืบสวนแหล่งที่มาของความผิดไปสู่ตัวทรัพย์สิน เช่น ต้องมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดก่อน หลังจากนั้นหากมีเหตุสงสัยทรัพย์สินเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดยาเสพติดจึงมีการริบทรัพย์สินต่อ

กฎหมายฉบับนี้เกี่ยวข้องกับฟอกเงิน เพราะในหลักการในส่วนของการริบทรัพย์สินนั้นให้อำนาจศาลริบทรัพย์สินจากการกระทำความผิด ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินไปกี่ครั้งหรือโอนไปอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นก็ตามเช่นเดียวกับกฎหมายฟอกเงิน แต่กฎหมายฉบับนี้ไม่ถือเป็นกฎหมายเกี่ยวข้องด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เนื่องจากเหตุดังต่อไปนี้

1. กฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการปราบปรามยาเสพติดเท่านั้น การริบทรัพย์สินจึงจำกัดเฉพาะทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงความผิดอื่นอันเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

2. กฎหมายนี้ไม่ได้กำหนดให้ผู้เปลี่ยนสภาพทรัพย์สิน หรือ โอนทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมีความผิดอาญา เพียงแต่ให้อำนาจรัฐที่จะริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ว่าจะเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมอย่างไรก็ตาม

3. กฎหมายนี้ไม่มีมาตรการกำหนดให้การรายงานการทำธุรกรรมเพื่อตรวจสอบหรือควบคุมการทำธุรกรรมอันเป็นมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่สำคัญของกฎหมายฟอกเงิน

ดังนั้นแม้พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจะเป็นกฎหมายที่มีมาตรการการยึด ตรวจสอบ และศาลมีอำนาจริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดยาเสพติดได้ ไม่ว่าจะทรัพย์สินนั้นจะโอนไปเป็นของผู้ใดหรือเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมอย่างไรก็ตาม รวมทั้งจะมีการจดทะเบียนเป็นชื่อผู้ใดก็ตาม ซึ่งนับเป็นมาตรการที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ให้มีขอบเขตอำนาจที่กว้างขึ้น แต่ก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งของมาตรการฟอกเงินเท่านั้นเพราะพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนี้ไม่ได้กำหนดให้ผู้กระทำการเปลี่ยนสภาพทรัพย์สิน หรือ โอนทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นความผิดอาญาดังเช่นกฎหมายฟอกเงิน และนอกจากนี้ กฎหมายนี้ยังไม่มีข้อบังคับ อันเป็นมาตรการให้ผู้ใดหรือสถาบันใดมีหน้าที่ในการรายงานการทำธุรกรรมเพื่อตรวจสอบหรือควบคุมการทำธุรกรรมดังเช่นกฎหมายฟอกเงินและการดำเนินการแก่ตัวทรัพย์สินตามกฎหมายนี้จะต้องมีผู้ต้องหาหรือจำเลยก่อน หากยังไม่มีผู้ต้องหาหรือจำเลยแล้วก็ยังไม่มียุทธที่จะริบทรัพย์สินจากการกระทำความผิดต่อไป ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายฟอกเงินที่ดำเนินการจากตัวเงินหรือทรัพย์สินไปยังแหล่งที่มาของตัวเงินหรือทรัพย์สิน

4.1.3 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติฉบับนี้จะมีมาตรการทางกฎหมายให้ศาลมีอำนาจริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการฉ้อราษฎร์บังหลวง อันเป็นการดำเนินการกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดก็ตาม แต่หลักการดังกล่าวนี้ก็เพียงเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเท่านั้น เนื่องจากการริบทรัพย์สิน โดยมีวิธีการที่เริ่มจากการสืบสวนจากแหล่งที่มาของการกระทำความผิดไปสู่ตัวทรัพย์สิน ซึ่งต้องมีพฤติการณ์หรือการร้องเรียนว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดผู้หนึ่งหนึ่งรัวร้ายผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติเสียก่อน

จึงจะสามารถทำการสืบสวนสอบสวนทรัพย์สินของผู้นั้นได้ ซึ่งมีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกันกับหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้ไม่ถือเป็นกฎหมายฟอกเงินเนื่องจาก

1. กฎหมายฉบับนี้ดำเนินการได้เฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รั่วรัวผิดปกตินั้น โดยการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติ ป.ป.ป นี้จำกัดอยู่เฉพาะทรัพย์สินที่ยังคงเป็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รั่วรัวผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกตินั้น หากผู้กระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบแจกจ่ายทรัพย์สินที่ได้มาแก่ผู้อื่นเสียแล้วมาตรการริบทรัพย์สินเช่นนี้ก็ไร้ผล¹

2. กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการที่จะเข้าไปตรวจสอบบุคคล หรือหน่วยงานที่เก็บดูแลพยานหลักฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นๆ

3. กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้กำหนดกลไกใด ๆ เกี่ยวกับการติดตามเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการคอร์รัปชันที่นำไปฝากหรือลงทุนในสถาบันการเงิน

4.1.4 พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. 2499

เป็นกฎหมายที่กำหนดให้ผู้ที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจซื้อขายทองคำหรือ อัญมณี ต้องดำเนินการจดทะเบียนพาณิชย์ ต่อกรมการค้า กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งการจดทะเบียนพาณิชย์นี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการทำธุรกรรมของธุรกิจค้าทองคำ อัญมณี ในกรณีที่มีการซื้อขายทองคำ หรืออัญมณีแต่อย่างใด

4.1.5 ประมวลรัษฎากร

ผู้ประกอบการค้าทองคำ อัญมณี จะต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มต่อกรมสรรพากรด้วย แต่การจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อการเก็บภาษีขายเท่านั้นไม่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมแต่อย่างใด

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าปัจจุบัน ประเทศไทย ยังไม่มีกฎหมายฉบับใดเลยที่กำหนดมาตรการในการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรม กฎหมายของประเทศไทยที่มีอยู่จึงไม่เอื้ออำนวยให้สำนักงานปปง. ตรวจสอบเส้นทางการเงินของผู้ทำผิดมูลฐานในการฟอกเงินในธุรกิจการค้าที่ไม่ใช่สถาบันการเงินได้ คงมีแต่กฎหมายที่กำหนดให้ผู้

¹ มานิต วิชาเต็ม. (2537, กรกฎาคม-สิงหาคม). “สำรวจกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน.” *ดุลพินิจ*, 41. หน้า 32.

ประสงค์จะประกอบธุรกิจค้าทองคำ และอัญมณีต้องดำเนินการจดทะเบียนพาณิชย์และ
ภาษีมูลค่าเพิ่มเท่านั้น แต่ก็ไม่ใช่วัตถุประสงค์เพื่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกล่าวคือ

1) การแสดงตน (การจดทะเบียนพาณิชย์)

การกำหนดให้ผู้ประกอบการไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลจะต้องจดทะเบียนพาณิชย์เพื่อเป็นการแสดงตนต่อกระทรวงพาณิชย์ว่าประสงค์จะค้าทองคำหรืออัญมณี แต่
อย่างไรก็ตาม มาตรการการแสดงตนดังกล่าวไม่มีผลในการควบคุมการทำธุรกรรมแต่อย่างใด

2) การรายงานข้อมูล

ในกรณีของการการแจ้งรายงานการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายทองคำและอัญมณี
นั้น ในปัจจุบันสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการ
ให้ร้านค้าหรือผู้ประกอบการเกี่ยวกับทองคำ อัญมณี หรืองานศิลปกรรมต้องรายงานการทำ
ธุรกรรมรวมทั้งธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
ทราบ แต่อย่างไรก็ตามสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอาจทราบช่องทางและการ
ไหลของเงิน โดยผ่านการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม ซึ่งถือว่าเป็น
สิ่งที่พิจารณาและประมวลได้จากพฤติกรรมของอาชญากรหรือผู้เกี่ยวข้องกับอาชญากรได้ เช่น

- มีความซับซ้อนผิดปกติ (Unusual or unjustified complexity) ใจการทำธุรกรรมนั้น
ซับซ้อนไปกว่าคนทั่วไป กระทำกันเพื่อกลบเกลื่อนหรือเบนความสนใจ หรือเจตนาสร้างความ
ยากลำบากให้เกิดขึ้นในการติดตามร่องรอยในการกระทำความผิด เช่น กรณีอาชญากรซื้อทองคำ
หรืออัญมณีโดยใช้บัตรเครดิตในหลายๆ ร้าน ในราคาไม่สูงมาก เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ในเรื่องของการกำหนดให้มีการควบคุมให้ร้านค้าทองคำ อัญมณี รายงานการ
ทำธุรกรรม นั้น ยังสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ
ฟอกเงิน ที่เห็นควรกำหนดให้มีมาตรการควบคุมและตรวจสอบการทำธุรกรรมของสถาน
ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน โดยนำหลักเกณฑ์ในเรื่องการรู้จักลูกค้า/การตรวจสอบเพื่อ
ทราบข้อเท็จจริง (Know Your Customer/Customer Due Diligence : KYC/CDD) เกี่ยวกับลูกค้า
ของผู้ประกอบวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงินเช่น ร้านค้าทองคำ และอัญมณี (Designated Non-
Financial Businesses and Professions, DNFBP)

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรายงานการทำธุรกรรมเกี่ยวกับ ทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการกำหนดให้ผู้ประกอบการแจ้งรายงานการทำ
ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมทั้งของไทยและต่างประเทศจะเห็นได้ว่า

ประเทศไทยยังมีได้มีกฎหมายฉบับใดที่กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรายงานการทำธุรกรรมดังกล่าวแต่อย่างใดคงมีแต่เฉพาะการกำหนดให้ผู้ประกอบการจดทะเบียนพาณิชย์ในการประกอบการเท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะจัดเก็บภาษี สำหรับในต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย อิตาลี และอินโดนีเซีย ต่างก็มีมาตรการทางกฎหมายกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรายงานการทำธุรกรรม ทั้งนี้ สามารถเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายของไทยและต่างประเทศดังนี้

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายของไทยและต่างประเทศ

มาตรการทางกฎหมาย	ประเทศไทย	สหรัฐอเมริกา	อังกฤษ	ออสเตรเลีย	อิตาลี	อินโดนีเซีย
การควบคุมการทำธุรกรรมทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม	ไม่มี	กฎหมาย patriot Act 2001	Prevention of Terrorism (Temporary Provisions) Act 1989	กฎหมาย Anti-Money Laundering and Counter-Terrorism Financing Act 2006	Law No.646 ปี 1982	กฎหมายต่อต้านการช่วยเหลือทางการเงินในการก่อการร้าย
การแสดงตน	ไม่มี	ผู้ซื้อต้องแสดงตนหากซื้อทองเกินราคาที่กฎหมายกำหนดไว้	ผู้ซื้อต้องแสดงตนหากซื้อทองเกินราคาที่กฎหมายกำหนดไว้	ผู้ซื้อต้องแสดงตนหากซื้อทองเกินราคาที่กฎหมายกำหนดไว้	ผู้ซื้อต้องแสดงตนหากซื้อทองเกินราคาที่กฎหมายกำหนดไว้	ผู้ซื้อต้องแสดงตนหากซื้อทองเกินราคาที่กฎหมายกำหนดไว้
ผู้ประกอบการรายงานการทำธุรกรรม	ไม่มี	ผู้ขายต้องรายงานการทำธุรกรรม	ผู้ขายต้องรายงานการทำธุรกรรม	ผู้ขายต้องรายงานการทำธุรกรรม	ผู้ขายต้องรายงานการทำธุรกรรม	ผู้ขายต้องรายงานการทำธุรกรรม

ตั้งจะเห็นว่ากฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย อิตาลี และอินโดนีเซีย ต่างก็เป็นภาคีอนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติเพื่อปราบปรามการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้าย (International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism) และอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime 2000) เช่นเดียวกับประเทศไทยต่างได้แก้ไขกฎหมายให้ผู้ประกอบการค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมต้องมีการรายงานการทำธุรกรรมและมีการแสดงตนของลูกค้า

ทั้งนี้ การที่ประเทศไทยเป็นภาคีอนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติเพื่อปราบปรามการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้าย (International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism) และอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime, 2000) การนำกฎหมายฟอกเงินมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่เข้าลักษณะของการก่อการร้ายนั้นก็เป็อีกมาตรการหนึ่งที่ทุกประเทศควรให้ความสำคัญ เพราะว่าการนำมาตรการฟอกเงินมาใช้นั้นนอกจากจะเป็นการตัดช่องทางมิให้มีการสนับสนุนทางการเงินแก่กลุ่มผู้ก่อการร้ายเพื่อนำไปใช้ในการกระทำความผิดแล้ว ยังเป็นมาตรการป้องกันมิให้มีการนำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดของกลุ่มผู้ก่อการร้ายสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการกระทำความผิดกฎหมายอีกต่อไป หรือไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์อื่น ๆ ได้ อันจะถือได้ว่าเป็นตัดหรือปิดเส้นทางทางการเงินของกลุ่มผู้ก่อการร้าย โดยนำมาตรการตามกฎหมายอาญาและตามกฎหมายฟอกเงินมาใช้ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดความผิดอาญฐานก่อการร้ายเพื่ดำเนินการแก่บุคคลหรือองค์กรก่อการร้ายผู้กระทำการฟอกเงิน รวมถึงผู้ช่วยเหลือ หรือสนับสนุน มีการใช้ความผิดฐานสมคบในการฟอกเงินเพื่ดำเนินการกับบุคคลผู้ร่วมขบวนการฟอกเงิน มีการสร้างกลไกเพื่อใช้เป็นมาตรการในการตรวจจับ

การกระทำความผิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย อัน ได้แก่ การกำหนดหน้าที่ในการรายงานธุรกรรมแก่องค์กรที่อาจถูกใช้เป็นแหล่งของการฟอกเงิน เช่น สถาบันการเงิน หรือการกำหนดมาตรการในการเฝ้าระวังการเคลื่อนย้ายเงินสดข้ามพรมแดน นอกจากนี้ ยังมีมาตรการที่เป็นการเสริมสร้างให้การบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกรณีความผิดที่มีลักษณะข้ามชาติอย่างการก่อการร้ายระหว่างประเทศ เช่น มาตรการริบและยึดทรัพย์สิน ซึ่งถือเป็นการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในการริบทรัพย์สินและการจัดการกับทรัพย์สินที่ถูกริบไว้ อันเป็นการกำจัดฐานทางเศรษฐกิจของกลุ่มก่อการร้าย

สำหรับประเทศไทยนั้นได้มีการประกาศพระราชกำหนด 2 ฉบับ คือ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2546 และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ

ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 พ.ศ.2546 การออกพระราชกำหนดดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 นั้น ได้เพิ่มความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

นอกจากนี้ หากพิจารณาตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime, 2000) ในข้อ 7 กำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐ

"(ก) กำหนดระบบการควบคุมและกำกับดูแลภายในประเทศอย่างสมบูรณ์สำหรับธนาคารและสถาบันการเงินที่มีใช้ธนาคาร และในกรณีที่เหมาะสมสำหรับหน่วยงานอื่น โดยเฉพาะที่อาจเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินภายในอำนาจหน้าที่ของตนเอง เพื่อป้องปรามและตรวจจับการฟอกเงินทุกรูปแบบ ซึ่งระบบดังกล่าวต้องเน้นข้อกำหนดเรื่องการแสดงตนของลูกค้า การเก็บรักษาบันทึกทางการเงินและการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย" ซึ่งจะเห็นได้ว่าในส่วนของการรายงานธุรกรรมเกี่ยวกับการค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมยังมีได้ดำเนินการให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้เป็นภาคีของอนุสัญญาขององค์กรสหประชาชาติเพื่อปราบปรามการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้าย (International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism) และมีข้อเสนอแนะของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน (Financial Action Task Force: FATF) ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมาคมการค้าที่เกี่ยวกับอัญมณีและทองคำซึ่งเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินในข้อแนะนำที่ 12,16,20 และ 24 ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรจะได้ตรากฎหมายเพื่อกำหนดหน้าที่ในรายงานธุรกรรมเกี่ยวกับทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมต่อไปในอนาคต

4.3 วิเคราะห์มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินระหว่างประเทศ

4.3.1 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (UN Convention against Transnational Organized against Transnational Organized Crime)

อนุสัญญาสหประชาชาตินี้เป็นกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งกำหนดให้ประเทศสมาชิกมีบทกฎหมายภายในที่เกี่ยวกับการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติให้มีเนื้อหาสาระ และมาตรการสำคัญๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อประโยชน์ในการให้ความร่วมมือในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอย่างมีประสิทธิภาพอนุสัญญานี้จึงเป็นกรอบแห่งความร่วมมือทางกฎหมาย และเป็นการกำหนดมาตรฐานระดับสากล (Standard Setting) เพื่อให้รัฐภาคีแห่ง

อนุสัญญาฯ นี้ได้ร่วมกันปราบปรามการประกอบอาชญากรรมข้ามชาติที่มีเครือข่ายในลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม รัฐที่จะเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาฯ นี้จึงมีพันธกรณีที่จะต้องดำเนินการตรวจสอบกฎหมายภายในของตน เพื่อปรับปรุงแก้ไข หรือยกร่างกฎหมายขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับข้อบทแห่งอนุสัญญาฯ และไทยก็เป็นภาคีของอนุสัญญานี้

และเมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติของอนุสัญญานี้แล้วมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยธุรกิจหรือสถาบันที่ไม่ใช่สถาบันการเงินซึ่งกำหนดอยู่ในข้อ 7 ซึ่งกำหนดให้ “รัฐภาคีมีระบบควบคุมภายในเพื่อเพื่อป้องปรามและตรวจจับการฟอกเงินทุกรูปแบบ ซึ่งระบบดังกล่าวต้องเน้นข้อกำหนดเรื่องการแสดงตนของลูกค้า การเก็บรักษายันทึกลงการเงินและการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย”

4.3.2 ข้อเสนอแนะของ FTAF

เนื่องจากไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกในความตกลงระหว่างประเทศ ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานสากลว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (AML/CFT) ประเทศไทยจึงต้องปฏิบัติตามมาตรฐานสากล ตามข้อเสนอแนะสากล ของFinancial Action Task Force on Money Laundering-FATF& Special Recommendation-SR รวม 49 (40+9)

ทั้งนี้ในส่วน of ข้อเสนอแนะตามมาตรฐานสากลที่มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาบันที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน อย่างเช่นร้านค้าทองคำ อัญมณี มีกำหนดอยู่ 4 ข้อ

1. ข้อเสนอแนะ 12 ว่าด้วยการตรวจสอบธุรกิจและวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

เนื้อหาโดยสรุป การตรวจสอบลูกค้าและเก็บบันทึกข้อมูลและหลักฐานของลูกค้าตามข้อเสนอแนะ 5,6,8 และ 11 (มาตรการเกี่ยวกับการจำแนกตัวตนของลูกค้า ตรวจสอบธุรกรรมของลูกค้า)ให้นำมาใช้กับธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงินเช่น ผู้ค้าอัญมณีด้วย

2. ข้อเสนอแนะ 16 ว่าด้วยการรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัยของธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

เนื้อหาโดยสรุป บรรดาธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน อาทิ ทนายความหรือผู้ประกอบวิชาชีพอิสระอื่น ควรรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัย รวมถึงธุรกิจการค้าโลหะมีค่า บริษัททัวร์สต์

3. ข้อเสนอแนะ 20 ว่าด้วยการนำมาตรการสากลมาใช้กับธุรกิจ และวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ทั้งนี้ ประเทศต่างๆ ควรพิจารณาให้บรรดาธุรกิจและผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ

นอกเหนือไปจากธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ซึ่งระบุไว้แล้วที่อาจตกอยู่ในความเสี่ยงกับอาชญากรรมฟอกเงินและสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายให้ปฏิบัติตามข้อแนะนำสากล

4. ข้อแนะนำ 24 ว่าด้วยการควบคุมและกำกับดูแลธุรกิจและวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

เนื้อหาโดยสรุป การควบคุมและกำกับดูแลธุรกิจและวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน อันได้แก่ บ่อนพนันต้องมีใบอนุญาตและมีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ก่อการร้ายหรืออาชญากรได้ถือประโยชน์จากบ่อนการพนันที่ได้รับอนุญาตนั้น และสำหรับธุรกิจหรือวิชาชีพอื่นที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ก็ต้องได้รับการตรวจสอบ เพื่อมั่นใจได้ว่าองค์กรเหล่านั้นมีมาตรการในการต่อสู้การฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

สรุป ในส่วนของมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินระหว่างประเทศนั้น เนื่องจากประเทศไทยเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ดังนั้นจึงต้องปฏิบัติตามกฎบัตรขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งกำหนดให้ปฏิบัติตามมาตรฐานสากลซึ่งกำหนดให้มีการรายงานการทำธุรกรรมของสถาบันที่ไม่ใช่สถาบันการเงินด้วย เนื่องจากเป็นแหล่งเสี่ยงมีการฟอกเงินสูง

4.4 ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรม

เนื่องจากการฟอกเงินเกี่ยวเนื่องกับอาชญากรรมร้ายแรง กระทำโดยกลุ่มบุคคลที่รวมเป็นกลุ่มหรือองค์กร มีลักษณะข้ามพรมแดนประเทศยากแก่การปราบปราม ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ปัจจุบันทั่วโลกถือว่า การฟอกเงินเป็นผิดอาญาที่ร้ายแรง และมีผลกระทบดังนี้

4.4.1 ผลกระทบทางความมั่นคงจากการกระทำความผิดฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรม

การที่ประเทศไทยไม่มีกฎหมายเพื่อควบคุมการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรม เนื่องจากการซื้อขายแลกเปลี่ยนสามารถกระทำได้โดยเสรี ก็จะเป็นช่องทางให้พวกมิจฉาชีพหรือองค์กรอาชญากรรมใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินซึ่งนำมาสู่ปัญหาความมั่นคงที่อาจมีผู้ก่อการร้ายใช้ทองคำและอัญมณีเป็นเงินทุนสนับสนุนผู้ก่อการร้ายในประเทศไทยและต่างประเทศได้

4.4.2 ผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจจากการกระทำความผิดฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรม

4.4.2.1 ทำให้นานาชาติขาดความเชื่อถือในการอุตสาหกรรมส่งออกทองคำ รูปพรรณหรือทองคำแท่ง อัญมณี และงานศิลปกรรมเนื่องจากกลายเป็นฐานในการฟอกเงินเพื่อส่งออกทองคำรูปพรรณและเครื่องประดับในลักษณะที่ไปทำลายความมั่นคงในต่างประเทศ

4.4.2.2 เป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เนื่องจากภาพลักษณ์ที่ไม่ดีของประเทศไทย

4.4.2.3 ในทางเศรษฐศาสตร์ เงินสกปรกที่หมุนเวียนอยู่ระบบเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้อและตัวเลขแสดงฐานะทางเศรษฐกิจบิดเบือนไม่ตรงความจริงเพราะเงินเหล่านี้ไม่ก่อให้เกิดผลผลิตหรือการสร้างงานที่ชอบด้วยกฎหมาย

4.4.2.4 หากพิจารณาตัวเลขของจำนวนทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรม ที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดยึดหรืออายัดในช่วง 4 ปี ที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่ามีตัวเลขสูงพอสมควร กล่าวคือ มูลค่าของทองคำ อัญมณีที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินยึดหรืออายัดมีดังนี้

ปี	มูลค่า/บาท
2548	13,942,232.23 บาท
2549	8,643,439.- บาท
2550	6,179,190.-บาท

ในขณะที่ตัวเลขของมูลค่าของทองคำและอัญมณีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ทำการยึดหรืออายัดมีดังนี้²

ปี	จำนวนรายการ	มูลค่า/ล้านบาท
2547	1603	16.3
2548	2957	40.9
2549	2540	34.2
2550	2165	26.1
2551(มกราคม-มีนาคม 2551)	339	6.1

² สุนทร วินัยปติ. ผู้อำนวยการส่วนกลั่นกรองและประสานงานตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด. สัมภาษณ์ 25 มีนาคม 2551.

นายสุนทร วินัยบดี เป็นผู้อำนวยการส่วนกลั่นกรองและประสานงานตรวจสอบทรัพย์สินคดีอาญาเสพติด มีความเห็นว่าควรมีมาตรการควบคุมการทำธุรกรรมเนื่องจากเห็นว่ากฎหมายปัจจุบันยังมีช่องว่างอยู่ทำให้อาชญากรใช้การฟอกเงินโดยการซื้อทองคำอัญมณีแต่อาจสร้างภาระแก่ร้านค้า

นายชาติชาย สุทธิกลม ที่ปรึกษาการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เห็นด้วยที่รัฐจะกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำและอัญมณี เนื่องจากทำให้สามารถติดตามเส้นทางการเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานได้ และเห็นว่าการให้สถาบันที่ไม่ใช่สถาบันการเงินนี้รายงานการทำธุรกรรมนั้นจะไม่ใช่ภาระแก่ผู้ประกอบการ เนื่องจากมีการกำหนดจำนวนเงินของการทำธุรกรรมที่จะต้องมีการรายงานไว้ แต่มีความเห็นว่าการซื้อทรัพย์สินมีค่าอย่างทองคำ ไม่น่าเป็นการฟอกเงิน เนื่องจากไม่ได้ปกปิดอะไร ทองก็ยังเป็นของอาชญากรอยู่ และทองคำก็เปรียบเสมือนเป็นเงินใช้แลกเปลี่ยนกับทรัพย์สินได้ ซึ่งต่างจากนำเงินไปซื้อรถยนต์ที่ต้องมีการโอนทางทะเบียน³

4.5 วิเคราะห์การกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกำกับการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำอัญมณี และงานศิลปกรรม

ดังที่ศึกษามาแล้วจะเห็นได้ว่ามีข้อมูลจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในการที่เจ้าหน้าที่ได้ทำการยึด และอายัดทองคำ อัญมณี จากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน อย่างไรก็ตาม หากประเทศไทยมีมาตรการในการกำหนดให้ผู้ประกอบการค้าทองคำ อัญมณี ตลอดจนร้านค้างานศิลปกรรม ต้องแจ้งรายงานเกี่ยวกับการทำธุรกรรมดังกล่าวข้อมก่อนให้เกิดผลดังนี้

ข้อดี

ด้านเศรษฐกิจ

1. มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมจะทำให้เศรษฐกิจของประเทศดำเนินไปตามกลไกที่กำหนดไว้อย่างถูกต้อง โดยไม่มีการนำเงินที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเข้ามาในระบบเศรษฐกิจซึ่งอาจส่งผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้ออันกระทบต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจเพื่อความมั่นคงของประเทศต่อไป

2. เป็นการจัดการปัญหาฟอกเงินที่ต้องพึ่งพามาตรการกฎหมาย เพื่อเป็นประกันว่าแม้อาชญากรหลุดจากความผิดโทษทัณฑ์ทางอาญาในความผิดมูลฐาน แต่ก็ไม่สามารถใช้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด

³ ชาติชาย สุทธิกลม. ที่ปรึกษาการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. สัมภาษณ์ 4 เมษายน 2551.

3. ด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ เนื่องจากอาชญากรจะหาทางโอนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรม ไปซ่อนเร้น ปิดปิด ความร่วมมือระหว่างประเทศ ทำให้สามารถติดตามเงินหรือทรัพย์สินได้

4. เนื่องจากหลายประเทศได้กำหนดให้มีการรายงานการทำธุรกรรมในกรณีที่มีการซื้อทองคำ อัญมณี หรืองานศิลปกรรม การนำความรู้และประสบการณ์ของประเทศอื่นๆ ที่ได้จากการต่อสู้กับการฟอกเงินมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมของไทย เป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากอาชญากรรมฟอกเงิน มีลักษณะพิเศษที่ต้องอาศัยความร่วมมือ ประสานงานกับต่างประเทศในการป้องกันและปราบปราม ดังจะเห็นได้จากกรรวางพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอันเป็นกฎหมายหลักของประเทศไทยในเรื่องนี้ ก็ได้อ้างอิงเกณฑ์มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในอารยประเทศ

5. ทำให้นักลงทุนมีความเชื่อถือโอนเงินมาลงทุนภายในประเทศ เพราะเชื่อมั่นในระบบการเงินของประเทศ

6. ทำให้การตรวจสอบการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการค้าทองคำและอัญมณีว่าจะมีการทำธุรกรรมในลักษณะของการฟอกเงินสามารถตรวจสอบได้ง่ายขึ้น

7. ทำให้การลักลอบส่งออกซึ่งทองคำและอัญมณีไปต่างประเทศในลักษณะของการฟอกเงินทำได้ยากขึ้น

ด้านสังคม

1. สังคมเกิดความสงบสุข เพราะอาชญากรจะลดน้อยลงเนื่องจาก เงินหรือทรัพย์สินมหาศาลที่ได้จากการกระทำความผิด เป็นแรงจูงใจให้กระบวนการฟอกเงินแผ่ขยายวงกว้างขวางขึ้น ไม่จำกัดอาณาเขตประเทศใดประเทศหนึ่งและกลายเป็นปัญหาของนานาประเทศ การกำหนดให้มีมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในธุรกิจค้าทอง อัญมณี และงานศิลปกรรมจะทำให้อาชญากรขาดแรงจูงใจในการกระทำความผิดและจะเกิดความยากลำบากในการนำเงินที่ได้จากการทำความผิดมาเปลี่ยนหรือฟอก เพื่อให้พ้นจากความผิด เพราะไม่สามารถใช้ช่องโหว่ของธุรกิจที่ไม่มีการจดบันทึกหรือหลักฐานทางการเงิน

2. โครงสร้างสังคมเข้มแข็งขึ้น อันเนื่องจากเด็กและเยาวชนจะไม่ตกเป็นทาสยาเสพติด

ด้านการเมือง

1. การปฏิรูปทางการเมืองเป็นไปตามแนวทางที่ถูกต้องตามกฎหมาย

2. ในฐานะที่ไทยเป็นประเทศสมาชิกของสหประชาชาติ หรือส่วนหนึ่งประชาคมโลก ในการแก้ไขปัญหาเสพติดและการฟอกเงินกลายเป็นปัญหาของโลกซึ่งต้องปรึกษาและร่วมมือ ประสานงานอย่างเข้มแข็งจริงจังของประเทศต่างๆ ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวพัฒนา กฎหมายให้สามารถสกัดกั้นการฟอกเงินลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างเป็นระบบและสอดคล้อง หลักสากล

3. นักการเมืองผู้ทุจริตที่ได้รับส่วนแบ่งจากการกระทำความผิดเพื่อช่วยเหลืออาชญากร ย่อมเกรงกลัวที่จะถูกตรวจสอบทรัพย์สิน ตลอดจนเมื่อเงินที่จะได้รับจากเหล่าอาชญากรมีน้อยลง นักการเมืองเหล่านี้จึงไม่มีเงินทุนไปใช้ในทางการเมือง ดังนั้น โอกาสที่จะกลับเข้าสู่วงการเมืองย่อม ยากขึ้น ทำให้ประเทศมีนักการเมืองที่ดี มีคุณภาพมากขึ้น ข้าราชการเกรงกลัวไม่กล้าทำการทุจริต และเป็นการจำกัดโอกาสทุจริตแก่บรรดาข้าราชการ เกิดเสถียรภาพมั่นคงแก่วงการเมืองและ ข้าราชการ

4. ทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ย่อมทำให้อารยประเทศเห็นว่าประเทศไทยมี ความพยายามที่จะต่อสู้กับปัญหาการฟอกเงินอย่างจริงจัง และได้มีการพัฒนาแผนการ มาตรการและยุทธวิธีในการป้องกันและตรวจสอบการฟอกเงินเพื่อมิให้ร้านค้าทอง อัญมณี และงาน ศิลปกรรม ตกเป็นเครื่องมือของอาชญากรนักฟอกเงิน ส่งผลให้ประเทศไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น โดยเห็นว่าเป็นประเทศที่มีการพัฒนาระบบการเมือง เศรษฐกิจและสังคมแล้ว จึงเป็นประเทศที่ เหมาะแก่การลงทุน เนื่องจากนักฟอกเงินมักมองหาวิธีการฟอกเงินใหม่ๆ เสมอ และจะใช้ ประโยชน์จากความแตกต่างของระบบป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของแต่ละประเทศ เพื่อ เคลื่อนย้ายเครือข่ายไปยังประเทศที่มีระบบป้องกันที่ไม่เข้มแข็งหรือไม่มีประสิทธิภาพ

5. เป็นการแสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของประเทศ ให้ทันต่อพฤติกรรมของอาชญากร เนื่องจากมาตรการที่มีอยู่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ไม่สามารถ ติดตามการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม

ข้อเสีย

ด้านสังคม

1. บางฝ่ายเห็นว่าละเมิดสิทธิส่วนบุคคลโดยเฉพาะลูกค้าซึ่งอาจทำให้ลูกค้าประสบ ปัญหาไม่อยากจะซื้อทองก็เป็นได้

2. เพิ่มภาระแก่ร้านค้าทอง⁴ อัญมณี และงานศิลปกรรม ในการรายงานการทำธุรกรรม การซื้อขาย

ด้านเศรษฐกิจ

⁴ จิตติ ตั้งสิทธิภักดี. นายกษมาคมผู้ค้าทองคำแห่งประเทศไทย สัมภาษณ์ 3 เมษายน 2551.

1. ปริมาณการซื้อขายของทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมจะลดน้อยลง ด้วยเหตุที่ต้องมีการเปิดเผยแสดงตนเมื่อซื้อขายทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม ข้อมทำให้อาชญากรงดการติดต่อหรือซื้อขายและเงินส่วนใหญ่ที่นำมาทำธุรกรรมนั้นเป็นเงินจำนวนมหาศาล ซึ่งส่งผลต่อการหมุนเวียนเงินของร้านค้า

2. บุคคลผู้ทุจริตบางคนที่ไม่ต้องการเปิดเผยทรัพย์สินของตน ด้วยเหตุผลบางประการ เช่น ไม่ต้องการให้ญาติทราบถึงทรัพย์สินสมบัติของตน อาจหลีกเลี่ยงไม่ต้องการติดต่อซื้อขายใด ๆ กับร้านค้าทองคำ อัญมณี หรืองานศิลปกรรม

3. รายได้ของร้านค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมจะลดลง เนื่องจากมีผู้ติดต่อซื้อขายกับร้านค้าน้อยลง โดยเฉพาะต้องสูญเสียลูกค้ารายใหญ่ จะส่งผลต่อรายได้ทางธุรกิจของร้านค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม อันก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อการดำเนินกิจการและการจ้างงานของลูกจ้างของร้านค้า

4. ก่อให้เกิดภาระในการรวบรวม และรายงานข้อมูลทางธุรกรรมแก่ร้านค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม โดยร้านค้าเหล่านี้ต้องเสียค่าใช้จ่ายต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น การเพิ่มพนักงานเพื่อจัดเก็บข้อมูลของลูกค้า การจัดหาสถานที่เก็บข้อมูล และจัดหาสิ่งที่ใช้เป็นเอกสารเพื่อใช้ในการจัดเก็บและรายงาน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องจัดเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่เพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับการรวบรวมและรายงานข้อมูลการซื้อขาย ทำให้สูญเสียกำลังคน

5. ก่อให้เกิดความรับผิดชอบทางกฎหมายเพิ่มมากขึ้น การที่กฎหมายกำหนดให้ร้านค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมจะต้องรายงานให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หากมีเหตุอันควรสงสัยหรือมีการขอข้อมูลนั้น ในกรณีรายงานผิดพลาดหรือไม่ครบถ้วน อาจทำให้ถูกลงโทษตามกฎหมายหรือต้องสงสัยว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชญากร

ข้อเสีย ที่มีต่อประชาชนทั่วไป

นอกจากเกิดผลกระทบแก่ร้านค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม ในการกำหนดให้มีมาตรการรายงานการซื้อขายทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมแล้ว ยังก่อให้เกิดผลกระทบบางประการแก่ประชาชนซึ่งเป็นผู้ซื้อขายได้ดังนี้

1. ก่อให้เกิดภาระในการทำธุรกรรม โดยประชาชน ผู้ประสงค์จะซื้อขายทองคำ อัญมณี หรืองานศิลปกรรม จะต้องจัดเตรียมหาเอกสารหลักฐานต่างๆ เพื่อใช้สำหรับซื้อขายทองคำ อัญมณี หรืองานศิลปกรรม ซึ่งเพิ่มความยุ่งยากและสูญเสียเวลาในการประกอบธุรกิจของบุคคลเหล่านี้

2. ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายใดๆ อันเกิดขึ้นจากการที่กำหนดให้ร้านค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม ต้องจัดทำเอกสารเพื่อการตรวจสอบ รวมทั้งรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นในการดำเนินการต่างๆ ตามกฎหมายฟอกเงินนี้ และร้านค้าเหล่านี้อาจผลักระยะความสูญเสียทางการ

เงินนั้นแก่ลูกค้าซึ่งซื้อขาย โดยผลักภาวะไปยังราคาของสินค้าของธุรกิจที่ได้รับผลกระทบทางด้านรายจ่ายนั้น

3. ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน ในกรณีที่เกิดความเข้าใจผิด หรือเกิดการกัณฑ์แก่สิ่งจากผู้ไม่หวังดีได้แจ้งข่าวไปทางหน่วยงานราชการว่า บุคคลบางคนกระทำความผิดตามกฎหมายนี้

4. ประชาชนเกิดความเบื่อน่าย บางรายอาจไม่ให้ความร่วมมือ หรือไม่ติดต่อซื้อขายอีกต่อไป

4.6 วิเคราะห์การฟอกเงินโดยการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายงานศิลปกรรม

โดยที่ประเทศไทยมีการซื้อขายงานศิลปกรรมเป็นจำนวนมาก รวมทั้งศิลปินของประเทศไทยก็ได้รับความนิยมาจากต่างประเทศ เช่น วัลย์ ธรรมณี เป็นต้น ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นเพราะอาชญากรหรือองค์กรอาชญากรรมมักจะแสวงหาช่องทางในการที่จะฟอกเงินของตนซึ่งรัฐไม่สามารถตรวจสอบได้ โดยการนำเงินสกปรกไปซื้องานศิลปกรรมเพื่อนำไปขายต่อในงานศิลปกรรมซึ่งมีอยู่อย่างมากมาย ทั้งนี้งานที่ขายได้จะทำให้ได้เงินสะอาดกลับมา เป็นที่สังเกตว่าในช่วงที่มีการประมูลการขายภาพเขียนของสถาบันการเงิน ซึ่งถูกปิดไปเนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ปรากฏว่าภาพเขียนเหล่านั้นเกือบทุกภาพขายได้ในราคาที่สูงกว่าเมื่อตอนที่ซื้อมาทำให้เห็นได้ว่าในประเทศไทยงานศิลปกรรมของศิลปินที่มีชื่อเสียงยังเป็นที่ยอมรับกันและด้วยเหตุที่ราคาของงานศิลปกรรมมักมีราคาค่อนข้างสูงจึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่บรรดาอาชญากรใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินเช่นกัน เนื่องจากปัจจุบันแม้ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ขึ้นบังคับใช้แล้วและกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดก็ตามแต่ยังขาดมาตรการในการติดตามทรัพย์สินเพื่อให้ปรากฏร่องรอยทางเอกสาร เพราะไม่ได้กำหนดให้ร้านจำหน่ายงานศิลปกรรมรายงานการทำธุรกรรมไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดังเช่นสถาบันการเงินและกรมที่ดิน ประกอบกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไม่มีเจ้าหน้าที่ซึ่งชำนาญในการตีราคางานศิลปะเหมือนเช่นในต่างประเทศและอีกประการหนึ่งเนื่องจากตลาดซื้อขายงานศิลปะยังเป็นตลาดที่แคบ การซื้อขายจึงมักกระทำกันโดยผ่านร้านแกลลอรี่ (Gallery) และตัวศิลปินผู้สร้างสรรค์งานโดยตรง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการฟอกเงิน โดยอาศัยช่องทางซื้อขายงานศิลปกรรมด้วย ซึ่งในขณะที่ต่างประเทศซึ่งได้แก่ อเมริกา ออสเตรเลีย และอังกฤษ ได้มีการออกกฎหมายควบคุมการซื้อขายงานศิลปกรรมของร้านจำหน่ายแล้ว

4.7 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องสิทธิตามรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีบทบัญญัติรับรองเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของบุคคลไว้หลายมาตรา ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่บุคคลพึงมีดังนี้

มาตรา 4 บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง”

มาตรา 26 บัญญัติว่า “การใช้อำนาจโดยองค์การของรัฐทุกองค์การ ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ”

นอกจากนี้ มาตรา 29 บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะบัญญัติรับรองสิทธิ เสรีภาพ ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลไว้หลายมาตราก็ตาม แต่ก็ไม่ใช่ว่ารัฐจะกระทำการใดซึ่งเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ได้เลย

ดังนั้น หากต่อไปรัฐมีความจำเป็นต้องออกกฎหมายเพื่อกำหนดมาตรการมาควบคุมการทำธุรกรรมในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมโดยกำหนดหน้าที่ของธุรกิจเหล่านี้ให้มีการรายงานการทำธุรกรรมที่มีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดไว้ หรือรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เช่นเดียวกันกับธนาคาร สถาบันการเงินและผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการลงทุนหรือเคลื่อนย้ายเงินทุนแล้ว แม้จะเป็นการล่วงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลก็ตาม แต่ก็ไม่ใช่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เพราะเมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติในมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งบัญญัติรับรองเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพบุคคลนั้นให้สามารถทำได้โดยอาศัยบทบัญญัติของกฎหมาย จึงกล่าวได้ว่าองค์กรฝ่ายบริหารจะกระทำการใดๆ ที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หรือเอกชนคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจให้ทำได้ หากไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ทำก็ไม่สามารถทำได้แม้ว่าจะกระทำเพื่อคุ้มครองสิทธิ หรือเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมก็ตาม

จากปัญหาการฟอกเงินในธุรกิจค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมนั้น หากต่อไปประเทศไทยจำเป็นต้องออกกฎหมายเพื่อกำหนดให้มีการรายงานการทำธุรกรรมนั้น ก็สามารถทำได้และไม่ถือว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นการรายงานตามที่กฎหมายกำหนดไว้

และหากพิจารณาถึงกฎหมายฟอกเงินที่บังคับใช้ในปัจจุบันนั้นมีมาตรการหลายอย่างที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เช่นการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน เช่นผู้ครอบครอง

ต้องยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในเคหสถานเพื่อตรวจค้น หรือ จำกัดเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่นการดักฟังทางโทรศัพท์ หรือจำกัดสิทธิในทรัพย์สิน เช่น คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึด อาศัย ทรัพย์สินไว้ชั่วคราวไม่เกิน 90 วัน หรือ จำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม เป็นต้น แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตรา 29 แล้ว มาตรการดังกล่าวของกฎหมายฟอกเงิน แม้จะเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนก็ตาม แต่ก็ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากเป็นการกระทำโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญให้ทำได้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

โดยที่การฟอกเงินโดยการซื้อขายทองคำรูปพรรณหรือทองคำแท่งและอัญมณี (gold and precious stones) รวมทั้งงานศิลปกรรม เป็นวิธีการฟอกเงินวิธีหนึ่งซึ่งอาชญากรมักจะใช้เนื่องจากทองคำรูปพรรณและอัญมณี เนื่องจากประการแรก ราคาทองคำหรืออัญมณี ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจหรือการเมืองของประเทศใดประเทศหนึ่ง การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนผลประโยชน์ของบริษัทใดบริษัทหนึ่ง ประการที่สอง ทองคำหรืออัญมณีมีสภาพคล่องสูง โดยที่ทองคำและอัญมณีสามารถนำไปขายเพื่อแลกเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย ประการที่สาม ในกรณีที่อาชญากรมีความประสงค์ที่จะถือหรือครอบครองทองคำรูปพรรณหรืออัญมณีก็ย่อมได้รับผลตอบแทนจากการเปลี่ยนแปลงของราคา ซึ่งมีการเคลื่อนไหวเป็นอิสระจากผลตอบแทนของหลักทรัพย์ประเภทอื่น ดังจะเห็นได้จากรายงานเกี่ยวกับรูปแบบการฟอกเงินของ FATF ซึ่งได้จัดการฟอกเงินและอัญมณีเป็นรูปแบบประเภทแรกๆ ที่อาชญากรมักนิยมใช้

ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าการซื้อขายทองคำรูปพรรณหรือทองคำแท่งและอัญมณีในประเทศไทยนั้นสามารถซื้อขาย ณ ร้านค้าทองคำรูปพรรณและร้านค้าเพชรพลอยที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากทองคำ ทั้งทองคำแท่งและทองคำรูปพรรณสามารถนำไปขายเพื่อแลกเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่ายผ่านทางร้านค้าทองทั่วไปในราคารับซื้อซึ่งได้กำหนดไว้ในแต่ละวัน ซึ่งเป็นช่องทางที่อาชญากรสามารถฟอกเงิน นอกจากนี้แล้ว องค์การก่อการร้ายสากลก็มักจะส่งความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อสนับสนุนการก่อการร้ายในท้องถิ่น โดยใช้ทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม ดังจะเห็นได้จากมีการจัดทำอนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติหลายฉบับ เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (อนุสัญญาเวียนนา) อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime, 2000) อนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติเพื่อปราบปรามการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้าย (International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism) เป็นต้น

ทั้งนี้ ประเทศที่เป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าว ต่างได้มีการตรากฎหมายเพื่อให้ผู้ประกอบการที่ค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมต้องรายงานการทำธุรกรรมและให้ลูกค้าต้อง

แสดงตนเพื่อการตรวจสอบ ดังจะเห็นได้จาก ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย อิตาลี และ อินโดนีเซีย ตามลำดับ

สำหรับประเทศไทย หากพิจารณากฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินทางอ้อม เช่น พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ และกฎหมายฟอกเงิน คือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แล้ว จะเห็นได้ไม่มีกฎหมายฉบับใดเลยที่กำหนดให้มีการควบคุมหรือตรวจสอบการทำธุรกรรมของสถานประกอบการหรือผู้ประกอบการวิชาชีพเกี่ยวกับการค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรม แต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime, 2000) ในข้อ 7 กำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐ

"(ก) กำหนดระบบการควบคุมและกำกับดูแลภายในประเทศอย่างสมบูรณ์สำหรับธนาคารและสถาบันการเงินที่มีไซธนาคาร และในกรณีที่เหมาะสมสำหรับหน่วยงานอื่น โดยเฉพาะที่อาจเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินภายในอำนาจหน้าที่ของตนเอง เพื่อป้องกันและตรวจจับการฟอกเงินทุกรูปแบบ ซึ่งระบบดังกล่าวต้องเน้นข้อกำหนดเรื่องการแสดงตนของลูกค้า การเก็บรักษาบันทึกทางการเงินและการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย" ซึ่งจะเห็นได้ว่าในส่วนของ การรายงานธุรกรรมเกี่ยวกับการค้าทองคำ อัญมณีและงานศิลปกรรมยังมีได้ดำเนินการให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้เป็นภาคีของอนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติเพื่อปราบปรามการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้าย (International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism) จัดทำขึ้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม ค.ศ.2000และมีข้อเสนอแนะของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน(Financial Action Task Force: FATF) ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมาคมการค้าที่เกี่ยวข้องกับอัญมณีและทองคำซึ่งเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินในข้อแนะนำที่ 12,16,20 และ 24

ในขณะที่ในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกาถือว่าเป็นประเทศแรกในการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินออกมาหลายฉบับ โดยได้เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 และต่อมาสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (Money Laundering Control Act of 1986-MLCA) และกฎหมายอื่นอีกหลายฉบับเพื่อต่อต้านการฟอกเงินของอาชญากรต่างๆ อีกหลายฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีมาตรการได้การควบคุมการทำธุรกรรมเกี่ยวกับเกี่ยวกับทองคำรูปพรรณหรือทองคำแท่งและอัญมณีรวมทั้งงานศิลปะของร้านจำหน่าย โดยต้องแจ้งการทำธุรกรรมที่มีราคาตั้งแต่ซื้อขายอย่างน้อย 50,000 ดอลลาร์เป็นต้นไป ทั้งนี้ ใน

ต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นอังกฤษ ออสเตรเลีย อิตาลี รวมทั้งอินโดนีเซียต่างก็มีมาตรการทางกฎหมายในลักษณะดังกล่าว

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาบังคับใช้แล้ว แต่เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสามารถดำเนินการได้อย่างสัมฤทธิ์ผล จึงควรพัฒนามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมธุรกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายทองรูปพรรณหรือทองคำแท่งและอัญมณีรวมทั้งงานศิลปกรรมเพื่อเพิ่มความสามารถในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในขณะที่ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทองคำแท่งและอัญมณีแต่อย่างใด

นอกจากนี้ การฟอกเงินโดยการซื้องานศิลปกรรมก็เป็นวิธีการฟอกเงินอีกประการหนึ่งซึ่งมักปรากฏว่าการซื้องานประเภทภาพเขียนของศิลปินซึ่งเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ ได้แก่ วัลดี ครรชนี เกลิมซัย โมลิตพิพัฒน์ เป็นต้น โดยอาชญากรที่ซื้อภาพเขียนเหล่านี้แล้วนำไปขายในตลาดงานศิลปกรรมในต่างประเทศได้ก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งซึ่งสามารถฟอกเงินได้ครั้งละมากๆ ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์นายกสมาคมสีน้ำแห่งประเทศไทยได้ยอมรับว่ามีการซื้อภาพเขียนของศิลปินที่มีชื่อเพื่อฟอกเงินจริง แม้จะไม่มีสถิติยืนยันอย่างเป็นทางการก็ตาม

โดยตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ยังมีได้กำหนดให้ผู้ประกอบการเกี่ยวกับการค้าทองคำอัญมณีและศิลปกรรมจะต้องรายงานการทำธุรกรรมดังกล่าวแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention Against Transitional Organized Crime, 2000) ในข้อ 7 กำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐ

"(ก) กำหนดระบบการควบคุมและกำกับดูแลภายในประเทศอย่างสมบูรณ์สำหรับธนาคารและสถาบันการเงินที่มีไซธนาคาร และในกรณีที่เหมาะสมสำหรับหน่วยงานอื่น โดยเฉพาะที่อาจเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินภายในอำนาจหน้าที่ของตนเอง เพื่อป้องกันและตรวจจับการฟอกเงินทุกรูปแบบ ซึ่งระบบดังกล่าวต้องเน้นข้อกำหนดเรื่องการแสดงตนของลูกค้า การเก็บรักษาสถิติทางการเงินและการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย" ซึ่งจะเห็นได้ว่าในส่วนของ การรายงานธุรกรรมเกี่ยวกับการค้าทองคำอัญมณีและงานศิลปกรรมยังมีได้ดำเนินการให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้เป็นภาคีของอนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติเพื่อปราบปรามการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้าย (International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism) และมีข้อเสนอแนะของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน (Financial Action Task Force: FATF) ได้มี

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมาคมการค้าที่เกี่ยวกับอัญมณีและทองคำซึ่งเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินใน
ข้อแนะนำที่ 12,16,20 และ 24 ตามลำดับ

นอกจากนี้แล้ว ในส่วนข้อพิจารณาในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในธุรกิจ
ค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม นั้นมีข้อสำคัญที่จะพิจารณาคือ เนื่องจากลักษณะของการ
ฟอกเงินของอาชญากรนั้นกระทำโดยอาศัยช่องว่างของกฎหมายที่ไม่มีมาตรการตรวจสอบหรือ
ควบคุมการทำธุรกรรมทำให้การติดตามทรัพย์สินหรือเงินเป็นไปด้วยความยากลำบาก เกิดปัญหา
แง่สืบสวน สอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐาน รวมทั้งดำเนินคดีกับผู้ต้องหา แม้พระราชบัญญัติ
ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะกำหนดมาตรการในเรื่องการรายงานการทำธุรกรรมไว้ แต่
บทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้บังคับใช้กับธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงินอย่างเช่น ร้านค้าทองคำ อัญมณี
และงานศิลปกรรม

เนื่องจากลักษณะของการฟอกเงินเกี่ยวข้องอย่างมากกับธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน
การพึ่งพากฎกติงเดิมของสังคม คือระบบยุติธรรมของรัฐเป็นหลัก และแม้จะมีมาตรการ
กำหนดให้สถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน รายงานการทำธุรกรรมที่เป็นเงินสดเกินกว่า 2 ล้านบาท
ขึ้นไป หรือที่เป็นทรัพย์สินเกินกว่า 5 ล้านบาทขึ้นไป หรือกรณีธุรกรรมมีเหตุอันควรสงสัยหรือผู้ที่
ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการหรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือ
การเคลื่อนย้ายเงินทุน ต้องรายงานการทำธุรกรรม ในกรณีมีเหตุควรเชื่อว่าธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้อง
กับการกระทำความผิด หรือเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ต่อสำนักงานป้องกันและปราบปราม
การฟอกเงินแล้วก็ตาม มาตรการดังกล่าวยังไม่เพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาอาชญากรรมฟอกเงินได้
ดังนั้นจึงต้องอาศัยมาตรการเพื่อควบคุมการทำธุรกรรมกับธุรกิจอื่นที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน โดย
คำนึงว่าการต่อสู้กับการฟอกเงินไม่ควรเป็นความรับผิดชอบฝ่ายเดียวของรัฐหรือหน่วยงานที่บังคับ
ใช้กฎหมาย เท่านั้น การประสบความสำเร็จการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยเฉพาะการ
คาดหวังระยะยาวเพื่อขจัดการฟอกเงิน ต้องอาศัยเจตจำนงร่วมกัน ทำความร่วมมือร่วมใจของ
สาธารณชนและหน่วยงานเอกชนด้วย

หากพิจารณาถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการตรากฎหมายเพื่อกำหนดให้มีผู้ประกอบการ
เกี่ยวกับธุรกิจทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมจำเป็นต้องรายงานเกี่ยวกับการทำธุรกรรมและ
กำหนดให้ลูกค้าต้องแสดงตนในเวลาซื้อขายนั้น ย่อมก่อให้เกิดผลดีหลายประการ กล่าวคือ

1. ได้รับความเชื่อถือจากต่างประเทศที่เป็นภาคีสัญญาต่าง ๆ เช่น อนุสัญญา
สหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และอนุสัญญา
ขององค์การสหประชาชาติเพื่อปราบปรามการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้าย เป็นต้น เพราะได้

มีการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล เนื่องจากราชอาณาจักรไทยมีพันธกรณีในด้านการต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

2. เป็นการกำจัดช่องทางในการฟอกเงินที่กระทำผ่านร้านค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม

ทั้งนี้ แม้ว่าการรายงานและการแสดงตนดังกล่าวจะก่อให้เกิดความไม่สะดวกหรือเป็นภาระแก่ผู้ประกอบการและประชาชนผู้ซื้อขายทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมก็ตาม แต่หากพิจารณาถึงผลกระทบต่างๆ ต่อบุคคลเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเปรียบเทียบกับผลดีที่เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งจะก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศแล้ว เห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์มากกว่า ดังนั้นทุกคนที่เกี่ยวข้องไม่ว่าเป็นรัฐหรือหน่วยงานเอกชนควรต้องเสียสละให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกัน

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเห็นว่าสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินควรจะได้เสนอกฎหมายเพื่อควบคุมและตรวจสอบการทำธุรกรรมของผู้ประกอบการค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม โดยกำหนดให้มีหน้าที่

1. รายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและให้ลูกค้าแสดงตนเมื่อมีการซื้อขายทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรม และจะต้องเก็บรายงานและสมุดบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการดังกล่าวเช่นเดียวกับสถาบันการเงิน

2. ในกรณีที่มีการนำเอาทองคำหรืออัญมณี มาแลกเปลี่ยนหรือมีการรับจำนำ ก็จะต้องมีการแสดงตนและรายงานการทำธุรกรรมเช่นเดียวกัน

3. กำหนดให้ผู้ประกอบการค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมรายงานธุรกรรมอันมีเหตุอันควรสงสัยต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

4. ผู้ประกอบการค้าทองคำ อัญมณี หรืองานศิลปกรรมที่ได้รายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแล้ว ควรจะได้รับความคุ้มครองไม่มีความผิดในการเปิดเผยความลับของลูกค้าตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ และไม่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหากเป็นการกระทำโดยสุจริตแล้วก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใด

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

เพื่อให้มาตรการดังกล่าวข้างต้นประสบความสำเร็จและเป็นจริง รัฐควรจะดำเนินการต่อไปนี้

1. เนื่องจากการแก้ไขกฎหมายจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนทั้งจากภาครัฐ และเอกชน ตลอดจนประชาชน ดังนั้นรัฐควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้แก่ผู้ประกอบการและประชาชนเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งเห็นประโยชน์พร้อมเหตุผลความจำเป็นของการตรวจสอบและควบคุมการทำธุรกรรม และชี้ให้เห็นถึงความร้ายแรงของการฟอกเงิน

2. รัฐต้องจัดให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่ออำนวยความสะดวก ตลอดจนอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ของผู้ประกอบการในการปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมาย และเข้าใจเรื่องธุรกรรมอันน่าสงสัยเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- ทวีเกียรติ มีนะกนิษ. (2547). **กฎหมายอาญาหลักและปัญหา** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- นิกร เกरिकุล. (2543). **การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทฤษฎี กฎหมาย และแนวทางปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- นิกร เกरिकุล. (2543). **การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน**. กรุงเทพฯ: Translator at law com.
- พิพัฒน์ จักรางกูร. (2541). **คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค1**. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.
- วาทิน คำทรงศรี. (2539). **การฟอกเงิน**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วีระ ชีรภัทร. (2549). **คู่มือฟ้องร้องทอง**. กรุงเทพฯ: โรนิน.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส. (2547). **กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน**. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- สนธิ ลิ้มทองกุล. (2548). **เจ้าพ่อ**. กรุงเทพฯ: แมเนเจอร์ มีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน).
- สหัส สิงหวิริยะ. (2545). **ความรู้เรื่องกฎหมายป้องกันการฟอกเงิน**. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- สีหนาท ประยูรรัตน์. (2544). **คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันการและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: นิติสนเทศ.
- สีหนาท ประยูรรัตน์. (2544). **คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันการและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: วินเนอร์ เอเชีย เทรด.
- สุรพล ไตรเวทย์. (2543). **คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน ปัญหา ข้อเท็จจริง คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันการและปราบปรามการฟอกเงิน**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- อรรณพ ลิขิตจิตตะ. (2542). **ถาม-ตอบ เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน**. กรุงเทพฯ: ป.ป.ส. สำนักนายกรัฐมนตรี.

บทความ

- จรัญ ภักดีธนากุล. (2540). บันทึกการประชุมคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ... สภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 10 วันที่ 10 พฤศจิกายน 2540.
- จิรนิติ หะวานนท์. (2542). “มาตรการป้องกันการฟอกเงิน.” **รวมบทความและสารานุกรมเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน**. หน้า 65.
- เจ.พี.ลอร์. (2537). “Money Laundering : Legal Aspects.” **วารสารอัยการ**, 19, 17. หน้า 112.
- ชลธาร วิศรุตวงศ์. (2542, มกราคม-กุมภาพันธ์). “กฎหมายฟอกเงินกับสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล.” **วารสารสามิตสาร**, 55, 68. หน้า 68.
- ปิยะพันธ์ อุดมศิลป์. (2536) “Vienna Convention: วัตถุประสงค์ของการกำหนดความผิดอาญาฐานฟอกเงิน.” **วารสารนิติศาสตร์**, 23, 3. หน้า 510.
- ปิยะพันธ์ อุดมศิลป์. (2542). “มาตรการป้องกันมิให้สถาบันการเงินตกเป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน.” **รวมบทความและสารานุกรมเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน**. หน้า 123.
- มานิต วิทยาเต็ม. (2537, กรกฎาคม-สิงหาคม). “สำรวจกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน.” **ดุลพินิจ**, 41, 4. หน้า 28-29.
- รชฎ เจริญน้ำ. (2547, ตุลาคม). “การฟอกเงินจากการฉ้อโกงประชาชนยึดทรัพย์ได้เพียงใด.” **หลากกฎหมายหลายธุรกิจ**, 2, 22. หน้า 61-62.
- วีระพงษ์ บุญโยภาสและคณะ(2545). “การกำหนดความผิดฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำให้เป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน.” กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), ศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมทางธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 12, 38.
- ศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2541). “ประเทศไทยได้เอะไรจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: เอกสารประกอบการสัมมนา.” 20 กรกฎาคม 2541.
- สีหนาท ประยูรรัตน์. (2542). เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง “การดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.” หน้า 1.
- สุทธิชัย จิตรวานิช. (2538, ตุลาคม-ธันวาคม). “กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา.” **ดุลพินิจ**, 42. หน้า 151-153.

วิทยานิพนธ์

- จิรวุฒิ ลิปิพันธ์. (2545). **มาตรการป้องกันและปราบปรามเงินนอกระบบ: ศึกษากรณีการใช้ โปยก๊วน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยนันท์ แสงปุดตะ. (2541). **กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน : ศึกษา เฉพาะกรณีความผิดมูลฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยูทธ ประชุมชน. (2544). **มาตรการริบทรัพย์สินขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย ภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปิยะพันธ์ สารากรบริรักษ์. (2543). **การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุริย์ฉาย พลวัน. (2548). **พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 : ศึกษา กรณีการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กฎหมาย

- อนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติเพื่อปราบปรามการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อการร้าย ค.ศ. 1999
- อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000
- อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (Vienna Convention)

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

- Chris Howard. (2003). **Butterworths Money Laundering Law**. London : Butterworths.
- Fletcher N. Baldwin, Jr. and Robert J. Munro. (1993). **Money Laundering Asset Forfeiture and International Financial Crimes**. Oceana Publications, Inc.
- Paul Allan Schott. (2006). **Reference guide to anti-money laundering and combating the financing of terrorism**. Washington, D.C. : World Bank.
- Stessens, Guy. (1996). **Money laundering : a new international law enforcement model.** New York : Cambridge University Press.

ELECTRONICS SOURCES

- Bantekas, Ilias. (2003). The International Law of Terrorist Financing. American Journal of International Law. Retrieved February 11, 2008.
from <http://www.lexis.com>.
- Criminal Division, Department of Justice. (2006). Asset Forfeiture and Money Laundering Section. Retrieved February 11, 2008.
from <http://www.usdoj.gov/criminal/afls.htm/>
- John Bullock. (2003). Something Old, Something New : Money Laundering and Precious Metals, San Juan Puerto Rico. Retrieved February 12, 2008.
From [http:// www.ipmi.org/pdf/Aml_Rule_Paper.pdf](http://www.ipmi.org/pdf/Aml_Rule_Paper.pdf).
- National Criminal Intelligence Service. (n.d.). Retrieved February 12, 2008.
from <http://www.ncis.co.uk/ncis.Asp>.

ภาคผนวก

บทสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง

คำถาม

1. มีมุมมองต่อมาตรการควบคุมและตรวจสอบการทำธุรกรรมของสถานประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน อย่างร้านค้าทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมอย่างไร
2. มีการฟอกเงินโดยการซื้อทองคำ อัญมณี และงานศิลปกรรมหรือไม่

- สัมภาษณ์ นายจิตติ ตั้งสิทธิภักดี นายกสมาคมผู้ค้าทองคำ เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2551

มีความเห็นว่าหากรัฐกำหนดมาตรการให้ร้านค้าทองรายงานการทำธุรกรรมนั้นจะเป็นภาระแก่ร้านค้า ประกอบปัจจุบันทองมีราคาสูงขึ้น หากซื้อทองด้วยเช็ค ก็มีปัญหาเรื่องเช็คปลอม แม้เป็นแคชเชียร์เช็คของธนาคารก็อาจมีการทำปลอมขึ้นได้ การซื้อขายจะซื้อขายเป็นเงินสด หากกำหนดจำนวนเงินที่จะต้องรายงานในจำนวนที่ต่ำ จะเป็นภาระมากเพราะการรายงานก็มากทำให้รายงานไม่ไหว

นอกจากนี้หากมีการกำหนดให้รายงานแล้วก็เป็นหน้าที่และกรณีรายงานผิดพลาดก็มีบทลงโทษทางอาญา

และยังมีความเห็นว่าการซื้อทองนั้นส่วนใหญ่ผู้ซื้อมีวัตถุประสงค์ซื้อเพื่อเก็บไว้ แต่นอกจากการซื้อทองแล้วอาชญากร ก็อาจนำเงินที่ได้ไปซื้อทรัพย์สินอื่นไม่ใช่จะซื้อทองเพียงอย่างเดียว

- สัมภาษณ์ นายชาติชาย สุทธิกลม ที่ปรึกษาการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2551 มีความเห็นว่า หากรัฐกำหนดให้สถานประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน อย่างร้านค้าทองคำ ต้องรายงานการทำธุรกรรมนั้น มีประเด็นที่น่าพิจารณา คือ

1. การรายงานมีโอกาสถูกใช้หรือไม่
2. เหมาะสมแค่ไหน
3. ถ้าไม่ป้องกันจะเกิดผลอย่างไร
4. หากมีการใช้มาตรการนี้แล้วจะกระทบต่อผู้ประกอบการหรือไม่
5. กระทบกับธุรกิจหรือไม่

และประเด็นที่น่าพิจารณาเบื้องต้นคือ

ต้องดูว่าอาชญากรได้ประโยชน์อะไรจากการซื้อทอง เขาต้องการปกปิดการกระทำ

หรือไม่ซึ่งในความเห็นแล้วไม่น่าจะปกปิดอะไร จึงไม่ใช่การฟอกเงิน เพราะทองเปรียบเสมือนเงินสดสามารถนำไปซื้อ แลกเปลี่ยนสิ่งของได้เช่นเดียวกับเงินสด

แต่อย่างไรก็ตามหากรัฐกำหนดมาตรการให้สถาบันที่ไม่ใช่สถาบันการเงินมีการรายงานการทำธุรกรรมนั้น ในความเห็นแล้วเห็นด้วย เนื่องจาก

1. เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งทำให้การติดตามทรัพย์สินเป็นไปได้ง่าย

2. เห็นว่า สำนักงานปปง. เป็นหน่วยงานหลักที่สามารถแจ้งข่าวไปยังหน่วยงานอื่นได้ หากให้มีการรายงาน กล่าวคือเป็นหน่วยงานแรกที่ทราบการเคลื่อนไหวของการกระทำความผิด เนื่องจากกฎหมายฟอกเงินเป็นกฎหมายเดียวที่ทำให้มีการรายงานการทำธุรกรรม เช่น หากทราบว่าทรัพย์สินที่ได้มานั้นเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ส่งเรื่องให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด แต่ต้องไม่ใช่การนำข้อมูลที่ได้จากการทำธุรกรรมไปเปิดเผย เป็นต้น

3. ไม่ก่อให้เกิดภาระแก่ร้านค้าเพราะการรายงานนั้นไม่ใช่รายงานทุกกรณี แต่รายงานเฉพาะ ธุรกรรมที่มีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดไว้เท่านั้น

- สัมภาษณ์ นายมานิต นีวศน์ศิลป์ อุปนายกสมาคมสีน้ำแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2551

มีความเห็นว่า เห็นด้วยหากรัฐจะกำหนดให้มีมาตรการควบคุมการฟอกเงินในธุรกิจค้างานศิลปกรรม เนื่องจาก ภาพวาดเป็นทรัพย์สินที่มีราคาแพง หากผู้เขียนเป็นผู้มีชื่อเสียง ซึ่งในแวดวงงานศิลปกรรมของไทยนั้นมีผู้ที่มีชื่อเสียงและมีผลงานเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศหลายท่าน เช่น นายเฉลิม นาคีรักษ์ นายกมล ทศนาญชลี (ศิลปินแห่งชาติ) นายถวัลย์ ดัชนี นายประเทือง เอมเจริญ และนายสวัสดิ์ ดันติสุข บางรูปราคาหลายล้านบาท และสามารถขายเป็นเงินสดได้ ยิ่งภาพวาดของศิลปินที่ถึงแก่กรรมแล้ว ภาพนั้นจะมีราคาสูงมาก เนื่องจากศิลปินผู้นั้นไม่อาจผลิตผลงานได้อีกต่อไป งานของเขาจึงมีราคาสูงและเป็นที่ต้องการมาก นอกจากนี้ยังให้ความเห็นต่อไปว่าทราบว่าในประเทศไทยมีการฟอกเงินด้วยการซื้อภาพวาดจริง

- สัมภาษณ์ นายยุทธศิลป์ เตชะราชกุล กรรมการสมาคมอัญมณีไทยและเครื่องประดับ เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2551 มีความเห็นว่า การกำหนดให้ร้านค้าอัญมณีมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมนั้นจะ เป็นภาระกับผู้ประกอบการ และผู้ซื้อที่มาซื้อส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่รู้จักและซื้อไว้เพื่อเป็นเครื่องประดับ ไม่ใช่เพื่อการฟอกเงิน และไม่เคยทราบว่ามีการฟอกเงินด้วยการซื้ออัญมณีมาก่อน เพิ่งจะทราบจากหน่วยงานของรัฐ

- สัมภาษณ์ นายสุนทร วินัยบดี ตำแหน่งผู้อำนวยการส่วนกลั่นกรองและประสานงาน ตรวจสอบทรัพย์สินคดีอาชญากรรม สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เมื่อวันที่ 25 มีนาคม มีความเห็นว่า ประเทศไทยควรจะกำหนดให้มีมาตรการควบคุมและตรวจสอบการทำ

2551

ธุรกรรมในธุรกิจค้าทองคำและอัญมณี เนื่องจากกฎหมายฟอกเงินยังไม่ครอบคลุมถึง ธุรกิจดังกล่าวทำให้เกิดช่องว่าง อาชญากรใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงิน บางครั้งการจับกุม ผู้กระทำความผิดเกิดขึ้นในสถานที่อื่นที่มีการล่อซื้อไม่ใช่ที่พักอาศัย อาชญากรก็อาจซุกซ่อน ทรัพย์สินทำให้ไม่สามารถยึดได้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวศุภิสรา สุนทรวัฒนพงศ์
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี นิติศาสตร์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนติบัณฑิตไทย
ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน	สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ผู้จัดการฝ่ายกฎหมายและบุคคล เลขานุการบริษัท บริษัท แจ็กเจียอุตสาหกรรม (ไทย) (มหาชน)